

А.В. Кофанов
В.В. Арешонков

БОЙОВА, МИСЛИВСЬКА ТА БАГАТОЦІЛЬОВА ГЛАДКОСТВОЛЬНА ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ

Довідник

За редакцією доктора юридичних наук Ю. Ю. Орлова

Серію засновано Андрієм КОФАНОВИМ у 2000 році

КИЇВ 2011

X 629.4

УДК 343.977

ББК 67.9(4 Укр)6

K74

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри криміналістичної техніки ННІПСК НАВС (протокол №2 від 12.11.2010).

Рекомендовано до друку Радою з наукової роботи НАВС (протокол №10 від 14.12.2010).

Автори-укладачі:

Кофанов А. В. – начальник кафедри криміналістичної техніки Навчально-наукового інституту підготовки слідчих і криміналістів, кандидат юридичних наук, доцент, доктор філософії.

Арешонков В. В. – ад'юнкт кафедри криміналістичної техніки Навчально-наукового інституту підготовки слідчих і криміналістів.

Рецензенти:

В. К. Весельський, начальник кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор.

А. В. Іщенко, професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист.

І. П. Красюк, начальник ДНДЕКЦ МВС України, заслужений юрист України, кандидат юридичних наук, доцент, генерал-лейтенант міліції.

K 74 Кофанов А. В. Бойова, мисливська та багатоцільова гладкоствольна вогнепальна зброя: довідник / **А. В. Кофанов, В. В. Арешонков ; за ред. Ю. Ю. Орлова.** – К. : «Три К», 2011. – 169 с. – (Серія «Зброезнавство і мисливствознавство»).

Довідкове видання містить інформацію про найбільш поширені моделі бойової, мисливської та багатоцільової гладкоствольної вогнепальної зброї відомих світових виробників, основні технічні характеристики, особливості конструкції та функціонування, історію створення тощо.

Для курсантів та слухачів навчальних закладів системи МВС України, співробітників експертних установ, слідчих підрозділів, а також працівників прокуратури та суду.

© А. В. Кофанов, 2011

© В. В. Арешонков, 2011

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА

ВСТУП

1. Бельгія.

- 1.1. Browning, модель Auto-5.
- 1.2. FN Herstal, модель TPS.
- 1.3. FN Herstal, модель SLPS.

2. Німеччина.

- 2.1. Heckler und Koch, модель CAWS.

3. Італія.

- 3.1. Benelli M1 Super 90.
- 3.2. Benelli M2.
- 3.3. Benelli M3 Super 90.
- 3.4. Benelli M4 Super 90 / M1014 JSCS.
- 3.5. Benelli Nova.
- 3.6. Beretta 1201 FP .
- 3.7. Beretta RS200 и RS202P.
- 3.8. Bernardelli B4.
- 3.9. Fabarm SDASS Tactical.
- 3.10. Fabarm S.A.T. 8.
- 3.11. Franchi SPAS-11/12.
- 3.12. Franchi SPAS-15.
- 3.13. Franchi PA 7.
- 3.14. Valtro R05 и PM-5.

4. КНР.

- 4.1. Hawk Industries Type 97-1.
- 4.2. Hawk Industries / NORINCO.

5. Російська Федерація.

- 5.1. *Автомати.*
 - 5.1.1. ЦНДІТОЧМАШ, модель АПС.
- 5.2. *Рушниці та карабіни.*
 - 5.2.1. Завод "Молот", модель «Вепрь-12».
 - 5.2.2. Златоустівське ЗАТ "Уралмашпроект", модель «РБ -12».
 - 5.2.3. Іжевський машинобудівний завод, модель «18,5 КС-К».
 - 5.2.4. Іжевський машинобудівний завод, модель «Сайга 12» та «Сайга 12К».
 - 5.2.5. Іжевський машинобудівний завод, модель «Сайга 20» та «Сайга 20К».

- 5.2.6. Іжевський машинобудівний завод,
модель «Сайга .410» та «Сайга .410К».
- 5.2.7. Іжевський механічний завод,
модель «ИЖ-81».
- 5.2.8. Іжевський механічний завод,
модель «МР-131 К».
- 5.2.9. Іжевський механічний завод,
модель «МР-133».
- 5.2.10. Іжевський механічний завод,
модель «МР-153».
- 5.2.11. Іжевський механічний завод,
модель «МР-154».
- 5.2.12. НДІСпецтехніка МВС та ЦНДІТочмаш,
модель КС-23, КС-23М «ДРОЗД».
- 5.2.13. Тульське центральне КБ спортивної і мисливської зброї, модель
«ОЦ-28».
- 5.2.14. Тульське центральне КБ спортивної і мисливської зброї, модель
РМБ-93.
- 5.2.15. Тульський збройний завод,
модель «ТОЗ-187М».
- 5.2.16. Тульський збройний завод,
модель «ТОЗ-194М».
- 5.3. *Пістолети та револьвери*
 - 5.3.1. Завод "Молот", модель «Дог-1».
 - 5.3.2. Тульське КБ «Приладобудування»,
модель ОЦ-20 «Гном».
 - 5.3.3. Тульський збройний завод,
модель «ТП-82».
 - 5.3.4. ЦНДІТОЧМАШ,
модель «СПП 1» та «СПП 1М».
 - 5.3.5. ЦНДІТОЧМАШ, модель «Удар».

6. США.

- 6.1. Atchisson assault shotgun / AA-12.
- 6.2. Charles Daly, модель Field Tactical (США/Італія).
- 6.3. High Standard, модель HS-10.
- 6.4. Ithaca, модель 37.
- 6.5. KBI/Armcor, модель M30 (США/Філіппіни).
- 6.6. Mitchell, модель High Standard 9108.
- 6.7. Mossberg, модель 88 Maverick.
- 6.8. Mossberg, модель 500.
- 6.9. Mossberg, модель 500 bullpup.
- 6.10. Mossberg, модель 590.
- 6.11. Mossberg, модель 9200 Persuader.
- 6.12. Mossberg, модель 930 Special Purpose.

- 6.13. Remington, модель 11.
- 6.14. Remington, модель 870.
- 6.15. Remington, модель 887.
- 6.16. Remington, модель 1100 Police / Tactical.
- 6.17. Remington, модель 11-87 Police / Tactical.
- 6.18. Jackhammer, модель Mk3-A2.
- 6.19. Winchester, модель M1912.
- 6.20. Winchester, модель M1897.
- 6.21. Winchester, модель 1300.
- 6.22. Winchester, модель Super X2 Practical.
- 6.23. XM-26 LSS.

7. ТУРЕЧЧИНА.

- 7.1. Akdal, модель МКА 1919.
- 7.2. Hatsan, модель Escort AimGuard.
- 7.3. Safir arms, модель T-14.
- 7.4. Stoeger, модель 2000.
- 7.5. Stoeger, модель SP 312.
- 7.6. Stoeger, модель P 350.

8. УКРАЇНА.

- 8.1. НВО "Форт" МВС України, модель «Форт-500».

9. ПАР.

- 9.1. Techno Arms, модель MAG-7.
- 9.2. Truvelo, модель Neostead.
- 9.3. Armsel, моделі Striker та Protecta.

10. ПІВДЕННА КОРЕЯ.

- 10.1. USAS-12.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТОК 1. Перелік збройних фірм, що виготовляють гладкоствольну вогнепальну зброю.

ДОДАТОК 2. Глосарій.

ПЕРЕДМОВА

Дане довідкове видання являє собою огляд найбільш поширених зразків гладкоствольної вогнепальної зброї різних країн світу, які використовуються збройними силами, поліцейськими формуваннями та іншими силовими відомствами для вирішення бойових та службових завдань.

При складанні довідника автори виходили з того, що в спеціальній літературі багатьох країн містяться багаточисельні матеріали, які присвячені вказаній тематиці, але всі вони позбавлені комплексного підходу.

Тому метою довідника є створення систематичного та максимально повного огляду гладкоствольної стрілецької зброї бойового та спеціального призначення, яка стоїть на озброєнні військових та правоохоронних органів різних країн світу.

Під час підготовки матеріалу перелік наведених зразків гладкоствольної вогнепальної зброї був дещо розширений та до них були включені моделі, які не були прийняті на озброєння для використання у військових та поліцейських цілях. Хоча така зброя у відповідності із законодавством деяких країн світу відноситься до службової зброї, зброї самооборони і навіть до мисливської вогнепальної зброї, однак за своїми тактико-технічними характеристиками відносити її до цих класів не завжди є можливим.

У довіднику наведені дані технічного характеру, які складають інформацію щодо основних частин гладкоствольної зброї, їх розмірів, різновидів, принципів роботи, також наведені основні характеристики зброї, такі як калібр, набій, спосіб переспорядження, розмір стволів, загальний розмір, вага, кількість набоїв тощо. Також коротко наведені історія створення та основні модифікації, які існують поряд з базовими моделями зброї, що розглядається.

Під час складання довідника був проведений глибокий аналіз багаточисельних та різнорідних джерел, а також спеціальної літератури. Незважаючи на ретельну перевірку даних, неможливо було виключити запозичень неточностей при використанні великої кількості різнорідного матеріалу.

Посібник розрахований на курсантів та слухачів вищих навчальних закладів системи МВС України, яким викладаються спецкурси із дослідження вогнепальної зброї, а також співробітників правоохоронних органів, митних служб, інших осіб, яким доводиться стикатись з необхідністю «ідентифікації» невідомих їм зразків гладкоствольної вогнепальної зброї із достатнім ступенем достовірності. Оскільки при роботі з невідомою зброєю важливо знати основні конструктивні елементи, характеристики та принципи її роботи хоча б з метою встановлення того, споряджена зброя чи ні.

ВСТУП

Гладкоствольна зброя – зброя, що має ствол або стволи тільки з гладкими каналами – є найстарішим видом вогнепальної зброї. Із самого початку вся вогнепальна зброя, ручна і важка (артилерія), була гладкоствольною. Масове впровадження нарізних стволів почалося лише в другій половині XIX століття, коли поява теплових двигунів зробила можливою механізацію промисловості і, відповідно, з'явилася можливість свердлення стволів замість відливання або на доповнення до нього.

Гладкоствольні рушниці використовували і для бойових дій, і для полювання, оскільки одночасне вистрілювання декількох снарядів (шротин, картечин) за один постріл підвищувало вірогідність влучення в ціль хоч би одного з них. Це дозволяло компенсувати помилки прицілювання, особливо при стрільбі по рухомих цілях. Крім того, можливість варіювання при виборі типу і маси снаряда – від повнокаліберних масивних куль до великої кількості дрібного шроту дозволяло гнучко вирішувати різні завдання за допомогою одного виду зброї. Використання змінних дульних насадок (чоків) дозволяло регулювати розмір осипу шроту або картечі, ще більш розширювало можливості шротовиків.

Як приклад з історії виникнення бойової зброї слід згадати, що не враховуючи гладкоствольних рушниць, які використовувалися піхотою для стрільби на середні і дальні дистанції, ведення військових дій особливо кавалерією вимагало спеціальної зброї, необхідної для ближнього бою. Також зброя ближнього бою була особливо актуальною на флоті. Тут в процесі абордажу необхідно було не тільки швидке перезарядження, але і висока забійна сила пострілу, здатна уразити якомога більше супротивників.

Така зброя з'явилася, і саме вона, як не дивно використовувалася для самооборони. Голландці називали її «громоподібною» (dunderbus). Англійці запозичили назву, англійською мовою ця зброя називалася «сандерган» (thundergun). У Італії – зброю називали просто «тромбон» за її схожість з відомим музичним інструментом. У Франції – «тромблон». У Російській Імперії закріпилася французька назва, хоча паралельно цей вид зброї називали «мушкетон».

Тромблон був пістолетом або рушницею з укороченим стволом, дульний зріз якої має розширення (розтруб). Пік популярності тромблонів припав на період кремнієвого замку. Далі відбувається спад популярності даного виду зброї. Основні переваги вище описаної зброї: швидке перезарядження, через розтруб ствола; можливість зарядити відразу декілька снарядів (куля, картеч). Тому на близьких дистанціях можливо було уразити відразу декілька цілей.

Природньо, що зброя з такими унікальними тактико-технічними характеристиками дуже швидко потрапила в ранг «службової» зброї. Саме тромблони почали озброювати кур'єрів, листонош, охоронців диліжансів. Усе частіше вона стає зброєю самозахисту. Час тромблонів невблаганно підходив до свого логічного завершення, але сама ідея жила ще довго. Тільки

поява різнокаліберних шротових рушниць двостволок повністю витиснула тромблон як вид зброї в минуле.

Тепер охорону диліжансів озброювали короткоствольними двоствольними рушницями. Саме тоді з'являється термін «каретна зброя». Саме ця зброя мала очевидні переваги – вона ніколи не підводила. У разі осічки можна було зробити постріл з другого ствола. Заряджання зброї не вимагало багато часу. Як уражаючий елемент використовувалася картеч, що має значну забійну силу на близьких відстанях. Після в'єтнамської війни шротовик вже «помповий», зайняв заслужене місце серед зброї бойового і спеціального призначення. Саме поліцейські варіанти шротовиків перейшли з часом і внесенням конструкційних змін до розряду зброї самооборони.

Слід сказати, що на сьогодні за кордоном у термінах, що позначають різні види зброї, відносно гладкоствольної вогнепальної зброї переважає назва – «шротовики».

Одно- і двоствольні шротовики є давніми типами гладкоствольної зброї, але практичної цінності як бойової зброї майже не мають через малу скорострільність. Проте "обрізи" двостволок до цих пір популярні (головним чином серед злочинців) як зброя ближнього бою.

Шротовики як клас бойової зброї з'явилися на початку ХХ століття, відразу після того як були розроблені напівавтоматичні шротові рушниці для мисливців. З'явившись у США, вони були в першу чергу призначені для дій на близькій відстані в обмеженому просторі (окопи, будівлі і ін.). Досить сказати, що перші бойові шротовики мали прилив під стволом для кріплення багнета і отримали прізвисько "окопні мітли".

В армійських або інших спеціальних операціях шротовик може стати вельми цінною зброєю, коли справа доходить до ближнього бою в траншеях або міських умовах. Залп картечі з шротовика 12 калібру еквівалентний черзі з пістолета-кулемета калібру 9мм. Уперше помпові шротовики широко використовувалися військами Антанти в траншеях першої Світової війни. Не менш широке використання мали шротовики і в подальших війнах – Другій Світовій, Корейській, у В'єтнамі.

У порівнянні з гвинтівками шротовики мають набагато більшу тактичну гнучкість, проте їх недоліками є значно менша ефективна дальність стрільби і велика маса та розміри набоїв (що означає меншу ємність магазинів і боєкомплект, що можна нести). При стрільбі картечю або шротом ефективна дальність стрільби складає не більше 50-70 метрів, при стрільбі кулею дальність може досягати 100 і навіть 150 метрів. Окрім куль різного виду, гладкоствольні рушниці також можуть використовуватися для метання "несмертельних" боєприпасів, таких як газові гранати, гумова картеч тощо. Саме через описані причини гладкоствольні рушниці користуються великою популярністю серед поліцейських сил, а також серед інших правоохоронних структур самих різних країн світу, що потребують ефективної зброї для швидкоплинного бою на малих дистанціях або для охорони різних об'єктів.

Для військових і поліцейських цілей використовуються гладкоствольні рушниці з магазинним живленням, з ручним або автоматичним перезарядженням (найчастіше самозарядні, дуже рідко – з можливістю автоматичного вогню). В абсолютній більшості випадків використовується зброя 12 калібру (діаметр каналу ствола приблизно 18мм). Найбільш поширеними є підствольні трубчасті магазини, що мають ємкість 4-6, іноді до 9 набоїв. Такі магазини забезпечують компактні габарити зброї, проте перезаряджаються досить повільно, по одному набою.

В останні десятиліття отримали певну популярність відокремлені коробчаті магазини, що забезпечують швидку перезарядку зброї. Ємкість таких магазинів, як правило, від 5 до 10 набоїв, рідко більше. Ще рідше використовуються барабанні магазини – або відокремлені, ємкістю від 12 і до 20 або навіть більше набоїв, або невідокремлені, револьверного типу, ємкістю 10 - 12 набоїв. Такі магазини дуже громіздкі і важкі, а тому не користуються особливою популярністю.

З вищевикладеного виходить, що бойова гладкоствольна вогнепальна зброя – це зброя з гладкими стволами, у якій використовується кінетична енергія згорання пороху для викидання одиничного або множинного снаряду, що знаходиться на озброєнні в збройних силах багатьох країн світу (США, Російська Федерація, Італія, Франція, ФРН тощо) і спеціально призначена для вирішення бойових і оперативно-службових завдань, у процесі яких знищується жива сила супротивника.

При цьому елементами, які уражають супротивника, є картеч (звичайна свинцева, сталева – плакована томпаком), спеціальні стрілоподібні елементи (початкова швидкість яких приблизно 450-800 м/с), кулі. Бойова гладкоствольна вогнепальна зброя характеризується наступними тактико-технічними даними: 1) довжина ствола близько 510 мм і менше; 2) свердлення ствола – циліндр; 3) більше 4 набоїв в магазині; 4) спеціальні боєприпаси; 5) довжина набійника 70, 76, 89 мм; 6) наявність складного прикладу або стандартного прикладу (матеріал найчастіше полімерний); 7) гвинтівочна мушка і діоптричний приціл; 8) наявність пристосувань для кріплення лазерного прицілу, приладу нічного бачення, лампи-освітлювача; 9) калібр – 12; 10) кількість стволів – 1; 11) наявність захисного кожуха на стволі і кріплення для багнета; 12) початкова швидкість польоту снаряда – до 820 м/с; 13) модульні системи. Деякі з цих елементів являються факультативними, тобто необов'язково присутні у бойовій вогнепальній зброї. Наприклад, наявність захисного кожуха на стволі і кріплення для багнета й ін.

На відміну від бойової гладкоствольна вогнепальна зброя спеціального призначення – це вогнепальна зброя, призначена для ведення спеціальних операцій і вирішення оперативно-службових завдань, у процесі яких уражається (не обов'язково смертельно) жива сила супротивника. Вона застосовується поліцією (міліцією), державною службою безпеки. Снарядами (речовинами), які уражають супротивника, окрім тих, що використовуються

для бойової гладкоствольної вогнепальної зброї, також є гумові або пластикові кулі, картеч, речовини слъозоточивої, нервово-паралітичної або дратівливої дії, клейка або маркуюча (фарбувальна) рідини тощо.

Часто дуже складно віднести гладкоствольну вогнепальну зброю до класу бойової або службової, оскільки одна і та ж модель, (іноді з деякими відмінностями в модифікаціях) може стояти на озброєнні й армії, і поліції, а також за законодавством деяких країн світу продаватися на ринках як зброя самооборони або навіть як мисливська, хоча за своїми тактико-технічними характеристиками, вона до такої не відноситься. До деяких відмінностей бойової і зброї спеціального призначення можна віднести, те що серед бойової зброї зустрічаються повністю автоматичні зразки, а також моделі з кожухом на стволі для захисту рук від опіків і кріпленням для багнета, а до деяких моделей шротовиків спеціального призначення є спеціальні насадки для відстрілу спеціальних гранат із слъозоточивим газом тощо.

Щодо класифікації гладкоствольної вогнепальної зброї слід відмітити, що єдиного підходу в нашій країні не має, а в спеціальній літературі наводяться класифікації або зброї в цілому або мисливської гладкоствольної вогнепальної зброї.

До основних критеріїв класифікації гладкоствольної вогнепальної зброї слід віднести: за цільовим призначенням (бойова, спеціального призначення (класична, універсальна), службова, цивільна (мисливська, спортивна, зброя самооборони, багатоцільова), кримінальна; за способом виготовлення (промислового виробництва, кустарного виробництва, напівкустарного виробництва, перероблена зброю, збірна вогнепальна зброя, саморобна вогнепальна зброя); за довжиною стволів (короткоствольна, середньоствольна, довгоствольна); за калібром (великого калібру, середнього калібру, зменшеного калібру, малого калібру); за способом заряджання (дульнозарядна та казнозарядна); за кількістю стволів (одноствольна, двуствольна та багатоствольна); за кількістю зарядів (однзарядна та багатозарядна); за відповідністю стандартам (стандартна, нестандартна, атипова); за способом перезаряджання та ступенем автоматизації (неавтоматична, самозарядна, самозарядно-ручного приводу, автоматична); за характером стрільби (одиначного вогню, серійного вогню, безперервного вогню, комбінованого вогню); за особливостями конструкції зброї та способом утримання (автомати, рушниці, пістолети, револьвери); за будовою з'єднання ствола зі ствольною коробкою (розбірна, нерозбірна, складена); за будовою ударно-спускового механізму (зовнішньокуркова, внутрішньокуркова, ударникова); відповідно до снаряду, що застосовується (шротова, кульова, кульо-шротова) тощо.

На наш погляд, детальніше слід зупинитися на критерії класифікації зброї за способом перезаряджання та ступенем автоматизації, оскільки правильне його розуміння дасть можливість розібратися в механізмах роботи деталей зброї, що розглядається нижче.

Помповими називаються рушниці, у яких механізм перезарядки приводиться в дію подовжньо-ковзаючою цівкою, що діє подібно до ручного насоса (помпи).

Система перезарядження помпової рушниці забезпечує відмикання каналу ствола, витягання з набійника і викидання стріляної гільзи, зведення курка і подачу чергового набою з магазину при переміщенні стрільцем цівки назад (на себе), а досилання набою до набійника і замикання каналу ствола затвором відбувається при переміщенні цівки вперед. Звичайно, можна передбачити виконання цих операцій і при протилежних напрямках руху цівки, проте дана схема переважає у зв'язку з тим, що відмикання каналу ствола і витягання стріляної гільзи вимагають від стрільця набагато більших зусиль, чим досилання набою і замикання затвора, а фізіологічно рука людини розвиває найбільше зусилля саме при русі «на себе».

Рідше цівка пов'язана з рухомим стволом, і рухається вперед, а потім назад. Перші помпові рушниці з'явилися в останнє десятиліття 19 століття, і найбільш типовою була рушниця Winchester 97 конструкції Джона Браунінга. Це рушниця, модифікована шляхом установки кріплення для багнета, широко використовувалася союзниками в окопах Першої Світової війни. Пізніше з'явилися схожі моделі ще багатьох виробників, і по теперішній час помпові рушниці 12 калібру, такі як Remington 870, Mossberg 500 і 590, Winchester 1300 широко використовуються як в поліції різних країн, так і в Збройних Силах різних країн. Головні переваги помпових руниць – незалежність від типу і потужності боєприпасу, що дозволяє без проблем використовувати як потужні бойові набої з кулею і картечю, так і послаблені набої із сльозоточивим газом або гумовою картечю. Недолік – менша, у порівнянні з самозарядною зброєю, практична скорострільність, що може бути критичним фактором при швидкоплинних боях в місті або, особливо, у густих джунглях.

Системи автоматичного перезарядження бувають двох видів: інерційні і газовідвідні.

Інерційні системи використовують енергію віддачі при пострілі. У момент пострілу ствол спільно із затвором переміщається назад. У крайньому задньому положенні затвор утримується важелем затильнику, а ствол під дією пружини рухається вперед. Через деякий час затвор, повернувшись у переднє положення, з'єднується зі стволом. При цих переміщеннях ствола і затвора відбувається повний цикл перезарядження.

Розрізняють інерційні системи з довгим ходом ствола, рівним ходу затвора, або з коротким ходом ствола, меншим, ніж хід затвора. Системи з довгим ходом ствола дозволяють «гасити» віддачу потужних набоїв, а також витягувати гільзу з набійника в найбільш вигідних умовах. У той же час, тривалий цикл автоматики знижує скорострільність зброї і обумовлює значні розміри ствольної коробки. Система з коротким ходом ствола в значній мірі позбавлена цих недоліків.

Газовідвідні системи автоматичного перезарядження діють за рахунок використання енергії порохових газів, що відводяться при пострілі з каналу ствола. Через газовідвідні отвори газ поступає в газову камеру і приводить в рух поршень, зв'язаний за допомогою штока з рамою затвора або стеблом затвора. Переміщаючись назад, поршень і шток разом з рамою затвора проводять відмикання затвора і відкидають його в крайнє заднє положення. У цей час відбувається витягання з набійника і видалення стріляної гільзи, подача з магазину нового набою і стиснення зворотньої пружини.

Зворотний рух затвора відбувається під дією зворотньої пружини. При цьому здійснюється досилання набою в набійник і замикання каналу ствола.

Газовідвідні системи автоматичного перезарядження відрізняються компактністю, широкими можливостями конструктивного виконання, проте чутливі до метеорологічних умов і якості використовуваних боєприпасів. У багатьох сучасних мисливських рушницях ці недоліки в значній мірі усунені завдяки вбудованому в газовідвідний тракт газовому регулятору. Змінюючи за допомогою регулятора об'єм газової камери, можна адаптувати зброю до конкретних кліматичних умов і різних типів боєприпасів.

Цінність саме самозарядних рушниць в бойових умовах спершу була виявлена англійцями в ході бойових дій в Південно-Східній Азії в кінці Другої Світової Війни і після неї, де британські війська віддавали перевагу самозарядній рушниці Браунінга Ауто-5 перед будь-якими помповими рушницями, через їх більшу скорострільність – бої в джунглях як правило йшли на найкоротших дальностях – метрів 10-20, а то і менше.

Останні події, а саме взяття на озброєння в США гладкоствольної рушниці Benelli M4 - M1014 як єдиної для всіх Збройних Сил тільки підкреслює, що для військових важливіше вогнева потужність, а не тактична гнучкість помпових рушниць. Окрім США, самозарядні рушниці використовуються збройними силами Італії (SPAS-15) і багатьма іншими арміями світу.

Існують і комбіновані системи, що дозволяють користувачеві перемикатися між напівавтоматичним або ручним (помповим) перезарядженням, але вони, як правило, складніші за устроєм, ніж звичайні рушниці, а тому важчі і дорожчі. Такі системи знову-таки більше застосовуються поліцейськими.

Гладкоствольні рушниці з можливістю ведення вогню чергами розповсюдження практично не отримали. Тому є декілька причин. По-перше, такі рушниці мають дуже велику віддачу, що вимагає збільшення ваги зброї, інакше стрільба чергами буде марною тратою набоїв і навіть може закінчитись травмами для стрільця. Крім того, малий боєкомплект і мала ємкість магазинів також не сприяють популярності автоматичного вогню.

Як самозарядні рушниці, так і рушниці, що перезаряджаються за допомогою рухомої цівки (іноді їх називають «помповими») складаються з наступних основних елементів: ствол, ствольна коробка, затвор, ударно-

спускової механізм, система перезарядження, магазин, ложка, прицільні пристрої і запобіжний механізм.

1. Бельгія

1.1. Browning, модель Auto-5

Легендарний американський конструктор-зброяр Джон Браунінг (John Moses Browning) почав розробку першої в світі самозарядної гладкоствольної мисливської рушниці у 1898 році. Потрібно відзначити, що в той період і магазинні рушниці з ручною перезарядкою були новинкою, а про самозарядні шротовики ніхто фактично і не думав. При цьому, окрім відсутності якого-небудь загального технічного досвіду у світі, завдання конструктору істотно ускладнювала ситуація з набоями – у той період відбувався поступовий перехід з набоїв на димному поросі на набої на бездимному, та і якість набоїв тих часів була, за нинішніми мірками, невисокою.

Спершу Браунінг розробив та виготовив відразу три варіанти рушниць, що використовували для перезарядки енергію віддачі рухомого ствола, у процесі розроблювання отримавши на елементи їх конструкції чотири патенти. Після перевірки всіх трьох систем він зупинився на третій, останній за часом, як найбільш перспективній.

Переконавшись на власному досвіді, що рушниця працює, і працює успішно, він відправився в Нью Хейвен, на завод фірми Winchester, яка з 1886 року була єдиним американським покупцем його конструкцій. Проте цього разу, на відміну від попередніх 44 систем, охоче куплених компанією Вінчестер, справа не зрушила з місця. Тому були дві причини – по-перше, директор заводу Беннет (T.G.Bennett) був неабияким консерватором і не вірив, що така новинка як самозарядна рушниця знайде свого масового покупця, а по-друге, Браунінг уперше захотів за права випуску своєї конструкції не фіксовану суму, а відсоток від вартості кожної випущеної рушниці, а це було проти правил фірми Вінчестер. У результаті розбіжностей шляхи конструктора і фірми назавжди розійшлися, що, поза сумнівом, стало великою невдачею для фірми Вінчестер, хай і не очевидною в той момент.

Наступною зупинкою для Браунінга стало місто Ілліон, де розташовувалася не менш відома збройова компанія Remington, проте і тут конструктора чекала невдача – президент компанії Ремінгтон помер від серцевого нападу на своєму робочому місці за декілька хвилин до призначеної зустрічі з Браунінгом.

Не знайшовши покупця на свою систему в США, у 1901 році Браунінг вирішив звернутися до європейців – бельгійської компанії Fabrique Nationale (FN), що зовсім нещодавно (і вельми успішно) налагодила випуск пістолетів

його системи. На початку 1902 року Браунінг прибув до Бельгії, маючи при собі дослідний зразок нової рушниці. Директори компанії Fabrique Nationale зустріли його з великим ентузіазмом, а після вивчення авторського зразка інженерами фірми без розмов прийняли всі його умови по передачі прав на випуск і продаж нової рушниці.

Потрібно відзначити, що віра самого Браунінга в успіх свого нового дітища була настільки велика, що він відразу ж з власних (чималих, відмітимо) коштів замовив партію в 10 000 рушниць для продажу в США. Потрібно відзначити, що передбачення справдилося – усі десять тисяч рушниць розійшлися в США менш ніж за рік, що було більше, ніж значним успіхом для того часу.

Випуск рушниць у Бельгії йшов вельми бадьорими темпами, проте незабаром в США були підвищені імпорتنі тарифи, і ввезення бельгійських рушниць для продажу в США стало економічно не вигідним. Тоді в 1906 році Браунінг звернувся до бельгійців з проханням передати частину прав на випуск і продаж нової рушниці на території США компанії Ремінгтон.

Рушниця системи Браунінга, що отримала назву Browning Auto-5 (іноді назва скорочувалася до А-5) виявилася однією з найуспішніших і масовіших рушниць не тільки свого часу, але і всього 20 століття.

Випуск "європейської" моделі Браунінг Ауто-5 (до 1974 року рушниці випускалися в Бельгії, з 1974 року і до повного закінчення випуску в 1999м – за ліцензією в Японії на заводі Miroku) перевищив два мільйони екземплярів. При цьому надійність і живучість зброї така, що і сьогодні в руках мисливців можна зустріти самозарядні рушниці Браунінга, випущені і продані ще до Першої Світової війни. Клони і більш менш точні копії рушниці системи Браунінга в різний час випускали в Італії компанії Franchi і Breda, в США – Savage, у СРСР і Росії до цих пір випускається рушниця МЦ 21-12, що має неабияку схожість із Браунінгом.

Якщо говорити про використання рушниць Browning Auto-5 і Remington model 11 як зброї бойової, а не мисливської, то тут першість належить, напевно, американцям (вони в принципі набагато частіше використовували гладкоствольні рушниці як бойову зброю, ніж європейці).

У Європі основними користувачами "військових" Браунінгів стала Британська армія, що в п'ятдесятих роках ХХ ст. використовувала рушниці Browning Auto-5 бельгійського випуску під індексом L32A1 у ході дій проти партизан у джунглях Малайї (тут британці явно спиралися на досвід американців, що успішно використали шротовики в джунглях архіпелагів Тихого океану проти японців у 1941-45 роках).

Армійський варіант рушниці Browning Auto-5 бельгійського випуску, що використовувався в 1950-60х роках в англійській армії під індексом L32A1

Спеціальний "поліцейський" варіант рушниці Браунінг Ауто-5 з магазином на 8 набоїв

У рушниці Auto 5 реалізована схема автоматичного перезарядження за рахунок використання енергії віддачі ствола при пострілі. Заснована на такій схемі система автоматичного перезарядження діє таким чином. Під час пострілу ствол разом із затвором, що замикає його, і гільзою, що знаходиться в затворі, під дією сили віддачі рухаються назад, при цьому повторно зводиться курок ударно-спускового механізму. Зробивши повний відхід назад, затвор відокремлюється зі стволом, після чого ствол і затвор під дією своїх зворотних пружин починають рухатися у зворотному напрямі (вперед). Проте ствол рушниці починає рух вперед на долю секунди раніше, ніж почне рухатися затвор. Це миттєве випередження досить для того, щоб ствол пішов уперед раніше затвора, при цьому стріляна гільза, що утримується двома викидачами, залишається при затворі. До кінця руху ствола стріляна гільза повністю виходить з набійника. Викид гільзи із ствольної коробки проходить після того, як відбивач, розташований зліва на кінці подовжного виступу ствола і рухомий разом зі стволом, ударить по капелюшку гільзи.

Після викиду гільзи затвор, рухаючись уперед за стволом, захоплює новий набій, поданий з магазину, і досилає його в набійник ствола, що вже закінчив рух. У кінці свого ходу затвор знову замикає ствол. На цьому закінчується цикл перезарядження рушниці. Для проведення наступного пострілу досить відпустити спусковий гачок і знову натиснути на нього; операції перезарядження рушниці здійснюватимуться автоматично.

Після витрачення останнього набою затвор, зробивши відхід назад і відокремившись зі стволом, не рухається потім уперед, а залишається в задньому відкритому положенні. Це забезпечує зручне і швидке повторне зарядження рушниці.

У конструкції рушниці Браунінгом передбачена система гальмування ствола, що забезпечує більш-менш стабільну швидкість відкату рухомої системи для достатньо широкого діапазону зарядів і снарядів набоїв. Ця система складається з декількох фрикційних кілець, розташованих між направляючим кільцем ствола, що охоплює трубку підствольного магазину і зворотньою пружиною ствола. Чим вище енергія віддачі набою (а значить і початкова швидкість відкату ствола) – тим сильніше фрикційне кільце стискається регульовальним кільцем, що заходить на його конусну частину зовні, збільшуючи тим самим тертя між кільцем і магазином, а значить і вводячи додаткову силу, гальмуючу відкат. У рушницях, розрахованих на набої "Магнум" таких фрикційних кілець, як правило, два, при цьому для надійної стрільби звичайними набоями одне з кілець рекомендується видаляти. Така система також критична до мастила фрикційного вузла

(мастила зовнішньої поверхні трубки магазина), проте при належному догляді і регулюванні забезпечує вельми надійну роботу зброї.

Ударно-спусковий механізм рушниці курковий, запобіжник має вид кнопки і розташований в основі спускової скоби. Живлення набоями здійснюється з підствольного трубчастого магазина, що споряджається через вікно в дні ствольної коробки. Ємкість магазина – 4 набої, п'ятий може бути заряджений у ствол. У рушницях бельгійського випуску на лівій стороні ствольної коробки розташований важіль відсічення магазина, при включенні якого припиняється подача набоїв з магазина на лоток затильнику. Це дозволяє швидко змінити набій у стволі на інший, скажімо зі снарядом шроту замість кульового або навпаки. У рушницях компанії Ремінгтон такого механізму не передбачалося. Залежно від часу випуску і модифікації рушниці Браунінга могли оснащуватися стволами з прицільною планкою або без неї, з фіксованими або змінними дульними звуженнями (чоками), різної довжини. Дерев'яна ложа також могла відрізнятися формою шийки прикладу (пряма "англійська" або напівпістолетна), якістю і обробкою дерева тощо.

Характеристики:

Тип: самозарядна з використанням енергії віддачі при довгому ході ствола.

Калібр: 12, 16, 20.

Набійник, мм: 70, 76.

Довжина, мм: варіюється залежно від моделі – 1055 - 1302.

Довжина ствола, мм: варіюється залежно від моделі – 560 - 760.

Вага, кг: варіюється залежно від моделі – 2.9 - 4.0 кг

Магазин: 2 - 8 набоїв у трубчастому підствольному магазині.

1.2. FN Herstal, модель TPS

Бельгійська рушниця FN TPS (Tactical Police Shotgun) призначена для озброєння поліції. Розроблена і серійно виробляється компанією FN Herstal.

Рушниця FN TPS з телескопічним регульованим прикладом

Рушниця магазинна, з перезарядкою за рахунок подовжньо-ковзаючої цівки ("помпова"). Канал ствола при пострілі закривається поворотом затвора.

Набої розміщуються в підствольному трубчастому магазині на 7 набоїв. Під вікном викиду стріляної гільзи кнопка відсічення магазина. Кнопка запобіжника розташована на спусковій скобі, перед спусковим гачком.

Нагорі ствольної коробки розташована планка типу Mil. Std. 1913 для установки коліматорних, оптичних денних і нічних прицілів.

Цівко і приклад FN TPS виконані з чорного пластика. Приклад рушниці FN TPS двох типів, телескопічно-регульований по довжині або пластиковий нерегульований.

Для підвищення точності стрільби і зменшення підскоку рушниці на стволі є компенсатор у вигляді отворів.

Калібр, мм: 12 мисливський, набійник 76 мм.

Довжина з висунутим/складеним прикладом, мм: 984 / 879.

Довжина ствола, мм: 457.

Вага без набоїв, кг: 3,37.

Ємкість магазина, кол. набоїв: 7.

1.3. FN Herstal, модель SLPS

FN SLPS (Self Loading Police Shotgun)

Бельгійська самозарядна рушниця FN SLPS (Self Loading Police Shotgun) призначена для озброєння поліції. Серійно виготовляється компанією FN Herstal.

Рушниця магазинна, самозарядна. Автоматика перезарядки працює за рахунок відведення частини порохових газів з каналу ствола. Набої розміщуються в підствольному трубчастому магазині на 7 набоїв з довжиною гільзи 70 мм або на 6 набоїв довжиною гільзи 76 мм, окрім цього, один набій може розміщуватися в набійнику. Рукоятка зведення затвора на лівій стороні. Під вікном викиду стріляної гільзи кнопка відсічення магазина.

Кнопка запобіжника розташована на спусковій скобі, позаду спускового гачка. Нагорі ствольної коробки розташована планка типу Mil. Std. 1913 для установки коліматорних, оптичних денних і нічних прицілів. Цівко і приклад FN SLPS виконані з чорного пластика. Затильник прикладу має товсту гумову подушку.

Калібр 12 мисливський, набійник 76 мм

Довжина 972 мм

Довжина ствола 457 мм

Маса без набоїв 3,46 кг

Магазин 7+1 (для 12/70), 6+1 (для 12/76) набій

2. Германія

2.1. Heckler und Koch, модель CAWS.

Автоматична гладкоствольна рушниця CAWS фірми Heckler und Koch відноситься до небагатьох зразків гладкоствольної зброї, спроектованої по компоновальній схемі «булл-пап», при якій механізми групи затвора і приймальна горловина магазину розташовуються за рукояткою управління вогнем.

Автоматична гладкоствольна рушниця CAWS фірми Heckler und Koch

Фірма Heckler und Koch розробила цю рушницю в рамках програми CAWS (Close Assault Weapon System – система зброї ближнього бою), ініційованої Міністерством оборони США на початку 1980-х років. Роботи проводилися в тісній співпраці з американською фірмою Olin Industries, що є підрозділом концерну Winchester. Американська сторона відповідала за розробку спеціальних набоїв, а німецька розробляла під ці набої гладкоствольну рушницю.

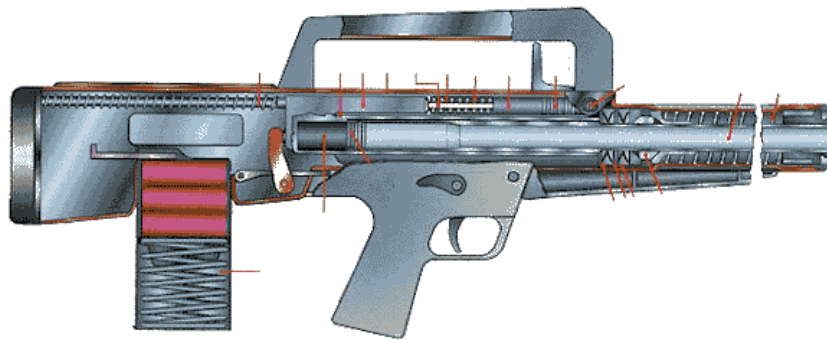
Комплекс набій-зброя успішно пройшов заводські випробування, проте до американських полігонних випробувань справа не дійшла – Міністерство оборони США прийняло рішення орієнтуватися на простіші гладкоствольні рушниці класичної конструкції і припинило фінансування робіт за програмою CAWS. Проте, оригінальні конструктивні рішення, реалізовані в даному комплексі, можуть бути використані при розробці мисливської і бойової гладкоствольної зброї майбутнього.

Як прототип при розробці рушниці була використана німецька штурмова гвинтівка G11, що має своєрідний футуристичний дизайн і виконана по компоновальній схемі «булл-пап».

Рушниця системи CAWS є автоматичною гладкоствольною зброєю з можливістю перемикання режимів вогню (черги по 3 постріли/одиначні постріли). Зброя скомпонована по схемі «булл-пап», з інтегрованою рукояткою для перенесення, на якій встановлюється звичайний відкритий або оптичний приціл. Рукоятка перезарядження знаходиться під рукояткою для перенесення і доступна для обох рук. Вікна для викиду стріляних гільз виконані з обох боків зброї, і напрям викиду гільз вибирається самим

стрільцем; при цьому вікно, що не використовується закривається відкидною кришкою.

Автоматика CAWS побудована по схемі з коротким ходом ствола, замикання здійснюється поворотом затвора за казенну частину ствола. Ствол оснащений поворотною пружиною і фрикційним гальмом для зниження віддачі. Відмикання затвора відбувається при гальмуванні ствола, при цьому рама затвора починає відходити від казенної частини ствола (за рахунок слабкішої зворотньої пружини рами затвора). Затвор, установлений у рамі затвора, взаємодіє з нею за допомогою штифта і фігурного вирізу в рамі затвора. Таким чином, коли ствол починає «відставати» від рами затвора, вона повертає затвор, і той розчіпляється зі стволом. Потім ствол плавно гальмується і повертається в переднє положення, а затвор з рамою затвора відходить назад, екстрагуючи стріляну гільзу і по дорозі назад досилаючи новий набій. Після того, як затвор впирається в казенну частину ствола, рама затвора під дією зворотньої пружини йде вперед до упору, повертаючи і замикаючи затвор.

Розташування частин і механізмів Heckler&Koch CAWS

Зусилля пружин ствола і рами затвора підібрані так, щоб при використанні потужних набоїв, автоматика працювала безударно, максимально розтягуючи за часом дію віддачі на зброю і стрільця. Проте при використанні слабкіших набоїв енергії відкату ствола може просто не вистачити для перезарядки зброї. Тому в конструкції передбачений додатковий газовідвідний двигун, встановлений на рухомому стволі і оснащений інерційним клапаном. При великій швидкості відкату ствола (високоімпульсні набойі) клапан як би відстає від ствола, перекриваючи газовідвідний отвір. При малій швидкості ствола клапан, що підтискається пружиною, встигає слідувати за стволом, залишаючи газовідвідний отвір відкритим повністю або частково. При цьому частина порохових газів поступає в газову камеру, закріплену зверху на рухомому стволі, і діє на газовий поршень, який своїм штоком впливає на раму затвора, прискорюючи її відхід і забезпечуючи надійне функціонування автоматики при будь-яких набоях – від потужних до послаблених.

Як боєприпаси використовуються набойі 19,7x76 мм, розроблені фірмою Olin Industries. Вони мають металеву гільзу зі спеціальним рантом перед закраїною, призначеним як для посилення гільзи, так і для того, щоб

виключити заряджання цих набоїв у звичайні рушниці 12-го калібру, оскільки ці набої розвивають набагато більший тиск в каналі ствола, ніж звичайні набої 12-го калібру.

Набої мають декілька варіантів спорядження: 20 стрілоподібних забійних елементів, 8 свинцевих або вольфрамових картечин діаметром 9 мм і вагою по 3,1 г кожна, бронебійні або димові заряди. Початкова швидкість стрілоподібних забійних елементів досягає 915 м/с, картечин – 488 – 538 м/с. При стрільбі на дистанції 150 м вольфрамові картечини здатні пробити сталевий лист завтовшки 1,5 мм, а свинцеві картечини пробивають соснову дошку завтовшки 20 мм.

Живлення набоями під час стрільби виготовляється з коробчастого магазину ємністю 10 набоїв, що вставляється в приймальну горловину за пістолетною рукояткою.

Рушниця забезпечена неавтоматичним запобіжником, прапорець якого розташований над пістолетною рукояткою. Він виконує також функції перевідника режимів стрільби.

Для підвищення стійкості рушниці при стрільбі перед спусковою скобою змонтована додаткова рукоятка. Істотне значення має також наявність гідравлічного гальма відкату, що значно знижує силу відкату. У комплект постачання рушниці входить вмонтована на стволі насадка з дульним звуженням, що збільшує довжину ствола до 685 мм.

Прицільним пристроєм є оптичний приціл, змонтований в рукоятці для перенесення.

Важливою особливістю рушниці CAWS є її висока експлуатаційна надійність, вона може використовуватися в широкому діапазоні температур (від -55 до +65° C).

Технічні характеристики:

Калібр 12 (спеціальний посилений набій, довжина гільзи 76 мм, не взаємозамінний зі звичайним мисливським)

Набій 19,5x76мм

Довжина, мм 762

Довжина ствола, мм 457

Маса, кг 3,7

Темп стрільби, пострілів на хвилину 240

Ємність магазину, набоїв 10

3. Італія

3.1. Benelli M1 Super 90

Benelli M1 Super 90 "Tactical"
з пістолетною рукояткою

Самозарядна гладкоствольна рушниця M1 Super 90 належить до найбільш поширених мисливських рушниць фірми Benelli Armi SA. Проте завдяки точному бою і високій надійності ця рушниця стала також штатною зброєю поліцейських формувань багатьох країн світу.

Гладкоствольна (шротова) рушниця Benelli M1 спроектована за класичною компоновальною схемою, але має систему автоматичного перезарядження, яка рідко використовується, що розроблена на фірмі Бенеллі Армі до середини 1980-х років. Автоматика рушниці M1 побудована на ідеї використання енергії віддачі зброї у поєднанні з інерцією масивних рухомих елементів. Група затвора рушниці M1 складається з масивної рами затвора і легкого затвора циліндрової форми, вставленого спереду в раму затвора. У передній частині затвора розташовано два бойові упори, що входять у зачеплення з казенною частиною ствола при замиканні. Між затвором і рамою затвора, усередині каналу рами розташована потужна інерційна пружина. У верхню частину затвора вставлений штифт, що рухається у фігурному пазу рами затвора і примушує затвор обертатися при його поздовжньому зсуві щодо рами затвора.

У задній частині рами затвора розташований штовхач, що пов'язує раму затвора з поворотною пружиною, розташованою в прикладі. Перед пострілом рама затвора знаходиться в передньому положенні, затвор замкнутий за ствол і знаходиться щодо рами в крайньому передньому положенні. Інерційна пружина стиснута лише злегка за рахунок тиску зворотньої пружини на раму затвора. Після пострілу силою віддачі зброя починає зміщуватися назад, разом з нею зміщується і жорстко замкнутий за ствол затвор.

При цьому масивна рама затвора за рахунок своєї інерції прагне залишитися на місці, при цьому відбувається зсув затвора назад щодо рами затвора із стисненням інерційної пружини. У процесі зсуву затвора щодо рами він повертається і відбувається відмикання ствола. Далі залишковий тиск порохових газів у стволі відкидає затвор разом з рамою затвора назад, стискаючи зворотню пружину. При цьому відбувається витягання і видалення стріляної гільзи, а на зворотньому ході групи затвора – подача в набійник нового набою. При відході групи затвора в переднє положення при розтисненні інерційної пружини затвор зміщується вперед щодо рами і замикає ствол. Замикання каналу ствола виготовляється поворотом бойової личинки затвора.

Стрільба з рушниці ведеться тільки одиночними пострілами.

Опис роботи автоматики розроблений на фірмі Бенеллі виглядає досить складно, зате в результаті виходить вельми простий і надійний механізм з мінімумом деталей, що забезпечує надійну роботу і простоту в обслуговуванні. У всьому іншому рушниці Бенеллі М1 досить традиційні – вони мають пластиковий приклад з напівпістолетною або пістолетною рукояткою, пластикове цівко.

Як боєприпаси використовуються набої 12-го калібру з довжиною гільзи 76 мм. Магазин підствольний, трубчастий, споряджається по одному набоям через вікно в нижній частині ствольної коробки. Рукоятка заряджання розташована на рамі затвора справа і рухається разом з нею при стрільбі. Прицільні пристрої – різних типів, з відкритим ціликом або діоптром, можлива установка коліматорних прицілів, лазерних цілепоказчиків, тактичних ліхтарів. Стволи в бойових варіантах мають свердління типу циліндр з можливістю установки змінних чоків.

На шийці прикладу і цівці є насічка типу «риб'яча луска», для надійнішого утримання зброї при стрільбі.

Захист від випадкових пострілів забезпечується неавтоматичним запобіжником, який у включеному положенні блокує курок.

Завдяки тому, що при обраній схемі роботи автоматики велика частина енергії віддачі поглинається інерційними ланками, рушниця відрізняється високою точністю стрільби.

Випускаються також різні мисливські варіанти рушниці М1 з більшою довжиною ствола, зменшеною ємкістю магазину і різними прицільними пристроями.

M1 Super 90 "Entry" - поліцейська модель з коротким стволом і додатковим змінним прикладом з пістолетною рукояткою

Окрім мисливських модифікацій M1 Super 90 Standard і Hunter, відомі наступні модифікації рушниці:

– M1 Super 90 Tactical – бойова гладкоствольна рушниця зі стволом завдовжки 580 мм. Є його зручний варіант M1 Super 90 Practical;

– M1 Super 90 Entry – бойова гладкоствольна рушниця для штурмових спецпідрозділів поліції. Довжина ствола зменшена до 355 мм, приклад може бути замінений пістолетною рукояткою.

У цілому, рушниця Benelli M1 є високоякісною і надійною зброєю, яка використовується як різними поліцейськими формуваннями по всьому світу, так і цивільним населенням.

Тип: Напівавтоматична з інерційним механізмом.
 Калібр: 12
 Набійник: 76mm (3")
 Вага: 3.18-3.63 кг
 Довжина: залежить від довжини стола і типу прикладу
 Довжина ствола: 580 мм (M1 Tactical), 355 мм (M1 Entry), можливі й інші варіанти.
 Магазин: 3 - 7 набоїв

3.2. Benelli M2

Benelli M2 Tactical з ложею з пістолетною рукояткою

Гладкоствольна рушниця Benelli M2 призначена для використання поліцейськими і приватними охоронними структурами, а також в цілях особистого захисту, полювання і спортивної стрільби.

Шротовик Benelli M2 – напівавтоматична зброя і є подальшим розвитком рушниці Benelli M1.

Зберігши спадкоємність за устроєм автоматики, рушниця Benelli M2 отримала дещо покращену ергономіку і нову ложу з системою зменшення віддачі Comfortech, що включає пару амортизуючих подушок (на гребені і затильнику прикладу), заповнених спеціальним гелем.

Запатентована система Comfortech®System Benelli забезпечує можливість зменшення підймання ствола, скорочує час повторного прицілювання і покращує експлуатаційні характеристики зброї.

Сімейство рушниць Benelli M2 складає досить великий спектр їх варіантів, що відрізняються обробкою, аксесуарами, довжиною ствола, масою (Benelli M2, 12/76, Comfortech, Practical Comfortech, Tactical, Slug Tactical, Tactical Comfortech і др).

Гладкоствольна рушниця Benelli M2 випускаються як в мисливських варіантах, так і в "бойових" варіантах – рушниці серії Benelli M2 Tactical.

Гладкоствольна рушниця Benelli M2 використовує інерційну автоматику, розроблену конструкторами фірми Benelli ще в 1980-х роках. У цій системі для відмикання поворотного затвора використовується інерція масивної рами затвора, накопичувана в потужній пружині, розташованій усередині рами затвора, у процесі відкату зброї під дією віддачі.

Зворотня пружина розташовується в трубі, що проходить усередині прикладу, через що рушниці серії M2 не можуть випускатися із прикладом, що складається.

Ложе рушниці виготовлене зі спеціального пластику типу "Technopolymer", матеріалу, який не схильний до старіння і успішно перевірений армією в умовах бойових дій. У мисливських варіантах рушниці M2 можуть використовуватися дерев'яні ложа.

Живлення набоями здійснюється з підствольного трубчастого магазину, при цьому можлива установка спеціальних втулок-подовжувачів для підвищення ємкості магазину до 9 набоїв.

Шротовик Benelli M2 відрізняється від інших видів зброї подібного класу невеликою кількістю деталей, надзвичайно простим принципом роботи, новизною зворотної системи замикання затвора, новою системою подачі набоїв.

Калібр, мм 12

Довжина, мм 1010 - 1250

Довжина ствола, мм 470 - 710

Вага без набоїв, кг 3.0 - 3.5

Ємкість магазину, кіл. набоїв до 9

Набійник, мм 76

3.3. Benelli M3 Super 90

Benelli M3 Super 90 стандартного "поліцейського" виконання

Аналіз досвіду використання багатьох тисяч гладкоствольних багатозарядних рушниць M1 Super 90 в різних країнах світу дозволив фірмі Benelli Armi SA розробити вдосконалену рушницю M3 Super 90, яка в даний час виготовляється серійно і поступає в комерційний продаж у Європі і Північній Америці. Є відомості про постачання фірмою Benelli Armi SA крупних партій цих рушниць також силовим відомствам деяких країн світу.

Разом з конструктивними особливостями, що підвищили бойові якості рушниці M3 Super 90, вона має елегантний зовнішній дизайн, усі її деталі, навіть невидимі без розбирання зброї, ретельно оброблені, а зовнішні поверхні забезпечені особливо міцним покриттям.

Рушниця є зброєю з комбінованою системою перезарядження (помпа + напівавтомат), тобто може перезаряджатися як за допомогою рухомої цівки,

так і в автоматичному режимі. Основним режимом є напівавтоматичний, помповий призначений для стрільби набоями з послабленим зарядом (наприклад – не смертельні постріли зі сльозоточивим газом або гумовими кулями) або при виході з ладу автоматики.

Крім того, у конструкцію введено відсічення магазину, що дозволяє при стрільбі в помповому режимі заряджати рушницю при відведеному назад затворі по одному набоя через вікно для викиду гільз. Такий режим дозволяє, наприклад, стріляти по одному набоя гумовими кулями, маючи в магазині запас набойів з бойовою картечкою на випадок погіршення обстановки. Відсічення магазину управляється за допомогою важеля, розташованого поряд зі спусковою скобою. Вибір режимів "напівавтомат" – "помпа" здійснюється спеціальним кільцем з насічкою, що обертається, розташованим у передній частині рухомої цівки. Рукоятка зведення затвора в самозарядному режимі розташована справа на рамі затвора.

Перемикач режимів роботи МЗ – зліва режим "самозарядний", справа "ручний помповий"

Як і у рушниці M1 Super 90, механізми автоматики МЗ Super 90 працюють за рахунок використання енергії віддачі зброї у поєднанні з інерцією масивної рами затвора і циліндричного затвора.

Замикання каналу ствола проводиться поворотом бойової лічки затвора. Стрільба з рушниці ведеться тільки одиночними пострілами.

Ствол з циліндричним свердлінням має довжину 500 мм. Канал ствола має тверде хромове покриття. Можлива установка змінних чоків.

Ствольна коробка рушниці виготовлена з алюмінієвого сплаву, приклад і цівко – з удароміцної пластмаси, армованої скловолокном. Приклад має пістолетну шийку або пістолетну рукоятку управління вогнем. Випускаються варіанти зі складним прикладом, проте складений угору приклад у складеному вигляді перекриває прицільні пристрої. Прицільні пристрої – як правило гвинтівочного типу, з високою мушкою і відкритим або діоптричним ціликом. Можлива установка прицілів коліматорів, лазерних цілепоказчиків, ліхтарів.

Як боєприпаси використовуються набойі 12-го калібру з довжиною гільзи 76 мм. Можливе використання набойів і з 70-мм гільзою. Уведення режиму перезарядження за допомогою рухомої цівки дозволило відстрілювати з рушниці боєприпаси, що розвивають дуже велику або, навпаки, дуже малу

віддачу, наприклад – нелетальні постріли зі сльозоточивим газом. Подача набоїв проводиться з підствольного трубчастого магазину ємністю 8 набоїв.

Захист від випадкових пострілів забезпечується запобіжником, кнопка якого розташована на спусковій скобі. Крім того, ударно-спусковий механізм забезпечений покажчиком зведення курка.

На рушниці будь-якої модифікації можлива установка оптичного прицілу за допомогою П-подібного перехідника, що охоплює ствольну коробку.

Рушниця M3 широко використовується різними поліцейськими формуваннями по всьому світу, а також продається на цивільному ринку як зброя для полювання або самозахисту.

Окрім мисливських модифікацій M3 Super 90 Standard, Chrome і Hunter Varichoke, відомі наступні модифікації рушниці:

- Slug-Scope з монтажною планкою для прицілів з крапкою, що світиться, або для оптичних прицілів;
- Practical зі стволом завдовжки 470 мм з коліматорним прицілом із червоною крапкою, що світиться, і набором змінних чоків;
- Combat Folding Stock зі стволом завдовжки 500 мм з металевим прикладом, що складається;
- Short Combat Folding Stock з укороченим до 355 мм стволом і з металевим прикладом, що складається.

Тип: перемикий помповий або інерційний напівавтомат з використанням енергії віддачі

Калібр: 12

Набійник: 76 мм

Довжина: 1040-1200 мм

Довжина ствола: 355-500 мм

Вага: 3.2-3.5 кг

Магазин: трубчастий під стволом, ємність 8 набоїв

3.4. Benelli M4 Super 90 / M1014 JSCS

Benelli M4, приклад розкладений

Поліцейські та армійські спецпідрозділи багатьох країн світу широко використовують спеціальні бойові модифікації звичайних гладкоствольних мисливських рушниць. У кінці 90-х років XX ст. командування армії США

прийняло рішення взяти на озброєння гладкоствольну рушницю, з самого спочатку спроектовану як бойову. Відповідний конкурс проводився в 1998 р.

За його умовами учасники повинні були представити напівавтоматичну рушницю з автоматикою за схемою газовідводу (саме тому в конкурсі не змогли взяти участь рушниці M3 Super 90 фірм Benelli, що мають автоматику інерційного типу) без газового регулятора. Як боєприпаси передбачалося використання набоїв 12/76 мм (від низькоімпульсних до потужніших як Magnum). Ствол повинен був мати гладкий дульний зріз для кріплення спеціальних пристроїв (мортирок т. п.); ємкість магазину – не менше 6 набоїв; рушниця повинна мати універсальну направляючу типу Picatinny для монтажу додаткових прицільних пристосувань – коліматорів, нічних прицілів, а також лазерних цілепоказчиків і тактичних ліхтарів. Живучість механізмів автомата повинна була складати не менше 10 тис. пострілів.

Переможцем в конкурсі стала представлена фірмою Benelli бойова гладкоствольна рушниця M4 Super 90. Вона було прийнята на озброєння корпусу морської піхоти США під позначенням M1014jscs (Joint Service Combat Shotgun – Єдина Гладкоствольна Рушниця).

Контракт US AARDEC (Army Armament Research and Development Center – Центр з розробки озброєння армії США) на постачання 20000 рушниць цього зразка був виданий американському відділенню фірми Heckler und Koch, тому іноді використовується позначення HK/Benelli M4 Super 90.

За своєю конструкцією M4 Super 90 є напівавтоматичною магазинною рушницею, що працює за принципом відведення порохових газів. Цікавою особливістю системи є наявність двох симетрично розташованих під стволом газових циліндрів з двома газовими поршнями і штоками, що підвищує надійність роботи автоматики. Ця система запатентована під назвою «Auto Regulating Gas Operated» (ARGO) – «саморегульований газовідвід». Замикання каналу ствола здійснюється поворотом затвора на 2 бойових упори.

Ударно-спусковий механізм допускає ведення стрільби тільки одиночними пострілами.

Ствол з циліндричним свердлінням має довжину 470 мм. Канал ствола – хромований. Сам ствол змінний, може замінюватися на укорочений, завдовжки 355 мм, і оснащуватися змінними ж чоками для більшої універсальності.

Ствольна коробка виготовлена з легкого алюмінієвого сплаву. Зовнішні поверхні металевих деталей мають анодоване покриття чорного кольору (фосфатне вороніння). Воно не утворює відблисків світла і має підвищену стійкість проти корозії і зносу. Неповне розбирання і збірка рушниці здійснюється без додаткового інструменту.

Приклад, пістолетна рукоятка управління вогнем виконані з удароміцної пластмаси чорного кольору, армованої скловолокном. Стандартна рушниця комплектується телескопічним розсувним прикладом з упором під щок, у

який при необхідності може бути замінений на пістолетну рукоятку або звичайний нескладний приклад.

Стрільба з рушниці ведеться набоями 12-го калібру з довжиною гільзи 76 мм, проте без якого-небудь регулювання можна використовувати і набої з 70-мм гільзою.

Стандартний трубчастий підствольний магазин розрахований на 6 набоїв з гільзою 70 мм або 5 – з гільзою 76 мм.

Прицільні пристрої (система Ghost Sight) – регульований діоптричний цілик і гвинтівочна мушка, що має на тильній стороні речовину, що світиться в темноті. На планку Picatinny можуть закріплюватися й інші прицільні пристрої.

Тип:	газовідвідний напівавтомат
Калібр:	12 (набійник 76 мм)
Довжина:	1010 мм (приклад розкладений), 886 мм (приклад складений)
Довжина ствола:	470 мм
Вага:	3.8 кг без набоїв
Живлення:	підствольний трубчастий магазин на 5 – 6 набоїв

3.5. Benelli Nova

Benelli 'Nova' tactical з коліматорним прицілом Aimpoint і подовженим магазином

Рушниця серії Nova була розроблена в кінці 90-х років XX ст. італійською фірмою «Бенеллі», так би мовити "з чистого листа", при цьому за мету ставилося створення легкої, універсальної і потужної зброї з використанням найсучасніших технологій.

На відміну від гладкоствольних багатозарядних рушниць фірми Benelli, що випускалися раніше, рушниця Nova не має механізмів автоматичного перезарядження. Відмикання затвора, витягання й екстракція стріляної гільзи, зведення курка, досилання набою в набійник і замикання затвора здійснюється за допомогою цівки, що приводиться в рух рукою стрільця.

Замикання каналу ствола здійснюється поворотним затвором за хвостовик ствола.

Довжина стволів бойових модифікацій складає 470 мм. На стволі встановлений компенсатор.

Стволи мають циліндричне свердління і пристосовані для використання змінних чоків. Канал ствола має тверде хромове покриття.

Особливістю конструкції рушниці є те, що замість звичних окремих прикладу і ствольної коробки використаний єдиний блок, виконаний з полімерного композиту, посиленого сталевими елементами. Подовжене подовжньо-ковзаюче цівко, зручне для різних варіантів хвата, також виконане з пластика.

Шийці прикладу додана форма пістолетної рукоятки, а цівко має незвичайно велику довжину і змінний поперечний перетин. Така конструкція цівки практично повністю виключає затискання руки стрільця або його одягу при перезарядженні і дозволяє з однаковою зручністю користуватися рушницею стрілкам різної статури. Крім того, цівко має допоміжну пружину, що полегшує його рух на початку циклу перезарядження.

Живлення – з підствольного трубчастого магазину, що споряджається по одному набою через вікно в нижній частині ствольної коробки. Стандартний магазин вміщає 4 набої з довжиною гільзи 76 мм ("магнум") або 3 – з довжиною гільзи 89 мм ("супермагнум"), при встановленому подовжувачі ємкість магазину зростає до 6 набоїв завдовжки 76 мм або до 7 – з гільзою 70 мм. Як вказано, набійник рушниці дозволяє використовувати будь-які набої 12 калібру, аж до потужних "супермагнумів", тому в конструкції передбачені гумовий амортизуючий затильник прикладу і місце в прикладі для установки спеціального пристрою, що знижує віддачу. При цьому призначена для амортизатора порожнина в прикладі може використовуватися як контейнер для запасних набоїв.

Рушниця забезпечена відсікачем магазину, що дозволяє змінити боєприпас в стволі, не витягуючи вміст магазину. Кнопка цього пристрою виведена на цівці.

Рушниця має неавтоматичний запобіжник, розташований у передній частині спускової скоби, у включеному стані блокуючий спусковий гачок.

Прицільні пристрої у бойового варіанта Nova – гвинтівочного типу, з мушкою в намушнику і звичайним відкритим або діоптричним прицілом (типу ghost ring). Можлива установка універсальних направляючих для оптики, різних аксесуарів, лазерних цілепоказчиків, ліхтарів.

У цілому рушниця Benelli 'Nova' відрізняється зручністю в користуванні, малою вагою при великій вогневій потужності і високій захищеності від погодних умов, а тому придатна як для полювання (у відповідному виконанні), так і для патрульної служби, пов'язаної з тривалим носінням рушниці в умовах відкритого повітря, незалежно від погоди.

Тип:	ручна перезарядка ковзаючою цівкою (помпова)
Калібр:	12 (довжина набійника 89 мм)
Довжина:	1025 мм (із стволом 470 мм)

Довжина ствола: 470 або 500 мм (у бойовому варіанті, мисливські варіанти мають довші стволи)

Вага: 3,05 кг (із стволом 470 мм, без набоїв)

Магазин: 4 набої (з гільзою 76мм) в трубчастому підствольному магазині, 6 набоїв при установці подовжувача магазину

3.6. Beretta 1201 FP

Ця гладкоствольна самозарядна рушниця була розроблена найбільшою італійською збройовою компанією Беретта в кінці 1980х – початку 1990х років. Беретта 1201 випускалася у двох базових варіантах – мисливському Beretta 1201F і бойовому Beretta 1201FP. Випуск обох варіантів був припинений у кінці 1990-х років. Цікаво, що конструктивно рушниця Beretta 1201FP дуже схожа на іншу італійську рушницю, Benelli M1 Super 90. Зокрема, Beretta 1201FP використовує патентовану схему автоматики з інерціальним відмиканням затвора фірми Бенеллі.

Рушниця Beretta 1201FP (поліцейський варіант), з діоптричним прицілом Ghost-ring

Рушниці Beretta 1201FP випускалися тільки з пластиковою ложею, з напівпістолетною або пістолетною рукояткою і нескладним прикладом, усередині якого знаходиться зворотня пружина затвора. Затильник прикладу – гумовий, що дуже корисно для рушниці, яка стріляє набоями "магнум".

Магазин підствольний, трубчастий, споряджається через вікно в нижній частині ствольної коробки. Рукоятка заряджання розташована справа на рамі затвора. Кнопковий запобіжник розташований у задній частині спускової скоби, позаду спускового гачка.

Поліцейські варіанти рушниць Beretta 1201FP комплектувалися прицілами рушничного типу, з високою мушкою і відкритим V-подібним ціликом у задній частині ствола або діоптричним ціликом з великим діаметром апертури типу Ghost-ring у задній частині ствольної коробки.

Тип: самозарядна рушниця, інерційний затвор Бенеллі

Калібр: 12 "магнум" (довжина набійника 76 мм)

Довжина: 1060 мм

Довжина ствола: 520 мм

Вага: 2,85 кг

Магазин: 6 (70мм) або 5 (76 мм) набоїв у трубчастому підствольному магазині.

3.7. Beretta RS200 i RS202P

Магазинні гладкоствольні рушниці моделей RS200 і RS202P, що перезаряджаються рухомою цівкою, розглядаються тут як приклад трансформації мисливської рушниці в бойову. Рушниця RS200, що випускалася фірмою Beretta до недавнього часу, надходила в комерційний продаж як мисливська зброя і зброя для захисту житла. Незначна кількість цих рушниць поставлялася також правоохоронним органам багатьох країн світу як поліцейська зброя.

Враховуючи прагнення поліції мати компактну рушницю, більш пристосовану для розміщення в салоні патрульного автомобіля або в кабіні вертольота, фірма Beretta розробила і запустила в серійне виробництво спеціальну поліцейську гладкоствольну рушницю RS202P. У даний час ця рушниця випускається в модифікаціях RS202M1, RS202M2 і RS202M3 і надходить на озброєння спецпідрозділів поліції. До речі, у деяких країнах законодавство дозволяє розглядати рушниці серії RS202P як мисливську зброю. У цих країнах рушниці RS202P надходять у комерційний продаж.

Beretta RS202M1 і RS202M2

Рушниця RS200 спроектована за класичною компоновальною схемою і забезпечена механізмами перезарядження, що приводяться в дію рукою стрільця.

Ударно-спусковий механізм допускає ведення стрільби тільки одиночними пострілами.

Виготовлений з високоякісної сталі ствол має довжину 520 мм. Його канал хромований, що дозволяє використовувати набої, споряджені сталевим шротом.

Довжина набійника складає 70 мм. Ствольна коробка сталева, має вікна для викиду стріляних гільз і спорядження магазину.

Поверхні металевих деталей мають захисне антикорозійне покриття.

Ложа рушниці зроблена з деревини горіха. Приклад має пістолетну шийку, на його торці кріпиться амортизатор.

Стрільба з рушниці ведеться набоями 12-го калібру з гільзами завдовжки 70мм. Магазин вміщає 6 набоїв, ще один набій може знаходитися в набійнику.

Подальшим розвитком PS200 стала рушниця PS202P, що випускається в трьох модифікаціях:

PS202-M1 – рушниця зі складним прикладом і пістолетною рукояткою управління вогнем. Спрощено спорядження магазину набоєм;

PS202-M2 – подальший розвиток модифікації M1, для захисту рук стрільця від опіків ствол рушниці поміщений у металевий кожух, забезпечений отворами для забезпечення охолодження ствола повітрям;

PS202-M3 – модифікація, що найповніше відповідає вимогам, які пред'являються до зброї поліцейських і армійських спецпідрозділів. Перезарядження може проводитися автоматично або рухом цівки рукою стрільця. Завдяки використанню відокремленого коробчастого магазину підвищена практична скорострільність.

Beretta M3P

Рушниці сімейства PS202P забезпечені прицільними пристосуваннями, що включають мушку і відкритий приціл. Можлива установка оптичного або діоптричного прицілу, лазерного цілепоказчика або бойового ліхтаря.

Прицільна дальність стрільби картеччю складає 50 – 100 м, кулею – 100 – 150 м.

Технічні характеристики:

Модель	M3P	RS202M1	RS202M2
Калібр	12		
Набій, мм	12/70		
Довжина ствола, мм	400 або 610	520	
Тип	самозарядна або помпова	ручна помпова перезарядка	
Маса, кг	3,5	3,2	3,8
Загальна довжина, мм	940-1150	1020	1050
Довжина з складеним прикладом, мм	685-895	790	815
Ємкість магазину, набоїв	5 у коробчастому	6 у трубчастому магазині	

3.8. Bernardelli B4

Бойова гладкоствольна зброя «Бернарделлі В4»

Сімейство зброї В4 розроблене в 1986 р. для застосування військами спеціального призначення і безпосередньої вогневої підтримки піхоти у бою в населеному пункті або на різко пересіченій місцевості. Параметри «Бернарделлі» В4 також відповідають вимогам програми CAWS. І хоча програма закінчилася невдало, В4 знайшов деякий збут.

Більшість деталей виготовлена з алюмінієвих сплавів, окрім основних. Зовнішні поверхні оброблені матовим антикорозійним покриттям. Система автоматики заснована на відведенні порохових газів через бічний отвір у стінці ствола. Газовідвідний вузол змонтований під стволом і вкритий кожухом. Замикання каналу ствола здійснюється поворотом затвора. Блок затвора включає раму затвора і сам поворотний затвор. Шротовик може працювати у двох режимах – самозарядному або «помповому». Вибір режиму здійснюється поворотом важеля. Рухому пластикову цівку охоплює кожух ствола. У самозарядному режимі цівка замкнута і перезарядження здійснюється розташованою справа рукояткою рами затвора.

Спусковий механізм забезпечений автоматичним запобіжником у вигляді нажимної клавіші на передній стороні пістолетної рукоятки.

В4 забезпечений пластиковими пістолетною рукояткою і рукояткою для перенесення, трубчастим прикладом з пластиковим покриттям, що складається вправо. Прицільні пристрої включають мушку з огорожею на стійці попереду кожуха ствола і приціл на рукоятці для перенесення.

Живлення – від коробчастого магазину; ємкість 3, 5 або 8 набоїв. Для стрільби можуть використовуватися набої з пластиковою або металевою гільзою, а також з гільзою, що частково згорає. Фірма розробила до шротовика декілька варіантів спорядження: набій ABN-101 споряджений кулею зі сталевим сердечником, ABN-102 – свинцевим шротом, ABN-103 - 104 і -105 – гумовими кулями. Холостим набоем вистрілюється оперена гвинтівочна граната. Модифікація В4/В позбавлена автоматики, має тільки «помповий» режим роботи і, відповідно, не має важеля перемикачів і рукоятки рами затвора.

Характеристики

Калібр – 12 (мисливський)

Набій – 12x70

Маса зброї – 3,45 кг

Довжина зброї – 950 мм з відкинутим прикладом, 730 мм зі складеним прикладом

Довжина ствола – 460 мм

Ємкість магазина – 3, 5 або 8 набоїв

3.9. FABARM SDASS Tactical

FABARM SDASS Tactical

Гладкоствольна магазинна рушниця SDASS, що перезаряджається рухом цівки, фірма Fabarm випускає під такою ж торговою маркою Imperator, що і мисливську двоствольну рушницю з вертикальним розташуванням стволів. На відміну від «вертикалки», SDASS є типовою зброєю «подвійного» призначення – вона з однаковим успіхом може використовуватися для промислового і любительського полювання і як бойова зброя поліцейських спецпідрозділів.

Рушниця виконана за класичною компоновальною схемою. Механізми автоматичного перезарядження відсутні. Увесь цикл перезарядження виконується вручну за допомогою рухомої цівки: відмикання затвора, витягання і викидання стріляної гільзи, зведення курка і звільнення чергового набою з магазина відбувається при русі цівки назад, а досилання набою в набійник і замикання затвора – при русі цівки вперед.

Ствол з циліндричним свердлінням виготовляється з високоякісної сталі. Для захисту від корозії його поверхня піддається воронінню. Канал ствола і набійник хромовані. Передбачена можливість установки змінних чоков.

Поліцейські рушниці й рушниці, призначені для полювання в несприятливих кліматичних умовах, випускаються з ложею з удароміцної пластмаси чорного кольору. Ці рушниці є також у варіантах, у яких пластмасовий приклад замінений пістолетною рукояткою.

Як боєприпаси використовуються набої 12-го калібру з гільзами завдовжки 70 або 76 мм.

У деяких країнах до рушниці розробляються і застосовуються спеціальні боєприпаси. Наприклад, у Польщі виготовляються набої зі свинцевою кулею Brenneke (WS-MP), гумовими кулями Bак і Chrabaszcz, зі свинцевим шротом типу Lofka (LFT-6,8), з гумовим шротом Roj і акустичний боєприпас Grom.

Підствольний трубчастий магазин вміщає 6 набоїв з гільзою завдовжки 76 мм або 7 набоїв з 70-мм гільзою. Магазин споряджається по одному набою

через вікно в нижній частині ствольної коробки. Екстракція стріляних гільз здійснюється в праву сторону.

Рушниця має неавтоматичний запобіжник, кнопка перемикача якого вбудована в передню частину спускової скоби.

Поліцейські рушниці можуть мати приціл з щитком, що відкидається, або оптичний приціл.

Не враховуючи мисливські варіанти Emperor SDASS і Emperor SDASS Combo, рушниця випускається в наступних модифікаціях:

- Emperor SDASS Short – компактна гладкоствольна рушниця для штурмових спецпідрозділів поліції. Довжина ствола складає 360 мм, маса не перевищує 2,7 кг;

- Emperor Pump Flinte Police Magnum – поліцейська гладкоствольна рушниця, придатна для стрільби набоями 12-калібра підвищеної потужності (Magnum). Довжина ствола складає 505 мм, на стволі закріплена вентильована планка. Магазин вміщає 8 набоїв. Маса рушниці складає 3,2 кг;

- Emperor SDASS Martial – з довжиною ствола 460 мм, прикладом і пістолетною рукояткою;

- Emperor Practical TRAINER – новітня розробка фірми Fabarm. Не дивлячись на «спортивну» назву, ця рушниця оптимально відповідає вимогам, що пред'являються до зброї поліцейського та армійського спецназу. Відрізняється зручнішою подовженою цівкою, наявністю різьблення для кріплення насадок – концентраторів шроту або компенсатора, збільшеною кнопкою запобіжника і вдосконаленими прицільними пристроїми, що включають складну мушку і відкритий цілик. На виконаній з алюмінієвого сплаву ствольній коробці закріплена універсальна направляюча для кріплення діоптричного прицілу типу Chost Sight. На рушниці можуть бути встановлені також лазерний цілепоказчик і бойовий ліхтар.

Цю рушницю відрізняється від інших наявністю складної мушки, різних прицілів типу Weaver на направляючій на ствольній коробці для кріплення і подовжена цівка.

Характеристики FABARM SDASS Tactical:

Тип помповий

Калібр 12

Набій 12/76 мм

Довжина, мм 700 (з пістолетною рукояткою) 950 (з прикладом)

Довжина ствола, мм 508

Вага без набоїв, кг 3.0

Ємкість магазину, кол. набоїв 8

3.10. Fabarm S.A.T. 8.

Fabarm S.A.T. 8. TACTICAL

Самозарядна рушниця S.A.T. 8 розроблена знаменитою італійською компанією FABARM для застосування у правоохоронній діяльності, для динамічної стрільби, а також самооборони.

S.A.T. 8 позначає Semi-Automatic Tactical 8 – напівавтоматична "тактична" рушниця, ємкістю 8 набоїв. Гладкоствольні рушниці серії FABARM S.A.T. 8 є тактичними напівавтоматами і використовують газовідвідну автоматику з розташованим навколо трубки магазина кільцевим газовим поршнем.

Замикання ствола здійснюється личинкою, що коливається, розташованою в затворі і в бойовому положенні, що входить у паз у хвостовику ствола.

Усі рушниці цієї серії оснащені запатентованою системою PulsePiston, що використовує саморегульоване фрикційне гальмо відкату рухомої системи для забезпечення надійної роботи автоматики з різними типами набоїв. Дане гальмо складається з еластичного кільця, розташованого між газовим поршнем і тягою, що ведуть до групи затвора. При енергійному русі газового поршня (при використанні набоїв великої потужності, з підвищеним тиском у стволі) еластичне кільце стискається в подовжньому напрямі, збільшуючи тим самим тертя з трубкою магазина й уповільнюючи швидкість відкату рухомих частин до прийнятних значень.

Для проведення пострілу слід натиснути кнопку запобіжника, яка знаходиться на задній частині спускової скоби, а на передній частині скоби пересунути в положення "вогонь" кнопку запобіжника, що блокує ударно-спусковий механізм.

Стволи – сталеві, комплектуються змінними чоками або дульним гальмом-компенсатором і мають фірмове свердління TriBore.

Ствольна коробка виконана з високоміцного легкого сплаву ERGAL 55.

Рушниці FABARM S.A.T. 8 комплектуються прицільними пристроїми і мушкою армійського типу, встановленими на планці WEAWER.

На верхній поверхні ствольної коробки розташовані планки типу Picatinny rail для установки прицільних пристосувань. Можлива установка аналогічних планок знизу цівки для використання різних допоміжних пристосувань.

Живлення набоями здійснюється з підствольного трубчастого магазина, що допускає установку спеціальних подовжувачів для збільшення його ємкості. Цівка і приклад виконані з удароміцного пластика. У запасі торця немає ніяких рухомих частин, які могли б змінити центр тяжіння при стрільбі з рушниці.

FABARM S.A.T. 8 випускається в модифікаціях:

- FABARM S.A.T. 8 Tactical – базовий варіант.
- FABARM S.A.T. 8 Pro Forces – варіант з прикладом з пістолетною ручкою.
- FABARM S.A.T. 8 PRO Telescopic – варіант з пластиковим телескопічним прикладом з пістолетною ручкою.

Калібр, мм 12
 Довжина, мм 970 - 1050
 Довжина ствола, мм 510
 Вага без набоїв, кг 3.15 - 3.20
 Ємкість магазину, кол. набоїв 7+1
 Набійник, мм 76

3.11. Franchi SPAS-11/12

У 1979 р. фірма «Franchi» випустила «автоматичну шротову рушницю спеціального призначення», розроблену відповідно до вимог Міністерства оборони Італії за програмою SPAS (Special Purpose Automatic Shotgun), що передубачала створення зброї спеціального призначення для спецпідрозділів армії і корпусу карабінерів Італії.

SPAS був випущений у двох моделях – 11 і 12, що відрізняються довжиною ствола й оформленням прикладу.

Ствол виготовляється з високоякісної сталі методом холодної ковки. Він має циліндричне свердління і пристосований для установки змінних чоків Variamix.

У конструкції рушниць використані високоміцні пластмаси, ствол і деталі газовідвідного механізму хромовані, зовнішні поверхні металевих деталей мають анодоване покриття чорного кольору (фосфатне вороніння), що забезпечує зовнішній захист від корозії.

Модель SPAS-12 стала справжнім «тактичним шротовиком», придатним для дій у складних умовах ближнього бою, отримала широку популярність у правоохоронних органах, антитерористичних підрозділах і охоронних структурах, але не знайшла шляху до армії. Утім, SPAS-12 застосовувався супротивниками в громадянській війні в Югославії.

Franchi SPAS-12

SPAS-12 є самозарядним шротовиком під набій 12-го калібру (12-й мисливський калібр відповідає діаметру каналу ствола 18,5-19,5 мм) з довжиною набійника 70 мм і циліндричним свердлінням ствола.

Автоматика шротовика працює за рахунок відведення порохових газів через бічний отвір у стінці ствола.

Замикання каналу ствола проводиться поворотним затвором. SPAS має рухому пластикову цівку і може працювати як в самозарядному, так і в звичайному «помповому» режимі (тобто при ручному перезарядженні рухом цівки назад-уперед). В останньому випадку натисненням кнопки знизу цівки стрілок одночасно відмикає цівку і перекриває газовідвідний вузол. Цей режим використовується при відмові системи автоматики – наприклад, при стрільбі набоями з послабленим зарядом, енергії якого може не вистачити для роботи автоматики. Канал ствола і газова камера хромовані. Ствольна коробка виготовлена з легкого сплаву, зовнішні поверхні для захисту від корозії фосфатовані.

Набої при стрільбі подаються з трубчастого магазину, який не знімається, розташованого під стволом. Магазин вміщає сім набоїв, з яких чотири можуть бути витрачені протягом однієї секунди. Відсічення магазину дозволяє стрілку швидко вкласти рукою в набійник набій необхідного спорядження, що відрізняється від набоїв у магазині.

Ударний механізм – курковий. Спусковий механізм має два неавтоматичні запобіжники: перший («основний») прапорець змонтований з правого боку перед спусковою скобою, другий («бойовий»), – зліва на спусковій скобі. Зазвичай для більшої безпеки включено обидва запобіжники. У бойовій обстановці рекомендується носити зброю з вимкненим основним і включеним «бойовим» запобіжником, що легко вимикається пальцем, навіть у процесі прицілювання.

Купчастість стрільби характеризується таким показником – на дальності 40 м радіус круга розсіювання складає 900 мм. Зупиняюча дія шротини на цій дальності відповідає кулі 7,65-мм пістолетного набою «браунінг» на 30 м. Шротові набойки зазвичай мають пластикову гільзу з металевим піддоном. Окрім шроту або картечі, можлива також стрільба

кумулятивним снарядом або спеціальним боєприпасом, що містить у пластиковому контейнері сльозоточиву рецептуру CS.

На різьбленні дульної частини ствола замість втулки може кріпитися концентратор шроту або мортирка для метання гранат (газових, димових, ручних осколкових типу MU-50G «Мізар») на дальність до 150 м.

Прицільні пристрої включають мушку високого профілю і постійний приціл. Передбачена можливість установки коліматорного прицілу, лазерного цілепоказчика або бойового ліхтаря.

SPAS 11 має постійний пластмасовий приклад, а SPAS 12 – пластикову рукоятку і металевий приклад, що складається вперед-угору, зі складним затильником і закріпленням на ньому поворотним крюком з товстого дроту. Завдяки такій конструкції прикладу стрільба з SPAS-12 можлива як з прикладкою, так і з рук і навіть з однієї руки з опорою крюка в передпліччі. При складеному прикладі і відкинутому вгору крюку можливе його використання як рукоятки для перенесення або стрільби від стегна з утриманням лівою рукою за крюк. Задня антабка для ремня поміщена на ствольній коробці, передня – на трубі магазину і може встановлюватися в потрібне положення.

SPAS-12 відрізняє висока надійність і гнучкість у застосуванні, але, з іншого боку, ця зброя має досить велику вагу і складний устрій, і, як наслідок, – високу ціну.

Модель SPAS-11 відрізняється подовженням до 500 мм стволом, постійним пластмасовим прикладом звичайної конфігурації і пістолетною рукояткою.

Характеристики (модель 12):

Тип: перемикий помповий або газовідвідний напівавтомат.

Калібр – 12 (мисливський).

Набій – 12x70.

Маса зброї – 4 кг

Довжина зброї – 800 мм без прикладу, 1070 мм з прикладом.

Довжина ствола – 550 мм.

Бойова скорострільність – 24-30 постр./хв.

Ємкість магазину – 8 набоїв в магазині + 1 в набійнику.

Прицільна дальність стрільби – 40 метрів.

3.12. Franchi SPAS-15

Прагнучи створити гладкоствольну зброю, що задовольняє вимоги поліції і збройних сил, «Луїджі Франкі СПА» продовжила лінію SPAS, випустивши спочатку модель 14, а в 1984 р. – модель 15. SPAS-15 відповідав вимогам програми SPAS міністерства оборони Італії й американської програми бойової гладкоствольної зброї CAWS.

Рушниця SPAS- 15 спеціально розроблена для озброєння поліції і армійських підрозділів спеціального призначення, яким потрібна висока

вогнева потужність у поєднанні з тактичною гнучкістю. Висока вогнева потужність досягнута застосуванням автоматики на основі газового двигуна у поєднанні з відокремленими коробчатими магазинами, що забезпечує високу практичну скорострільність. Тактична гнучкість забезпечується можливістю відключення автоматики і використання рушниці в режимі помпової ручної перезарядки – за допомогою рухомої цівки, що забезпечує можливість застосування боєприпасів малої, або навпаки, дуже великої потужності, у тому числі і не смертельних – з гумовими кулями або газовими гранатами.

Рушниці SPAS-15 перебувають на озброєнні багатьох поліцейських формувань у Європі та США, а також у ряді підрозділів Італійської армії.

Franchi SPAS-15

Шротовик розрахований під такі ж набої 12-го калібру (12x70), має ту ж систему автоматики і замикання каналу ствола поворотом затвора, також може працювати в режимі самозарядного і «помпового». Якщо SPAS-12 ще зберігав риси звичного дизайну шротовиків, то нові моделі все більш тяжіють до «військового» стилю, SPAS-15 отримав зовнішній дизайн штурмової гвинтівки. Правда, при цьому помітно збільшилися габарити, що знизило зручність користування.

SPAS-15 продається також на комерційному ринку. Він дозволений до продажу в Росії, де був сертифікований (відповідно до офіційної класифікації) як «мисливська зброя з гладким стволом», хоча реально «мисливським», звичайно, не є.

SPAS-15 використовує традиційну систему газового двигуна автоматики з верхнім розташуванням газового циліндра і коротким робочим ходом газового поршня. Замикання здійснюється поворотом затвора за ствол, що дозволило виконати ствольну коробку з алюмінієвого сплаву. Група затвора разом із зворотніми пружинами об'єднана направляючими зворотніх пружин у єдиний модуль, що легко витягується при розбиранні, рукоятка зведення розташована на верхній стороні ствольної коробки, під рукояткою для перенесення, і легко управляється будь-якою рукою. Ручний запобіжник розташований перед спусковим гачком, під спусковою скобою розташований додатковий автоматичний запобіжник, що вимикається при обхваті рукоятки пальцями.

SPAS-15 складається з шести основних частин: ствол зі спальною коробкою і рукояткою зведення; блок затвора зі зворотнім механізмом; корпус ударно-спускового механізму з пістолетною рукояткою; приклад; блок кожуха ствола з цівкою; магазин. Трубчастий підствольний магазин замінений знімним коробчатим на 3 або 6 набоїв з показчиком наповненості магазину.

Канал ствола хромований. Ствольна коробка виготовлена з хромонікелевої сталі, пістолетна рукоятка, цівка, затильник прикладу, рукоятка для перенесення – з поліамідної смоли, армованої скловолокном. Зовнішні металеві поверхні фосфатовані.

Газовий циліндр закріплений на стволі двома гребенями. Газовий поршень рухається по своїй направляючій. Рама затвора рухається на двох направляючих стрижнях, пов'язаних із затильником ствольної коробки, на ці стрижні надягнуті зворотні пружини. Для пом'якшення ударів рами затвора на затильнику ствольної коробки закріплений амортизатор. У каналі поворотного затвора змонтований підпружинений ударник. Затильник ствольної коробки служить сполучною деталлю: до його верхнього вушка кріпиться чекою задня частина ствольної коробки, до нижнього – корпус ударно-спускового механізму. На затильнику закріплений приклад, який складається, що нагадує бельгійський карабін FN FAL «Пара».

Передня частина корпусу ударно-спускового механізму зчіплюється зі ствольною коробкою таким чином, що постріл при неправильному збиранні неможливий. Спусковий механізм зібраний усередині корпусу як єдиний блок і кріпиться двома шпінтами. Прапорець запобіжника виступає з корпусу зліва попереду спускової скоби і має два положення: «S» – запобіжник, «F» – вогонь. У положенні «S» закривається стекова тяга. Є автоматичний запобіжник у вигляді клавіші на передньому торці пістолетної рукоятки, що відключається при повному обхваті рукоятки долонею. Магазин вставляється в коробчате гніздо і фіксується клямкою, розташованою позаду гнізда.

Цівка охоплює кожух і на верхній частині має кнопку замка, з'язаного з кулачком газовідвідного механізму.

Прицільні пристрої включають мушку з огорожею на передньому кінці кожуха ствола і постійний приціл з трикутним прорізом у передній частині рукоятки для перенесення. Мушка регулюється по висоті, приціл – по напрямку. На рукоятці для перенесення можуть кріпитися нічні, оптичні або коліматорні приціли.

На дульну частину ствола може кріпитися полум'ягасник-концентратор шроту, що не заважає стрільбі каліберною кулею. Крім того, є дві гранатометні насадки-мортирки різної довжини і насадка для стрільби гумовими надкаліберними кулями.

Для перемикання зброї з самозарядного в «помповий» режим необхідно натиснути на кнопку зверху цівки (при цьому цівка звільняється, а кулачок перекидає газовідвід), зрушити цівку дещо назад і відпустити кнопку і

цівку. Цівка залишиться трохи зрушеною назад, і відкриється напис «Рітр» на кожусі ствола. Перед кожним пострілом необхідно проводити перезарядження рухом цівки назад-уперед. При цьому запобіжник, встановлений у положення «F», перешкоджатиме самовідчиненню затвора. Для зворотнього перемикавання режимів знову натиснути кнопку на цівці, а саму цівку зрушити в крайнє переднє положення. Тут вона зафіксується, відкривши напис «Auto» на кожусі ствола. Для перезарядження вручну в самозарядному режимі використовується рукоятка зведення, розташована в пазі ствольної коробки під рукояткою для перенесення. Після витрачення набоїв подавач магазину включає затримку затвора.

Як подальший розвиток конструкції SPAS 15 можуть розглядатися рушниці SPAS 16 і SPAS .410, виконані за конструктивною схемою «буллпап».

У моделі SPAS 16 для стрільби використовується стандартний набій проту 12-калібра. Спусковий механізм розрахований на ведення автоматичного й одиночного вогню і чергами по два постріли. Пістолетна рукоятка, виконана як єдина деталь з прикладом, має отвір під великий палець.

Спусковий механізм зразка SPAS 410 призначений для ведення автоматичного й одиночного вогню. Живлення здійснюється з коробчатого магазину ємністю 10 набоїв .410 Magnum (калібр 10,4 мм) з гільзою завдовжки 76 мм. Для цієї зброї розроблений також спеціальний набій, у якому забійними елементами є п'ять металевих кульок, розташованих у піддоні, що відділяється, і вистрілюються з початковою швидкістю 500 м/с.

Характеристики SPAS-15:

Тип: перемикий помповий або газовідвідний напівавтомат.

Калібр – 12 (мисливський).

Набій – 12x70.

Маса зброї – 3,9 кг

Довжина зброї – 1000 мм з відкинутим прикладом, 750 мм зі складеним прикладом.

Довжина ствола – 450 мм.

Ємність магазину – 3, 6 або 8 набоїв в коробчастом магазині.

Прицільна дальність стрільби – 40 метрів.

3.13. Franchi PA 7

Рушниця моделі PA 7.

Гладкоствольна магазинна рушниця моделі РА 7, що перезаряджається рухом цівки, випускається фірмою Franchi, що є одним з найбільших виробників мисливської і бойової гладкоствольної зброї.

Рушниця спроектована за класичною компонувальною схемою. Механізми автоматики відсутні, уесь цикл переспорядження здійснюється позовжнім рухом цівки силою руки стрільця. Це дозволило виключити вплив боєприпасів на процес перезарядження, на відміну від самозарядних рушниць, і дало можливість використовувати найрізноманітніші типи набоїв.

Ствол завдовжки 475 мм має циліндричне свердління.

Коробка виготовляється з легкого алюмінієвого сплаву. Для захисту від корозії ствол і ствольна коробка піддаються воронінню.

Дерев'яна ложка покривається чорним лаком. Рухома цівка забезпечена поперечними ребрами, що забезпечують надійніше утримання її при перезарядженні та стрільбі.

Рушниця випускається під мисливські набої 12-го калібру з гільзою завдовжки 70 мм або під потужні набої типу Magnum того ж калібру, але з гільзою завдовжки 76 мм.

Живлення набоями здійснюється з трубчастого підствольного магазину ємкістю 5 набоїв. Спорядження магазину виконується по одному набоям через вікно у ствольній коробці. Ще один набій може бути вставлений безпосередньо в набійник.

Захист від випадкових пострілів забезпечується неавтоматичним запобіжником, поворотний важіль якого знаходиться на правій стороні перед спусковою скобою. Якщо важіль повернений у бік прикладу і закрита буква «S», то рушниця знаходиться на запобіжнику, якщо важіль повернений у бік дульного зрізу ствола і закрита буква «F», то рушниця готова до стрільби.

Стрільба ведеться за допомогою мушки, закріпленої у дульного зрізу ствола.

Відомі наступні модифікації рушниці РА 7:

РА 7 – основна модифікація, бойова рушниця зі стволом завдовжки 475 мм і підствольним трубчастим магазином ємкістю 5 набоїв;

РА 8 Е – бойова гладкоствольна рушниця, аналогічна за конструкцією РА 7, але замість звичайного прикладу рушниця забезпечена пластмасовим прикладом з пістолетною рукояткою управління вогнем;

РА 8 L – компактна бойова гладкоствольна рушниця – аналог РА 7, відрізняється наявністю металевого прикладу, що складається.

Технічні характеристики:

Калібр – 12

Набій – 12/70 мм

Довжина, мм – 1080

Довжина ствола, мм – 475

Маса, кг – 2,9

Ємкість магазину, набоїв – 5

3.14. Valtro R05 i PM-5

Valtro PM-5 з нескладним пластиковим прикладом

Гладкоствольна рушниця РМ-5 була розроблена в 1980х роках італійською фірмою Вальтро (Valtro) і використовується різними поліцейськими формуваннями в Європі і США, а також прийнята на озброєння у ВМФ Франції. У варіанті з довгим стволом ця рушниця продається і на цивільному ринку як зброя самооборони.

Гладкоствольні магазинні рушниці моделей R05 і РМ5, що перезаряджаються рухом цівки, фірма Valtro випускає паралельно з рушницями А930SL, забезпеченими газовідвідною автоматичною системою перезарядження.

На відміну від А930SL, призначеної в основному для використання як мисливська рушниця, моделі R05 і РМ5 розглядаються в першу чергу як зброя поліцейських і армійських спецпідрозділів, а також різних охоронних структур. Призначені для полювання варіанти рушниць випускаються зі збільшеною довжиною ствола.

Рушниці R05 і РМ5 є багато в чому аналогічними за конструкцією, вони спроектовані за класичною компоновальною схемою і забезпечені традиційними для помпових рушниць механізмами перезарядження, що приводяться в дію рухомою цівкою.

Ударно-спусковий механізм одинарної дії зводиться при русі пов'язаного з цівкою затвора назад. Весь механізм виконаний у вигляді окремого блоку і кріпиться до ствольної коробки за допомогою двох штифтів.

Простота конструкції і висока якість виготовлення перезаряджаючого і ударно-спускового механізмів забезпечують безвідмовну роботу зброї.

Бойові варіанти рушниць мають ствол завдовжки 508 мм, мисливські – 610 мм. Стволи виконані знімними, вони пристосовані для установки зовнішніх змінних чоків, довжина яких складає 60 або 100 мм. Канали стволів мають тверде хромове покриття, зовнішні поверхні стволів і ствольної коробки забезпечені антикорозійним покриттям чорного кольору.

До рушниць розроблено три варіанти взаємозамінних прикладів. Звичайний приклад виготовляється з деревини твердих порід. Приклад з пістолетною рукояткою управління вогнем – з удароміцної пластмаси, третім варіантом є рамковий приклад, що складається вперед-угору, з пластмасовим затильником і додатковою пістолетною рукояткою.

Цівка виготовляється з пластмаси.

Рушниці випускаються під набої 12-го калібру з гільзою завдовжки 70 мм. Є також інформація про постачання рушниць у виконанні Magnum, Стрільба з яких ведеться посиленими набоями 12-го калібру типу Magnum з гільзою завдовжки 76 мм.

Рушниця моделі R05 має підствольний трубчастий магазин, що вміщає 6 набоїв з 70-мм гільзою. У рушниці РМ5 підствольний трубчастий магазин замінений направляючою по якій рухається цівка. Замість трубчастого магазину використовується коробчатий пластмасовий магазин ємкістю 6 набоїв, приймальне гніздо якого знаходиться перед спусковою скобою.

На додаток до набоїв, що знаходяться в магазині, ще один набій може бути вставлений безпосередньо в набійник.

Заміна типу магазину викликала необхідність внести істотні зміни до конструкції системи перезарядження, проте вважається, що досягнуте за допомогою швидкозмінних магазинів підвищення практичної скорострільності істотно поліпшило бойові характеристики рушниці.

Захист від випадкових пострілів забезпечується запобіжником, кнопка перемикача якого вбудована в спускову скобу.

Як прицільні пристрої використовується малорозмірна мушка, закріплена біля дульного зрізу ствола.

Подальшим розвитком РМ5 стала рушниця РМ5-350, створена спеціально для штурмових підрозділів поліції і служб охорони високопоставлених осіб. У цієї рушниці укорочений ствол і відсутній приклад.

Valtro РМ-5-350 з укороченим стволом і знятим прикладом

Модифікації:

Valtro РМ5 – 350 – варіант для силових структур з укороченим стволом і без прикладу

Тип: ручна перезарядка ковзаючою цівкою (помпове)
 Калібр: 12 (довжина набійника 76 мм)
 Довжина ствола: 508 і 350 мм
 Магазин: 6 набоїв у відокремленому коробчатому магазині

4. КНР

4.1. Hawk Industries Type 97-1

Гладкоствольна рушниця Hawk Type 97-1 (18.4mm Type 97-1 Anti-riot gun), поліцейський варіант зі складним прикладом

Гладкоствольна рушниця Hawk класичної компоновки з коробчатим відокремленим магазином

Гладкоствольна рушниця Hawk компоновки «буллпап (bullpup)» з коробчатим відокремленим магазином

Китайська компанія Hawk Industries виготовляє досить широкий асортимент гладкоствольних помпових рушниць, конструкція яких базується на популярній американській рушниці Remington 870. Ці рушниці призначаються як для постачань на експорт, так і для використання в КНР; зокрема для озброєння поліції призначена 18.4мм рушниця для боротьби із заворушеннями тип 97-1 (номінальний калібр 18.4 мм відповідає 12 калібру гладкоствольних рушниць). Крім того, на основі тієї ж конструкції випускаються модифіковані рушниці "поліцейського типу" з відокремленими коробчатыми магазинами, у традиційній компоновці або в компоновці буллпап.

Потрібно відзначити, що на експорт рушниці компанії Hawk поставляються під самими різними позначеннями, найчастіше через Китайську корпорацію NORINCO.

Гладкоствольні рушниці Hawk використовують ручну перезарядку з цівкою, що поздовжньо ковзає назад-уперед. Замикання ствола здійснюється бойовою личинкою, що коливається, розташованою в затворі, і такою, що зчіплюється з хвостовиком ствола.

У базовому варіанті живлення набоями здійснюється з підствольного трубчастого магазину, що споряджається через вікно в нижній частині ствольної коробки. У модифікованих варіантах використовуються спеціальні відокремлені коробчаті магазини ємністю 5 набойів.

Ложа рушниць може бути виконана з пластика або дерева (цивільні варіанти), приклад складаний убік або фіксований.

Крім того, на базі цієї конструкції випускається рушниця в компоновці буллпап, що має пластиковий корпус з інтегральною рукояткою для перенесення зброї, у яку вбудований приціл. Перезарядка рушниці в компоновці буллпап здійснюється завдяки масивній горизонтальній рукоятці, що ковзає під цівкою. У її передню частину вбудований ліхтар, а в цівці над ним розташований лазерний цілепоказчик. Стрільба з рушниці буллпап з лівого плеча проблематична, оскільки вікно для викиду гільз знаходиться тільки на правій стороні зброї.

	Type 97-1	Hawk pump	Hawk bullpup pump
Тип	ручна перезарядка ковзаючою цівкою (помпове)		
Калібр	12; довжина набійника 76 мм		
Довжина	940 мм	840 мм	670 мм
Вага	~ 3.1 кг	3.2 кг	3.1 кг
Магазин	5 набоїв у трубчастому підствольному магазині	5 набоїв у відокремленому коробчатому магазині	

4.2. Hawk Industries / NORINCO

Гладкоствольні самозарядні рушниці Hawk розроблені Китайською компанією Hawk Industries на основі американської самозарядної рушниці Remington 1100.

Експортні варіанти, призначені для цивільного мисливського ринку, практично копіюють оригінал, тоді як рушниці "поліцейського" виконання відрізняються використанням відокремлених коробчатих магазинів ємністю 5 набоїв.

Нawk (поліцейський варіант) з коробчатим відокремленим магазином і складним убік прикладом

Рушниці "поліцейського" зразка існують у двох базових варіантах – традиційному зі складним або фіксованим прикладом і в компоновці буллпап.

Потрібно відзначити, що на експорт рушниці компанії Hawk поставляються під різними позначеннями, найчастіше через Китайську корпорацію NORINCO.

Гладкоствольні самозарядні рушниці Hawk використовують газовідвідну автоматику з розташованим під стволем кільцевим газовим поршнем, що охоплює трубку підствольного магазина направляючу цівки.

Замикання ствола здійснюється бойовою личинкою, що коливається, розташованою в затворі, і такою, що зчіплюється з хвостовиком ствола.

У базовому варіанті живлення набоями здійснюється з підствольного трубчастого магазина, що споряджається через вікно в нижній частині ствольної коробки. У модифікованих "бойових" варіантах використовуються спеціальні відокремлені коробчаті магазини ємкістю 5 набоїв.

Крім того, на базі цієї конструкції випускається рушниця в компоновці буллпап, що має пластиковий корпус з інтегральною рукояткою для перенесення зброї, у яку вбудований приціл.

Hawk (поліцейський варіант) з коробчатим відокремленим магазином у компоновці буллпап

	Hawk anti-riot gun standard	Hawk anti-riot gun bullpup
Калібр, мм	12	
Довжина, мм	900	630
Вага без набоїв, кг	3.2	3.2
Ємкість магазина, кол. набоїв	5 у відокремленому коробчатому магазині	
Довжина набійника, мм	76	

Російська Федерація

5.1. Автомати

5.1.1. ЦНДІТОЧМАШ, модель АПС

Автомат АПС з висунутим прикладом

АПС («автомат підводний спеціальний», конструктор В.В. Симонов, ЦНДІТОЧМАШ) виконаний під спеціальні набої МПС і МПСТ типу 5,66x39 (розроблені П.Ф. Сазоновим і О.П. Кравченко). Куля є «голкою» із звуженням головної частини у формі подвійного усіченого конуса, по каналу ствола переміщається із зазором.

Автоматика зброї має газовий двигун з довгим ходом поршня, є газовий регулятор для забезпечення роботи зброї і під водою, і на повітрі. Замикання – поворотом затвора.

Постріл проводиться із заднього шептала. Спусковий механізм зібраний в окремому корпусі і допускає ведення одиночного або безперервного вогню, забезпечений прапорцевим перевідником-запобіжником.

Живлення – з коробчатого магазина. Два ряди набоїв у магазині розділено пластиною, верхні набої утримуються пружинними захопленнями від перекидання кулями вгору. Усередині ствольної коробки змонтований відсікач набоїв, що запобігає утиканню або здвоєній подачі довгих набоїв.

Приклад – висувний. Автомат пристосований для кріплення на борту підводного рухомого засобу.

Виробництво автоматів АПС освоїв ТОЗ. Можливість створення єдиного «підводного повітряного» автомата продемонстрував АСМ («автомат спеціальний багатоцільовий»), розроблений під керівництвом Ю.С. Данілова на основі вузлів АПС і АКС 74У і пристосований для стрільби набоями МПС або 5,45 мм набоями зразка 1974 р. (на повітрі) і, відповідно, установки магазина від АПС або від АК 74.

Тактико технічні характеристики:

Калібр.....	5,66мм
Набій.....	МПС, МПСТ(5,66x39)
Вага без магазина.....	2,46кг
Довжина зброї:	
з висунутим прикладом.....	840мм
з складеним прикладом.....	620мм
Початкова швидкість кулі під водою	340--360 м/с
(залежно від глибини)	
Початкова швидкість кулі у повітрі	365 м/с

Темп стрільби.....600 пострілів/хвил.
 Прицільна дальність під водою.10-30м
 (залежно від глибини)
 Прицільна дальність на повітрі.100м
 Ємність магазина.....26 набоїв

5.2. Рушниці та карабіни

5.2.1. Завод "Молот", модель «Вепрь-12»

Гладкоствольна рушниця (карабін) «Вепрь-12» є відносно новою розробкою заводу "Молот" (Вятські Поляни) і створена як прямий конкурент рушницям серії Сайга 12С / Сайга 12К, що користуються великою популярністю в Росії. «Вепрь-12» – багатоцільовий гладкоствольний самозарядний карабін, призначений для полювання, спортивних змагань, самооборони, а також для використання в якості службової зброї. Крім того, «Вепрь-12» є хорошою зброєю підтримки для міліції й інших силових відомств.

В основу рушниці «Вепрь-12» покладена перевірена часом конструкція ручного кулемета Калашникова РПК (також випускається на заводі «Молот»), проте при його створенні враховані побажання стрільців-спортсменів, і в конструкцію рушниці введені додаткові елементи, що роблять користування нею зручнішим, – двосторонній запобіжник, шахта магазина, затримка затвора тощо. У даний час рушниці серії «Вепрь-12» випускаються в трьох модифікаціях, що відрізняються довжиною ствола, – у базовому варіанті ствол найкоротший, у варіантах виконання 01 і виконання 02 стволи довші.

Гладкоствольна рушниця (карабін) «Вепрь-12»

Гладкоствольні рушниці «Вепрь-12» успадкували загальну компоновку і пристрій автомата (ручного кулемета) Калашникова, з газовідвідним механізмом і замиканням поворотом затвора. Зрозуміло, що затворна група і ствольна коробка були переконструйовані з урахуванням використання мисливських набоїв, ударно-спусковий механізм позбувся автоспуску, газовідвідний механізм саморегульований і дозволяє стріляти набоями як з гільзою 70мм так і 76мм (магнум) без додаткових регулювань.

Автоматична перезарядка карабіна здійснюється за рахунок використання енергії порохових газів, що відводяться з каналу ствола в газову камеру й енергії зворотніх пружин. Замикання каналу ствола здійснюється поворотом затвора навколо своєї осі на два бойові упори при позовжньому переміщенні рами затвора. Ударно-спусковий механізм куркового типу забезпечує проведення одиночного пострілу і постановку на запобіжник. Карабін має автоматичну затримку затвора.

Відкриті прицільні пристрої складаються з прицільної планки, що має механізм введення бічних поправок, і регульованої у двох напрямках мушки, встановленої в основі, суміщеної з газовою камерою. Для підвищення корозійної стійкості канал і набійник ствола, шток рами затвора і газова камера хромовані.

Кришка ствольної коробки не відокремлювана, а відкидається вгору-уперед, за типом автомата АКС-74У. Живлення набоями здійснюється з пластикових однорядних магазинів ємкістю 8 набоїв, у конструкцію зброї введена затримка затвора, що блокує затвор у відкритому положенні після витрачання всіх набоїв у магазині (для прискорення перезарядки). Приклад металевий, складається з двох частин. Зовні приклад покритий пластиком для підвищення комфортності стрільби в мороз або спеку. На цівці і під газовою камерою виконані додаткові направляючі типу Picatinny rail для установки лазерних цілепоказчиків, тактичних ліхтарів або інших аксесуарів.

Запобіжник у цілому аналогічний за устроєм тому, що використовується у автоматі Калашникова, але має додаткові важелі справа і зліва, що роблять використання зброї безпечнішим і зручнішим. Для базового варіанту з укороченим стволом, що випускається для російського ринку, введений додатковий запобіжний механізм, що блокує стрільбу при складеному прикладі (відповідно до вимог Закону про Зброю РФ).

«Вепрь-12» від інших модифікацій відрізняється наявністю полум'ягасника, що знімається, встановленого на дульній частині ствола і механізмом блокування спускового гачка, що виключає можливість ведення стрільби при складеному прикладі.

Карабін «Вепрь-12» вик. 01 є модифікацією карабіна «Вепрь-12» і відрізняється подовженим до 520 мм стволом, полум'ягасником, що не знімається, можливістю ведення стрільби при складеному прикладі.

Карабін «Вепрь-12» вик. 02 є модифікацією карабіна «Вепрь-12» вик. 01 і відрізняється подовженим до 680 мм стволом і наявністю бази в дульній частині ствола для установки внутрішніх дульних насадок, уніфікованих з рушницями серії «Бекас» і «Бекас-авто».

	Вепр 12	Вепр 12 вик.01	Вепр 12 вик.02
Тип	газовідвідний напівавтомат		
Калібр	12 калібр, набійник 76 мм		
Довжина	1057 / 725 мм	1147 / 815 мм	1307 / 975 мм
Довжина ствола	430 мм	520 мм	680 мм
Вага без	3,9 кг	4,0 кг	4,2 кг

магазина			
Магазин	8 набоїв відокремлений коробчатий		
Прицільна дальність, м, до	100		

5.2.2. Златоустівське ЗАТ "Уралмашпроект", модель «РБ-12»

Експериментальна шротова рушниця РБ-12

Експериментальна шротова рушниця РБ-12 (Рушниця Бандаєвського 12го калібру (можливе також трактування як "Рушниця бойова") призначена для цивільного самозахисту, а також озброєння міліції, охоронних агентств з особливими статутними завданнями. Рушниця була розроблена Олександром Григоровичем Бандаєвським, головним конструктором і президентом Златоустівського ЗАТ "Уралмашпроект".

Рушниця РБ-12 магазинна, не автоматична. Перезарядка здійснюється вручну, за рахунок рухомої цівки. Рух цівкою, у відмінності від класичних моделей, не "назад - уперед", а "вперед - назад" оскільки Бандаєвський вважає, що при стрільбі цівку простіше утримувати в її задньому положенні.

Ствол завдовжки 525 мм, виготовляється на Ковровському механічному заводі зі сталі 30ЖН-2-МФА методом холодного кування. Є комплект насадок, що включають "чок" і "парадокс" (за погодженням), і дульне гальмо.

РБ-12 виконане без відгину прикладу вниз від лінії ствола (схема "Straight line"). Така схема все ширше застосовується на автоматичній зброї, оскільки різко зменшує плече між опорою і віссю каналу ствола, зменшує момент, що підкидає зброю при пострілі. Для мисливської зброї, з якої ведеться одиночний вогонь, підкидання не є таким негативним чинником, як для автоматичної.

Проектувальник, обравши дану схему, вимушений був підняти приціл на місток для забезпечення зручності прицілювання, при цьому даний місток виявився зручною рукояткою для перенесення зброї. Приціл на високій стійці – не регульований. До стійки прицілу можливе кріплення різних коліматорних прицілів.

Проте для рушниці 12-го калібру схема "Straight line" має і негативний момент, пов'язаний зі сприйняттям плечем імпульсу віддачі. Конструктор відзначає, що при проведенні десяти пострілів з попередника РБ-12, що має вагу на 750 р. більше і гумовий амортизатор, його плече декілька тижнів давало про себе знати. Тому для зменшення віддачі і зниження шкідливого

високого дульного тиску для рушниці РБ-12 було розроблено високоефективне дульне гальмо. Окрім зниження віддачі, дульне гальмо різко понизило дульний тиск, у результаті купчастість і рівномірність осипу заряду шроту опинилися на рівні повнорозмірного мисливського ствола свердління "получок" (ствол циліндричний, передбачено застосування змінних насадок, включаючи "парадокс").

Ударно-спусковий механізм самозвідний з внутрішнім курком, який при носінні і зберіганні рушниці не може знаходитися на бойовому взводі. При натисненні на спуск курок виконує цикл "зведення-удар", і при падінні рушниці, або ж випадковому ударі, мимовільного пострілу не відбудеться. Зусилля на спусковому гачку складає 2,5-3 кг, що для самозвідних механізмів є дуже низьким.

На правій стороні, над отвором спускової скоби, розташований прапорець механічного запобіжника. На тильній стороні пістолетної рукоятки розташована кнопка автоматичного запобіжника, що вимикається при обхваті рукоятки рукою. Живлення рушниці набоями здійснюється з прямого, коробчатого магазина на 6 набоїв. Магазины виготовлені з листової сталі. Дерев'яний приклад поворотом складається на праву сторону зброї. Затильник прикладу гумовий, на останніх варіантах у прикладу також з'явилася дерев'яна щока. Приціл на високій стійці, не регульований. До стійки прицілу можливе кріплення різних прицілів коліматорів.

Калібр, мм 12 мисливський

Набійник, мм 76

Довжина з відкинутим прикладом, мм 825 мм

Довжина ствола, мм 525 мм

Маса без набоїв, кг 3 кг

Ємкість магазина, кіл. набоїв 6

5.2.3. Іжевський машинобудівний завод, модель «18,5 КС-К»

Карабін спеціальний «18,5 КС-К» з коліматорним прицілом

Автоматична зброя Калашникова послужила основою для бойового гладкоствольного карабіна «18,5 КС-К».

Карабін «18,5 КС-К» виконаний за компонувальною схемою автомата Калашникова, має мінімальну кількість частин, легко розбирається і

збирається. Це робить його простим в обслуговуванні, експлуатації й отриманні навичок стрільби.

Приклад з амортизуючим затильником і ергономічна пластмасова рукоятка дозволяють надійно утримувати зброю і підвищують зручність стрільби. Приклад складається вліво.

КС-К оснащений направляючою обоймою для полегшення приєднання магазина до зброї. Використання відокремлюваного магазина на 8-м набоїв і автоматичної затримки затвора значно підвищує практичну скорострільність.

Магазин можна споряджати впереміш будь-якими набоями 12 калібру довжиною гільзи 70, 73 і 76 мм. Для стрільби з карабіна можуть використовуватися як летальні, так і імібілізуючі боєприпаси.

Планка «Пікатінні», яка розміщена на кришці ствольної коробки і на газовій камері, дозволяє встановлювати різні типи оптико-електронних прицілів, тактичний ліхтар або лазерний цілепоказчик.

Механічний приціл за типом АК дозволяє швидко здійснити прицілювання на необхідну дистанцію стрільби.

Посадочне місце з різьбленням на дульній частині ствола дозволяє встановлювати різні дульні насадки і подовжувач ствола. Щілина дульна насадка знижує полум'яність пострілу і дозволяє проводити стрільбу з упором ствола в перешкоду, наприклад, при руйнуванні дверних замків.

Конструкція виробу забезпечує надійну роботу і довговічність за будь-яких умов експлуатації.

Технічні характеристики:

Калібр, мм 12 (18,25^(+0,25))

Вживаний набій 12/70; 12/76

Місткість магазина, набоїв, шт. 8; 4

Маса (без магазина), кг 3,8

Довжина карабіна, мм

- з прикладом 970

- з складеним прикладом 725

Ширина, мм 70

Висота (без магазина), мм 215

Практична скорострільність, постр/хв, не менше 40

5.2.4. Іжевський машинобудівний завод, модель «Сайга 12» та «Сайга 12К»

Сімейство зброї для цивільного ринку під загальною назвою "Сайга" почало розроблятися на початку 1990-х років на Іжевському машинобудівному заводі (ІЖМАШ), відомому виробництвом автоматів

Калашникова. За основу сімейства був узятий якраз механізм автомата Калашникова, обмежений тільки самозарядним режимом стрільби.

Сімейство включає як нарізні карабіни, так і гладкоствольні рушниці (гладкоствольні карабіни в офіційній інтерпретації) калібрів .410, 20 і 12. Гладкоствольні рушниці у всіх трьох калібрах виготовляються як мінімум у 3-х модифікаціях – кожна з довгим стволом (520 мм) і ложею мисливського типу з напівпістолетною рукояткою (Сайга 410, 20, 12); з довгим стволом, прикладом, що складається, і пістолетною рукояткою (Сайга 410С, 20С, 12С); з коротким (430 мм) стволом, прикладом, що складається, і пістолетною рукояткою (Сайга 410К, 20К, 12К), причому останні варіанти мають вбудоване блокування ударно-спускового механізму, що не дозволяє вести вогонь зі складеним прикладом (для відповідності закону про зброю РФ). Потрібно відзначити, що рушниці серії «Сайга» користуються великою популярністю в Росії в якості не тільки мисливської, але й спортивної зброї (для практичної стрільби), а також зброї для самооборони (захисту будинку) і як службова зброя.

Не випадково, що модифікації із прикладом, що складається, і з укороченим стволом за законами США і деяких країн Західної Європи класифікуються як напівавтоматична гладкоствольна штурмова зброя.

Гладкоствольна рушниця (карабін) «Сайга 12К» із прикладом, що складається й укороченим стволом

Гладкоствольні рушниці «Сайга» успадкували загальну компоновку й устрій автомата Калашникова, із газовідвідним механізмом і замиканням поворотом затвора. Зрозуміло, що затворна група і ствольна коробка були переконструйовані з урахуванням використання мисливських набоїв, ударно-спусковий механізм позбувся автоспуску, у газовідвідному механізмі з'явився газовий регулятор для забезпечення надійної стрільби як звичайними набоями, так і посиленими набоями "магнум".

Рушниці працюють таким чином. Після займання капсуля і порохового заряду газу прямують у газову камеру над стволом. Шток відводиться в заднє положення, і рама, що несе затвор і сполучена зі штоком, проходить деяку відстань до падіння тиску газів до безпечного рівня. Паз, що фрезується на рамі, взаємодіє з кулачком затвора, повертає його вліво і звільняє від замикання в ствольному вкладиші. Стріляна гільза витягується з набійника і, взаємодіючи з виступом відбивача, викидається зі ствольної коробки.

В міру подачі назад затвор відводить курок і стискає зворотню пружину. Уся частина затвора припиняє рух назад, як тільки рама доходить до задньої точки. Після цього зворотня пружина подає затворну групу вперед, новий набій витягується з магазину і подається в набійник, а затвор закривається.

Для вирівнювання швидкостей рухомих частин при використанні набоїв різної потужності (звичайних і посилених типу Magnum) в конструкції газового вузла передбачено два фіксовані положення заглушки газової камори.

Ударно-спусковий механізм модифікований таким чином, що стрільба може вестися тільки в напівавтоматичному режимі, тобто для проведення кожного подальшого пострілу необхідно натиснути на спусковий гачок.

Рушниці поставляються зі стволами з дульним звуженням 1мм або зі стволами з циліндричним свердлінням. В останньому випадку можливе використання змінних чоків.

Стрільба ведеться мисливськими шротовими і кульовими набоями 12-го калібру з гільзами завдовжки 70 і 76 мм. Можливе використання спецбоеприпасів.

Живлення набоями при стрільбі здійснюється з відокремленого коробчатого магазину ємністю 2,5 або 8 набоїв.

Бойова ефективність рушниць достатньо висока. З відстані 50 м свинцева куля пробиває дерев'яний брус завтовшки 200 мм, а латунна – 270 мм. При стрільбі картечною сталеву пластину завтовшки 1,5 м пробивається кожною другою картечиною. Це дозволяє використовувати рушницю для полювання на дуже великого звіра.

Рушниця забезпечена неавтоматичним запобіжником, перемикач якого знаходиться на правій стороні ствольної коробки. Відмічене буквою S положення перемикача відповідає постановці зброї на запобіжник, нижнє положення F відповідає готовності зброї до стрільби.

Відкриті механічні прицільні пристрої складаються з мушки і цілику. Є регульована по вертикалі і по горизонталі прицільна планка. Можлива також установка кріплень для коліматорних прицілів або нічних і лазерних цілепоказчиків.

Окрім безпосередньо мисливського варіанту «Сайга-12», рушниці цього сімейства випускаються в наступних модифікаціях:

- «Сайга-12 С» зі складним пластмасовим прикладом і пістолетною рукояткою. Один з варіантів цієї рушниці забезпечений мушкою на високій основі за зразком автомата Калашникова;
- «Сайга-12 Тактик» зі складним пластмасовим прикладом скелетної конструкції і пістолетною рукояткою. Рушниця забезпечена секторним прицілом і мушкою на високій основі, що робить його надзвичайно схожим на бойовий автомат Калашникова;
- «Сайга-12 К» з укороченим стволом, пістолетною рукояткою і складним пластмасовим прикладом.

Є варіант цієї рушниці, який за своїм зовнішнім дизайном максимально наближений до бойового автомата Калашникова. Він забезпечений цівкою нової конструкції, мушкою на високій основі і прицілом коліматора. На прикладі скелетної конструкції, що складається, закріплений гумовий амортизатор.

Існує також спеціальна модифікація «Сайга-12С EXP-01» – експортний варіант карабіна "Сайга-12К".

У рушниці цієї модифікації стандартний запобіжник прапорця замінений на кнопковий, розташований на задній частині ствольної коробки. Така конструкція запобіжника дозволяє привести зброю в бойовий стан без зайвого шуму і не відриваючи руки від пістолетної рукоятки.

Іншим істотним нововведенням є поява затримки затвора. Відвівши затвор рукою в крайнє заднє положення, потрібно натиснути кнопку, розташовану знизу ствольної коробки, для того, щоб зафіксувати затвор у такому положенні. Така функція дозволяє легше проводити зміну магазину, а також оглядати при необхідності зброю.

Приклад забезпечений гумовим затильником, а пістолетна рукоятка від автоматів АК «сотої» серії замінена на зручнішу, яка забезпечена твердим гумовим покриттям.

Оскільки зброя призначена на експорт у країни, де немає законодавчого обмеження на довжину зброї, то в конструкції «Сайги-12К EXP-01» відсутня деталь, що блокує ударно-спусковий механізм при складеному прикладі.

	Сайга 12	Сайга 12С	Сайга 12К	Сайга-12С EXP-01
Калібр	12			
Набій	12x70 або 12x76			
Зусилля спуску, кгс	580		430	
Купчастість стрільби шротом (дальність 35м, мішень 750мм): -із стволом з дульним звуженням 1,0 -із стволом без дульного звуження	не менше 60% не менше 40%		не менше 40% не менше 40%	
Габарити карабіна, мм: довжина з прикладом довжина з складеним прикладом висота	1145 - 190	1060 820 190	910 670 190	
Ємкість магазину, набойів	2,5 або 8			

5.2.5. Іжевський машинобудівний завод, модель «Сайга 20» та «Сайга 20К»

Рушниці (гладкоствольні карабіни за російською офіційною класифікацією) серії «Сайга - 20» аналогічні за устроєм і модифікаціями до рушниць лінійки «Сайга 12» і відрізняються від них лише меншим калібром, і як наслідок – дещо меншою масою і віддачею. У варіантах «Сайга 20С» і, особливо, «Сайга 20К» ці рушниці добре підходять як зброя для захисту будинку, в охоронних і службових цілях.

Рушниця «Сайга 20К» із прикладом, що складається, укороченим стволом і магазином на 8 набоїв

Гладкоствольні рушниці Сайга успадкували загальну компоновку й устрій автомата Калашникова з газовідвідним механізмом і замиканням поворотом затвора. Закономірно, що затворна група і ствольна коробка були переконструйовані з урахуванням використання мисливських набоїв, ударно-спускової механізм позбувся автоспуску, у газовідвідному механізмі з'явився газовий регулятор для забезпечення надійної стрільби, як звичайними набоями, так і посиленими набоями "магнум".

Використання набоїв різної потужності зумовило включення в конструкцію газового вузла заглушки з двома фіксованими положеннями.

Усі модифікації карабіна "Сайга-20" працюють таким чином. Після займання капсуля і порохового заряду газу прямують у газову камеру над стволом. Шток відводиться в заднє положення, і рама, що несе затвор і сполучена з штоком, проходить деяку відстань до падіння тиску газів до безпечного рівня. Паз, що фрезується на рамі, взаємодіє з кулачком затвора, повертає його вліво і звільняє його від замикання в ствольному вкладиші. В міру подачі назад, затвор відводить курок і стискає зворотню пружину. Уся частина затвора припиняє рух назад, як тільки рама доходить до задньої крайньої точки. Після цього зворотня пружина подає затворну групу вперед, новий набій витягується з магазину, подається в набійник, а затвор закривається.

Спусковий механізм повністю запозичений у автоматів АК, окрім елементів автоматики. Автоматичне шептало з конструкції спускового механізму "Сайги-20" виведено. Курок має два зачепи. Коли курок зводиться, його лівий зачеп утримується шепталом. При натисненні на спуск передня частина шептала повертається вперед і роз'єднує курок, даючи йому можливість піти вперед і через ударник провести наколювання капсуля в набій. Відбувається постріл. Порохові газу, що утворилися при цьому, знов приводять механіку в дію. Робочий цикл повторюється. Перезарядження здійснюється автоматично, але вогонь ведеться виключно в напівавтоматичному режимі, тобто для кожного подальшого пострілу необхідно натиснути на спусковий гачок.

Важіль перевідника, виготовлений з штампованого металу, розташований на правій стороні коробки і міняє робоче положення за допомогою великого пальця. Верхнє положення перевідника приводить механіку карабіна в положення запобігання. У цьому положенні спуск

блокується, але затвор можна трохи відвести назад – достатньо, щоб побачити, чи є в набійнику набій. Нижнє положення служить для стрільби.

Спочатку всі рушниці серії «Сайга-20» комплектувалися гладкими стволами з дульним звуженням 0,9 мм. З 1998 р. розпочато випуск рушниць з циліндричними стволами і комплектом дульних насадок.

Цівка і приклад виготовляються з поліаміду чорного кольору або кольору камуфляжу. За окремим замовленням можливе постачання рушниць з цівкою і прикладом з деревини твердих порід.

Стрільба ведеться набоями 20-го калібру з гільзою завдовжки 70 і 76 мм. Відповідно до цього рушниці комплектуються двома типами магазинів – під гільзи завдовжки 70 і 76 мм, що виготовляються з армованого поліаміду чорного кольору. У даний час випускаються магазини ємкістю 2, 5 і 8 набоїв. При стрільбі на дальність 50 м кулі здатні пробити дерев'яний брус завтовшки 230 – 240 мм (залежно від набою).

Запобігання випадковим пострілам забезпечується механічним запобіжником, що блокує спуск. Для включення запобіжника важіль перевідника, розташований на правій стороні коробки, переводиться у верхнє положення. Нижнє положення важеля служить для стрільби.

Стрільба ведеться за допомогою мушки і цілику, розташованих на трубці газового поршня. Є регульована по вертикалі і горизонталі прицільна планка. Усі модифікації карабінів можуть оснащуватися оптичним прицілом, що встановлюється на стандартній планці на ствольній коробці.

Іжевський машинобудівний завод випускає серію з трьох модифікацій рушниць «Сайга-20»:

- «Сайга-20» з постійним прикладом (комплектуються також знімною пістолетною рукояткою);

- «Сайга-20 С» з пістолетною рукояткою і зі складним прикладом з поліаміду чорного кольору або кольору камуфляжу. Приклад, що складається, зменшує довжину карабіна в похідному положенні, що підвищує зручність його перенесення і зберігання;

- «Сайга-20 К» з укороченим стволом, прикладом, що складається, і пістолетною рукояткою. Ця рушниця має також автоматичний запобіжник, що включається при складанні прикладу.

- "Сайга-20С EXP-01" – експортний варіант карабіна "Сайга-20К", відмінність якого полягає у відсутності пристрою блокування ударно-спускового механізму.

	Сайга 20	Сайга 20С	Сайга 20К Сайга-20С Exp-01
Тип	газовідвідний напівавтомат		
Калібр	20 калібр, набійник 76 мм		
Набій	20x70, 20x76		
Габаритні розміри, мм	1135x70x190	1050x70x190	910x70x190
Довжина з складеним прикладом,	-	810	670

мм			
Довжина ствола	570 мм	570 мм	430 мм
Вага без магазина	3,5 кг	3,5 кг	3,2 кг
Купчастість стрільби на дистанції 35 м по мішені діаметром 750 мм, к-ть шроту снаряда %, не менше із стволом з дульним звуженням 0,9 мм	60		40
Збільшення довжини карабіна при встановленій дульній насадці, мм	30		
Магазин	коробчатий відокремлений на 2, 5 або 8 набоїв		

5.2.6. Іжевський машинобудівний завод, модель «Сайга .410» та «Сайга .410К»

Гладкоствольні самозарядні рушниці серії «Сайга-410» випускаються Іжевським машинобудівним заводом під набій .410 (10,25 мм).

На відміну від більш великокаліберних варіантів, у серії Сайга 410К випущено декілька варіантів виконання зброї, максимально наближених на вигляд до бойових варіантів – автоматів АКС-74 або АК-74М.

Рушниця Сайга 410К вик.01 з відкинутим прикладом

Рушниця Сайга 410К-04 з укороченим стволом, металевим прикладом, що складається, дерев'яною цівкою і прицілом в стилі АКС-74, і з 10-зарядним магазином

Як і всі рушниці сімейства «Сайга», рушниця «Сайга-410» розроблена на базі автомата Калашникова. Механізми її автоматики діють за рахунок використання енергії порохових газів, що відводяться при пострілі з каналу ствола. При цьому реалізовані в рушниці оригінальні технічні рішення по конструкції газового вузла і механізму подачі набоїв дозволили забезпечити нормальне функціонування зброї на набоях виробництва як російських, так і зарубіжних фірм.

Гладкий ствол має довжину 570 мм, в укороченій модифікації «Сайга-410 К» довжина ствола зменшена до 330 мм. Канал ствола при пострілі закривається поворотом затвора.

Цівка, пістолетна рукоятка і приклад виконані з чорного поліаміду з фібєргласовим наповнювачем. Магазили виготовлені з того ж матеріалу. Приклад складається поворотом на ліву сторону. Дерев'яні приклади робляться тільки за окремим замовленням.

Використовувані для стрільби з рушниць набої калібру .410 Magnum можуть бути споряджені кулею, картеччу або шротом.

Живлення набоями здійснюється з відокремленого коробчатого магазина ємкістю 4 або 10 набоїв.

Захист від випадкових пострілів забезпечується неавтоматичним запобіжником. Закріплений на правій стороні ствольної коробки щиток запобіжника має два положення: «F» (вогось) і «S» (запобігання).

Приціл – відкритий, або не регульований, або рамковий секційний. На лівій стороні ствольної коробки розташовано кріплення типу "хвіст ластівки" для установки оптичних, коліматорних і нічних прицілів.

Окрім мисливських варіантів, серія рушниць «Сайга-410» випускається в наступних модифікаціях:

– «Сайга-410 С» – з прикладом, що складається, і пістолетною рукояткою. Стрільбу з нього можна вести при складеному прикладі;

– «Сайга-410 К» – з прикладом, що складається, пістолетною рукояткою і з укороченим стволом. При складеному прикладі передбачено відключення механізмів рушниць.

Ця модифікація випускається також у, так званому, козачому варіанті «Сайга-410 К-01». Зовні цю рушницю важко відрізнити від автомата Калашникова. Різниця полягає лише в тому, що ствол у рушниць гладкий, а стрільба з нього може вестися тільки в напівавтоматичному режимі.

Для безпроблемної стрільби кульовими набоями Барнаульського верстатобудівного заводу з металевою гільзою випускається варіант «Сайга-410 К-02». Набої цього заводу дозволяють точно стріляти на дальність 70 – 80 м, причому куля Форстера пробиває кузов автомобіля або декілька дощок.

	Сайга-410	Сайга-410С	Сайга-410К	Сайга-410К викон.01	Сайга-410К викон.02
Калібр, дюйм/мм	.410				
Набій	.410 Магнум				
Довжина ствола, мм	570	570	330	404	
Ємкість магазина, набоїв	2; 4; 10			4; 10	
Маса карабіна з неспорядженим магазином, кг	3,4		3,2	3,1	3,4
Довжина загальна, мм	1170	1080	840	910	
Довжина з складеним прикладом, мм	-	840	595	670	

5.2.7. Іжевський механічний завод, модель «ИЖ-81»

ІЖ-81 «Ягуар»

Гладкоствольна магазинна рушниця ІЖ-81, що перезаряджається рухом цівки, є першою серійною російською мисливською рушницею такого типу. Вона була запущена у виробництво на Іжевському збройному заводі в 1994 році.

Рушниця призначена для промислового і любительського полювання, але за своїми бойовими характеристиками вона мало в чому поступається бойовій рушниці Remington модель 870, що тривалий час перебувала на озброєнні армії і корпусу морської піхоти США, а її укорочені модифікації знаходяться на рівні бойових гладкоствольних рушниць, що перебувають у даний час на озброєнні армійських і поліцейських спецпідрозділів багатьох країн світу.

В основу конструкції рушниці покладена компоновальна схема, що передбачає її перезарядження за допомогою рухомої цівки. Цівка при перезарядженні переміщається по зовнішній поверхні трубки магазину, яка нерухомо сполучена зі ствольною коробкою. Щоб провести перезарядження після пострілу, необхідно рукою, що утримує цівку, енергійно відвести її назад і потім уперед. Під час руху цівки назад відбудеться відмикання каналу ствола, витягання з набійника стріляної гільзи і викидання її з коробки рушниці, зведення ударно-спускового механізму, подача з магазину на лоток механізму, що подпє черговий набій. При русі цівки вперед здійснюється подача набою на лінію досилання, досилання набою в набійник ствола і замикання каналу ствола.

Замикання каналу ствола здійснюється поздовжньо-ковзаючим затвором, зчепленим зі стволом клином, що коливається, входить у паз ствольної муфти. При цьому у момент пострілу зусилля тиску порохових газів сприймається муфтою, жорстко пов'язаною зі стволом. Таким чином, при пострілі ствольна коробка виявляється розвантаженою, що дозволило зробити її з алюмінієвого сплаву. Переміщення клину при замиканні і відмиканні, а також переміщення затвора здійснюється повзуном, кінематично пов'язаним з цівкою за допомогою розташованої з лівого боку ствольної коробки тяги.

Ударно-спусковий механізм куркового типу, змонтований на відокремлюваній основі, і кріпиться до ствольної коробки двома осями.

У рушниці ІЖ-81 і всіх її модифікаціях ствол нерухомий. Довжина ствола ІЖ-81 складає 700 мм. Стволи випускаються з дульними звуженнями і циліндричним свердленням, а також зі змінними дульними звуженнями. За спеціальним замовленням рушниця може поставлятися із запасним стволом. Стволи для всіх рушниць робляться за найсучаснішою технологією – методом ротаційного кування, який у рівній мірі забезпечує і високу

продуктивність і точність виготовлення. Поверхня каналу ствола і набійника хромова, що дозволяє експлуатувати рушницю за будь-яких умов, а також використовувати набої, склад капсуля яких викликає інтенсивну корозію. Стволи виготовляються з тієї ж самої сталі, що і бойова зброя – автомат Калашникова і гвинтівка СВД. Гарантована «живучість» ствола складає 10 тис. пострілів.

Приклад кріпиться до ствольної коробки гвинтом з боку затильника. При виготовленні прикладу і цівки використовується деревина горіха, буку або берези. Для використання рушниці ІЖ-81 у цілях самооборони вона випускається з складним прикладом, який може бути взаємозамінний з пістолетною рукояткою.

Стрільба ведеться набоями 12-го калібру. Спочатку набійник рушниці був розрахований на застосування набоїв з довжиною гільзи 70 мм. Згодом були розроблені модифікації під набій Magnum з довжиною гільзи 76 мм. Рушниці цих модифікацій мають у своєму позначенні букву «М».

Подача набоїв здійснюється з підствольного трубчастого магазину. Спочатку ємкість магазину складала 4 набої, але з 1995 р. всі модифікації ІЖ-81 почали випускатися з довгим магазином. У рушниць з довжиною набійника 70 мм ємкість магазину складає 7 набоїв. Рушниці, розраховані на стрільбу набоями з довжиною гільзи 76 мм, мають магазини ємкістю 6 набоїв.

Для запобігання пострілу при незачиненому затворі спусковий механізм оснащений пристроєм затримки, що не дозволяє зробити постріл до повного замикання затвора. У разі потреби нестріляний набій можна витягувати з набійника, заздалегідь натиснувши на розташовану знизу підстави спускового механізму кнопку затримки. Позаду спускової скоби розміщений кнопковий запобіжник, що замикає спусковий гачок. У крайньому правому положенні запобіжник включений.

Прицільні пристрої включають невелику мушку кулястої форми, закріплену на виступаючій основі в дульній частині ствола.

ІЖ-81 «Фокстер'єр»

Основною вважається модифікація ІЖ-81 під набій 12/70 мм зі стволом завдовжки 700 мм і постійним прикладом.

Випускаються також наступні модифікації:

– ІЖ-81 М – модифікація рушниці, розрахована на стрільбу набоями 12/76 мм Magnum;

– ІЖ-81 К – модифікація з живленням з відокремленого коробчатого магазину ємкістю 4 набої.

Є варіант ІЖ-81 КМ під набій 12/76 мм. У цієї рушниці магазин вміщає 5 набоїв. Принципова відмінність між моделями ІЖ-81 і ІЖ-81 К полягає в пристрої подаючого механізму. Модель ІЖ-81 з трубчастим підствольним магазином має змонтований на основі ударно-спускового механізму лоток подачі набою, на який подавач магазину просуває черговий набій. При переміщенні рухомої системи в крайнє переднє положення лоток подачі повертається, і набій виявляється на лінії досилання. У моделі ІЖ-81 К лоток подачі набою відсутній, а на основі спускового механізму змонтована клямка магазину, що обертається (аналогічна за конструкцією такої ж деталі автомата Калашникова). У передній частині вікна для заряджання трубчастого магазину встановлений вкладиш, що закриває отвір магазину і створює передню стінку магазинного вікна.

– ІЖ-81 «Ягуар» – бойова гладкоствольна рушниця для різних охоронних структур, може використовуватися патрульними підрозділами міліції. Приватні особи використовують рушниці як зброю самозахисту. Основна відмінність від базової модифікації полягає в зменшеній до 560 мм довжині ствола. Постійний приклад замінений пістолетною рукояткою;

– ІЖ-81 «Фокстер'єр» – бойова гладкоствольна рушниця для охоронних структур, патрульних підрозділів міліції і формувань інших силових відомств. Може використовуватися як зброя самозахисту. Відрізняється наявністю пістолетної рукоятки управління вогнем і прикладу, що складається. Довжина ствола зменшена до 600 мм.

У 1996 році з'явився новий варіант рушниці ІЖ-81, який має одночасно два магазини: підствольний трубчастий і відокремлений коробчатий. Вибір подачі здійснюється за допомогою перемикача, написи біля крайніх положень якого вказують, з якого магазину подаються набої. Рушниця отримала назву ІЖ-82 («Байкал-131»). У конструкції передбачено використання стволів зі змінними дульними звуженнями: циліндр, получок, чок.

Калібр	12/70; 12/76
Довжина ствола, мм	560; 600; 700
Довжина набійника, мм	70; 76
Ємкість магазину, шт	4+1; 7+1; 6+1
Матеріал прикладу	горіх; бук; береза
Загальна довжина, мм	1240 не рахуючи мод. «Ягуар»
Маса (з магазином без набоїв), кг	3,2-3,4

5.2.8. Іжевський механічний завод, модель «МР-131 К»

Гладкоствольна магазинна рушниця МР-131 К

Гладкоствольна магазинна рушниця МР-131 К, що перезаряджається рухом цівки, була вперше продемонстрована на міжнародній збройовій виставці IWA в Нюрнберзі в 1996 р.

Серійне виробництво було розгорнене на Іжевському механічному заводі в 1997 р. Рушниця призначена для промислового і любительського полювання. Може використовуватися спецпідрозділами різних силових міністерств і відомств.

В основу конструкції МР 131 К покладена схема перезарядження за допомогою рухомої цівки і трубчастого магазину. Ця схема відрізняється своєю надійністю, проте проблема зміни типу боєприпасів, що використовуються, залишається не вирішеною при використанні трубчастого підствольного магазину. Тому конструкторами МР-131 К передбачена система селективної подачі набоїв, що складається з двох магазинів (підствольного і відокремленого коробчатого) і перемикача, розташованого з правого боку коробчатого магазину. Це дає можливість споряджати рушницю двома видами набоїв і миттєво перемикатися з одного виду на іншій.

Замикання каналу ствола здійснюється трьома бойовими упорами при повороті затвора, що відбувається під час переміщення цівки.

Ствол рушниці виготовляється з високоякісної сталі методом ротаційного кування. Поверхні каналу ствола і набійника хромовані, над стволом закріплена вентильована планка. Можливе постачання рушниць з довжиною ствола 560, 600 і 700 мм. Гарантована «живучість» ствола складає 10 000 пострілів.

Для захисту від корозії поверхні металевих деталей піддаються корозії.

Рушниці, що надходять у комерційний продаж, мають цівку і приклад, виготовлені з горіха, буку і тонованої берези. Шийці прикладу надана форма пістолетної рукоятки. Можливе також постачання рушниць зі складним пластмасовим прикладом і пістолетною рукояткою.

Стрільба з рушниці ведеться мисливськими набоями 12-го калібру з гільзою завдовжки 70 або 76 мм.

Ємкість відокремленого коробчатого магазину складає 3 набої. Підствольний трубчастий магазин може вміщати 7 або 5 набоїв.

Захист від випадкових пострілів забезпечується неавтоматичним кнопковим запобіжником.

Рушниця забезпечена порівняно короткою вентильованою прицільною планкою і мушкою, закріпленою біля дульного зрізу ствола.

Технічні характеристики

Калібр.....	12
Набій.....	12/76
Довжина, мм.....	близько 1220
Довжина ствола, мм.....	700
Маса, кг.....	3,5
Ємкість коробчатого магазина, набойів.....	3
Ємкість трубчастого магазина, набойів.....	5-7

5.2.9. Іжевський механічний завод, модель «MP-133»

Рушниця MP – 133K

Гладкоствольна рушниця MP-133 виробництва ФГУП "Іжевський механічний завод" призначена для полювання, охорони правопорядку і самооборони. Рушниця була розроблена на базі рушниці ІЖ-81. Серійно виготовляється MP-133 з 2000-го року. Для стрільби застосовуються мисливські набойі і спеціальні боеприпаси зібрані в гільзі 12го мисливського калібру з довжиною гільзи 76 або 89 мм.

Рушниця магазинна, живлення набоями здійснюється з підствольного трубчастого магазина. Перезарядка здійснюється за рахунок рухомої цівки. Система замикання є вдосконаленим варіантом ІЖ-81: замикання забезпечується поздовжньо-ковзаючим затвором з клином, що коливається, на муфту ствола. Таке конструктивне вирішення зменшило навантаження, що діє на ствольну коробку, і дозволило виготовити ствольну коробку з легкого алюмінієвого сплаву.

Ударно-спусковий механізм куркового типу змонтований на окремій основі, його конструкція виключає можливість пострілу при не повністю замкнутому затворі. Стрільба з рушниці ведеться тільки одиночними пострілами.

Кнопка запобіжника розташована на спусковій скобі за спусковим гачком. По витраченню всіх набойів з магазина затвор MP-133 стає на затримку затвора. Кнопка відключення затримки затвора розташована перед спусковим гачком. На правій стороні ствольної коробки розташована кнопка перехоплювання набою. Вона потрібна для того, щоб витягувати набій з магазину, без автоматичного досилання наступного.

Вузол, що з'єднує ствол з трубчастим магазином, дозволяє встановлювати подовжувач магазину і збільшувати ємність магазину на два

набої – з 4(3) до 6(5). Цифра в дужках приведена для МР-133 під набій 12-го калібру з довжиною гільзи 89 мм.

Приклад і цівка рушниці МР - 133 виконані з деревини (бук або горіх) або з пластмаси. Варіант з пластмасовим прикладом може мати приклад, що складається, від автомата Калашникова серії 100. У варіанті з дерев'яними деталями є версія без прикладу, з пістолетною рукояткою.

Модифікації рушниці МР-133:

МР-133К – варіант зі знімним коробчатим магазином, калібр 12/76. Місткість магазину – 5 набоїв.

Калібр 12 мисливський (набійник 76 або 89 мм)
 Довжина 1280 при довжині ствола 750 мм
 Довжина ствола 750, 710, 660, 610, 540, 510 мм
 Ємкість магазину 4,5,6 для набоїв 12/76 і 3,4,5 для набоїв 12/89
 Маса без набоїв 3,3 кг

5.2.10. Іжевський механічний завод, модель «МР-153»

Рушниця МР-153 призначена для полювання і спортивної стрільби, охорони правопорядку і самооборони.

МР-153 (індекс "МР" від англ. "Mechanical Plant" - Механічний завод і вимовляється як "Емпі", а не "Емер") була випущена на Іжевському механічному заводі (Байкал).

Рушниця випускається у двох варіантах калібру 12/89 для зовнішнього ринку і 12/76 для російського ринку. Набійники збільшеної довжини допускають стрільбу всіма набоями з довжиною гільзи, що не перевищує довжину набійника.

Конструктивна схема МР-153 – відведення порохових газів з автоматичним регулятором імпульсу двигуна автоматики. Двигун автоматики - з кільцевим газовим поршнем, що переміщається по зовнішній поверхні трубки магазину.

Автоматичний газовий регулятор забезпечує надійну роботу автоматики на різних набоях.

МР-153 з прикладом, що складається, і пістолетною рукояткою

Затвор поздовжньо ковзаючий, замикання каналу ствола здійснюється бойовим упором клину, що хитається, який розташований у затворі і піднімається в крайньому передньому положенні тягою. Бойовий упор клину входить у виїмку, що фрезерується, у муфті ствола. Затвор переміщається на рамі з двома сталевими тягами, як у рушниці «Германіка».

Замикання відбувається за допомогою одинарного кулачка у верхній частині затвора, який входить у виріз на продовженні ствола. Затвор рухається на каретці, що приводиться в дію двома тягами. Подвійні екстрактори витягають гільзу затвора з набійника. Викид гільзи здійснюється фіксованим ежектором з двома зубчиками, закріпленим на лівій внутрішній стороні ствольної коробки. Затвор зачиняється у відкритому положенні після відстрілу останнього набою. Для звільнення затвора, слід натиснути кнопку звільнення затвора в передній частині ствольної коробки справа. Важіль зупинки каретки знаходиться на правій стороні ствольної коробки на передньому торці корпусу спускового механізму. При зведенні курка, затвор не блокуватиметься в крайньому задньому положенні, якщо цей важіль не поданий назад.

Газовідвідна система діє за принципом відведення газів високого тиску через два отвори внизу ствола. Газ штовхає поршень і обидві тяги назад для приведення в дію механізмів і стиснення зворотньої пружини, яка концентрично надіта на трубчастий магазин. Надмірні гази відводяться через систему регулювання, що автоматично настраюється.

Деталі, що піддаються дії порохових газів (канал ствола, набійник, поршень, газова камера), хромовані. Клапан і поршневі кільця виготовляються з неіржавіючої сталі. МР-153 має ствольну коробку з алюмінієвого сплаву і передбачає подвійну тягу для попередження заїдання.

Ударно-спусковий механізм куркового типу виконаний у вигляді відокремлюваного вузла, забезпечений системою запобігання від пострілу при неповній замкненому затворі; неавтоматичним запобіжником, що блокує спусковий гачок.

Ударний механізм кріпиться всередині ствольної коробки двома штифтами і може легко вийматися для чищення.

Магазин – трубчастий підствольний, з вдосконаленою системою відсічення набоїв при подачі. Ємкість магазину може бути збільшена за рахунок подовжувача. Дію віддачі зменшує гумовий затильник прикладу.

МР-153 виготовляється в наступних модифікаціях:

- МР-153С – службова модифікація рушниці, призначена для приватних охоронних підприємств;
- МР-153 для практичної стрільби;
- із змінними дульними насадками для стрільби свинцевим і сталевим шротом. Насадка з посиленням чоком (XF) використовується для стрільби тільки сталевим шротом;
- без прицільної планки з ціликом і мушкою;
- з пластмасовим прикладом і цівкою;

– з прикладом, що складається.

Калібр, мм 12
 Довжина, мм 1280 (із стволом 750)
 Довжина ствола, мм 610, 660, 710, 750
 Вага без набоїв, кг 3.5
 Ємкість магазина, кількість набоїв 3, 4, 5, 6, 9
 Набійник, мм 76, 89

5.2.11. Іжевський механічний завод, модель «MP-154»

Рушниця MP - 154

Шротова рушниця MP-154 виробництва ФГУП "Іжевський механічний завод" призначено для охорони правопорядку, для самооборони і полювання. Рушниця була розроблена на базі рушниці MP - 153. Для стрільби застосовуються мисливські набої і спеціальні боеприпаси зібрані в гільзі 12го мисливського калібру з довжиною гільзи 76 або 89 мм. Можливість стріляти в режимі ручної перезарядки дозволяє використовувати малоімпульсні набої травматичної дії, які не мають достатньої для приведення в дію двигуна автоматики потужності.

Рушниця самозарядна, живлення набоями здійснюється з підствольного трубчастого магазина. Автоматика перезарядки працює за рахунок відведення частини порохових газів з каналу ствола. Канал ствола при пострілі закривається поворотом затвора навколо ствола. Дана конструктивна особливість дозволила виготовляти ствольну коробку з алюмінієвого сплаву. При застосуванні малопотужних боеприпасів автоматику перезарядки можна відключити. Кнопка відключення розташована під цівкою.

При відключеному механізмі перезарядки рушниця працює як звичайна помпова, перезарядка проводиться переміщенням цівки. Ударно-спусковий механізм куркового типу, змонтований на окремій основі, забезпечує неможливість пострілу при неповній замкнутості затворі.

Деталі, що піддаються дії порохових газів (канал ствола, набійник, поршень, газова камера) – хромовані. Кнопка запобіжника розташована позаду спускового курка. Також рушниця має затримку затвора. Для MP-154 розроблений комплект змінних і постійних дульних насадок (чоків) для стрільби свинцевим і сталевим шротом. Приклад і цівка виконані з удароміцної пластмаси.

Калібр	12 мисливський (набійник 76 або 89 мм)		
Довжина	1240 мм	1190 мм	1140 мм
Довжина ствола	710 мм	660 мм	610 мм
Маса без набоїв	3,7 кг		
Ємкість магазину, кіл. набоїв	3, 6		
Набійник, мм	76, 89		

5.2.12. НДІСпецтехніка МВС та ЦНДІТочмаш, модель КС-23, КС-23М «ДРОЗД»

Спеціальний карабін КС-23

Спеціальний карабін КС-23 (КС-23М має укорочений ствол і пістолетну рукоятку замість прикладу) перебуває на озброєнні підрозділів органів внутрішніх справ і частин внутрішніх військ МВС. Він є багатоцільовою поліцейською зброєю: застосовується при затриманні злочинців, для припинення масових заворушень і в інших спеціальних цілях. Від іноземних поліцейських шротовиків аналогічного призначення відрізняється нарізним стволом, великим калібром (23 мм) і ефективнішою дією боєприпасу.

Карабін був розроблений спільно НДІСпецтехніки МВС і ЦНДІТочмаш у 1981 році, на озброєння міліції і внутрішніх військ РФ був прийнятий у 1985 році.

КС-23 (23М) забезпечений підствольним трубчастим магазином на 3 набої. Перезарядка карабіна здійснюється поздовжньо-ковзаючою цівкою, яка жорстко зв'язана із затвором. Канал ствола нарізний, при пострілі закривається поворотом затвора. Ударно-спусковий механізм куркового типу. Живлення набоями здійснюється з розташованого під стволом трубчастого магазину на три набої.

За допомогою карабіна відстрілюють наступні типи 23-мм боєприпасів:

- Набій «Черемуха-7», що створює газодимову хмару з великою концентрацією сльозоточивого ОВ СІ-ЕН. Його застосовують для прицільного відстрілу в приміщеннях або укриттях на дистанції до 150 м. Можливо також застосування даного набою для пробиття обшивки легкого літака і створення великої концентрації всередині салону.

- «Черемуха-7М» – набій з контейнером, що містить дратівливу речовину СN. Через 1 секунду після попадання контейнера в перешкоду утворюється хмара в 50 куб. метрів зі щільною концентрацією СN. Дальність застосування до 250 метрів.

– Набій «Сирень-7» – набій з контейнером, що містить дратівливу речовину CS. Через 1 секунду після попадання контейнера в перешкоду утворюється хмара в 50 куб. метрів з нестерпною концентрацією CS. Дальність застосування до 150 метрів. Ефективно впливає на осіб, що знаходяться в стані алкогольного сп'яніння.

– Набій «Волна» – споряджений інертним контейнером замість бойової частини. Призначений для учбово-тренувальної стрільби.

– «Волна – Р» – набій з гумовою кулею “Привет” травматичної дії. Дальність застосування до 70 метрів. Призначений для придушення агресивних дій у разі масових заворушень.

– Набій «Стрела-3» – споряджений пластиковою ушибною кулею. Призначення аналогічне «Волні-Р».

– «Барикада» – набій зі сталеву загостреною кулею. Застосовується для примусової зупинки автотранспорту шляхом його пошкодження. Дальність застосування до 100 метрів.

– «Шрапнель-10» – набій із зарядом картечі. Дальність застосування до 10 метрів.

– «Шрапнель-25» – набій із зарядом картечі. Дальність застосування до 25 метрів.

– «Звезда» – світло-звуковий набій. Призначений для психологічної дії на злочинця.

З карабіном КС - 23 також застосовуються ствольні насадки “Насадка - 6” (калібр 36 мм) і “Насадка - 12” (калібр 82 мм). За устроєм насадки однакові, між собою вони відрізняються тільки калібром. На стволі карабіна є гвинтове різьблення для їх кріплення. На корпусі кожної з них розташована мушка прицілу. Прицільні пристрої у вигляді цілика відкритого прицілу на самому КС-23. З насадок вишибним зарядом відстрілюються газові гранати “Черемуха - 6” і “Черемуха - 12”, на максимальну дальність стрільби 200 і 120 метрів відповідно. Для тренувальної стрільби з насадками розроблена учбово-тренувальна граната "Волна".

Карабін має високу потужність. Так, його газова граната «Черемуха-7» здатний пробити дерев'яні двері (або сталевий лист товщиною 1 мм) з відстані 50 м. Нарізний ствол забезпечує достатньо високу влучність стрільби для такого типу зброї – з відстані 100-150 метрів з карабіна можна влучити у віконну квартиру. Ствол карабіна надійно закривається. На відміну від західних поліцейських рушниць з ковзаючою цівкою, у яких застосовується клинове замикання, замикання каналу ствола КС-23 здійснюється поворотом личинки затвора.

Ефективність карабіна підвищується за рахунок можливості використання різних типів боєприпасів. Так, 23-мм газова граната створює газову хмару об'ємом 30 куб. м., а 36-мм насадка дозволяє вистрілювати гранату «Черемуха-6» масою 70 г, що створює хмару ОВ об'ємом 60 куб.м. Нарешті, 82-мм насадка дозволяє вистрілювати 82-мм гранату «Черемуха-12» на відстань до 120 метрів і створювати хмару об'ємом 100 кубометрів.

Спеціальна насадка ОЦ-06«КОШКА» дозволяє закидати мотузок з крюком-кішкою на дальність 35 метрів і висоту до 20 метрів (7-поверховий будинок). Набої ударно-больової дії «ВОЛНА-Р», «Стрела» і картечний набій дозволяють успішно використовувати карабін для поліцейських цілей. Наявність інертного набою дозволяє навчати особовий склад без використання дорогих бойових боєприпасів.

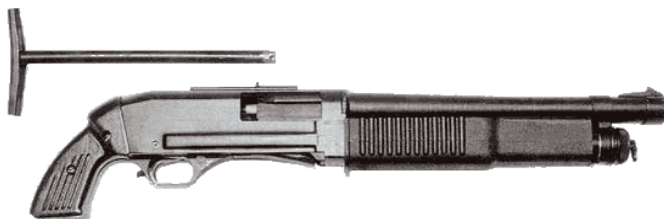
Карабін досить важкий і громіздкий. Його цівка недостатньо зручна для утримання зброї, що пов'язано з її достатньо великими габаритами. При пострілі стрілець відчуває досить сильну віддачу. Нерегульований приціл і різна кривизна траєкторій польоту боєприпасів різних типів ускладнюють здобуття навиків влучної стрільби, а також вибору точки прицілювання (особливо на граничній дальності стрільби).

Мала ємкість магазину є причиною дуже низької скорострільності. Для перезарядження потрібне прикладення великого зусилля. Ствольна коробка недостатньо захищена від потрапляння бруду в її середину.

Модифікації карабіна КС-23 наступні:

КС-23М "Дрозд" – модернізований варіант КС-23.

КС - 23К – карабін спеціальний 23мм короткий.

Карабін КС-23М "Дрозд"

Карабін КС-23К

У карабіні КС-23М "Дрозд" приклад замінений на Т-подібний плечовий упор. Також з'явилася пістолетна рукоятка. Пістолетна рукоятка і цівка зроблені з чорного пластика. Не дивлячись на те, що КС-23М "Дрозд" має компактніші розміри, ніж його попередник, КС-23, не була вирішена проблема, яка закладена в конструкції рушниць з трубчастим магазином, а саме проблема швидкої заміни типу набою, що використовується (наприклад, потрібно швидко замінити набій з газом на набій з гумовою кулею). Ця проблема була вирішена тільки в КС-23К.

Карабін КС-23К був розроблений в КБП м. Тули, на озброєння МВС прийнятий у 1998 році. Розробка і взяття на озброєння даного карабіна була

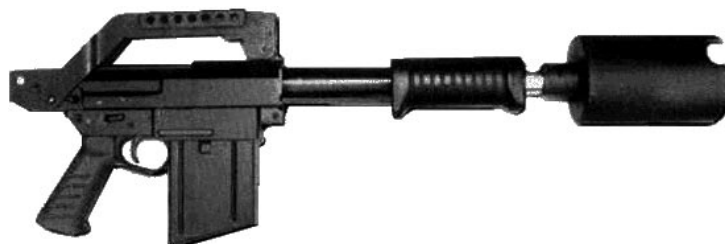
обумовлена тим, що у прийнятих раніше на озброєння карабінів КС-23 і КС-23М є один недолік, а саме те, що трубчастий магазин не дозволяє у разі потреби швидко замінити тип набою, що використовується. Тому новий зразок має змінний магазин. Серійне виробництво Карабінів КС-23К налагоджене на НВО "Техніка".

Карабін має компоновку буллпап. Живлення КС-23К набоями здійснюється з відокремленого магазина на сім набоїв. Перезарядка здійснюється за рахунок рухомої цівки, жорстко пов'язаної із затвором. Прапорець механічного запобіжника розташований на лівій стороні, над пістолетною рукояткою. На правій стороні ствольної коробки розташовано вікно викиду стріляної гільзи. Його закриває спеціальна пластина, яка відкривається для викиду гільзи тільки при русі затвора назад. Клямка магазина розташована за приймачем магазина. Тильна сторона ствольної коробки має гумовий затильник. Приціл карабіна КС - 23К відкритого типу, не регульований. Висока стійка прицілу також є ручкою перенесення карабіна. Для стрільби застосовується вся номенклатура набоїв, що використовуються для стрільби з КС-23.

Основні характеристики:

Модель	КС-23	"Дрозд"	КС-23К
Калібр, мм	23		
Довжина, мм	1040	З прикладом – 875 Без прикладу – 650	-
Довжина ствола, мм	510	410	-
Маса без набоїв, кг	3,85	2,9	4
Скорострільність, на хв.	4 - 5	4 - 5	4
Ємкість магазина, кіл. набоїв	3	3	7
Прицільна дальність стрільби, м	150	150	100

5.2.13. Тульське центральне КБ спортивної і мисливської зброї, модель «ОЦ-28»

Карабін ОЦ-28

Карабін ОЦ-28 розроблений для озброєння міліції і внутрішніх військ Росії, він призначений для придушення масових заворушень, вибіркової силової, психічної і хімічної дії. Карабін був розроблений у Тульському ЦКИБСОО в кінці 1990х років паралельно з КС-23К, створеним у КБП. Карабін вийшов дорожче у виробництві, тому в 1998 році на озброєння був прийнятий КС-23К, а не ОЦ-28.

Карабін не автоматичний, його перезарядка здійснюється позовжньо-ковзаючою цівкою, жорстко пов'язаною із затвором. Канал ствола при пострілі закривається поворотом затвора. Ударно-спусковий механізм куркового типу.

Живлення ОЦ-28 набоями здійснюється з прямого відокремленого магазина на 5 набоїв. Клямка магазина розташована на лівій стороні ствольної коробки, над передньою частиною отвору спускової скоби. Прапорець механічного запобіжника розташований на правій стороні ствольної коробки, над пістолетною рукояткою. Карабін має складний плечовий упор, який у похідному положенні складається поверх ствольної коробки. Для стрільби застосовується вся номенклатура набоїв, що використовуються для стрільби з КС-23. Також використовуються ствольні насадки "Насадка-6" і "Насадка-12" (на фотографії вона нагвинчена на ствол).

Основні характеристики:

Калібр, мм 23

Маса без набоїв, кг 3

Темп стрільби, постр/хв 4 - 5

Ємкість магазина 5 набоїв

Прицільна дальність стрільби, м 76

5.2.14. Тульське центральне КБ спортивної і мисливської зброї, модель РМБ-93

Гладкоствольна бойова рушниця РМБ-93 (рушниця магазинна бойова, 93 рік) була розроблена на початку дев'яностих років в ініціативному порядку в Центральному КБ Спортивної і Мисливської Зброї (ЦКДБ СОО, в даний час підрозділ КБ Приладобудування) в місті Тула.

Гладкоствольна бойова рушниця РМБ-93 з прикладом, що складається

Гладкоствольна рушниця РМБ-93 з розкладеним прикладом

Передбачалося запропонувати цю рушницю для озброєння різних сил і служб охорони правопорядку Росії, проте особливого успіху на цьому терені рушниця РМБ-93 не здобула. Надалі на його базі для цивільного ринку була випущена лінійка рушниць РМО-93 "Рись" і РМФ-93 "Рись", що відрізнялися конструкцією прикладів, варіантами довжини ствола і довжиною набійника (70 або 76мм). На цивільному ринку рушниці серії "Рись" також не здобули широкої популярності в першу чергу через дуже неортодоксальну конструкцію і деякі суперечливі технічні рішення. Проте, ці рушниці користуються все-таки популярністю серед деяких любителів незвичайної зброї, головним чином як зброя для захисту будинку або для розважальної стрільби.

Потрібно відзначити, що незвичність конструкції рушниці виникла в першу чергу через бажання створити максимально компактну бойову зброю, придатну для використання в тісних приміщеннях. За рахунок використання рухомого ствола в РМБ-93 вдалося значно скоротити габарити ствольної коробки, проте платою за це стала не зовсім зручна перезарядка.

РМБ (рушниця магазинна бойова) є зброєю вогневої підтримки, призначеною для правоохоронних органів. У вільний продаж ця модель не надходить. Цивільні особи можуть придбати моделі РМФ (рушниця магазинна фермерська) і «Рись» (рушниця магазинна мисливська).

Гладкоствольна бойова рушниця РМБ-93 використовує незвичайну конструкцію з нерухомим дзеркалом затвора і рухомим уперед стволом, що приводиться в дію мускульною силою стрільця. Подача набоїв на дзеркало затвора здійснюється з трубчастого магазину, розташованого над стволом, викид стріляних гільз – прямо вниз. Магазин споряджається через вікно в його верхній частині, що має відкидну вгору пилозахисну кришку. Замикання ствола забезпечується парою клямок, які розташовані з боків дзеркала затвора і зчіплюються з казенною частиною ствола. При русі ствола вперед і назад при перезарядці ці клямки віджимаються, дозволяючи стволу переміщатися. Блокування клямок і жорстке замикання ствола відбувається лише під час натиснення на спусковий гачок.

Ударно-спусковий механізм має прихований курок, стрільба ведеться тільки самовзводом, через що зусилля на спусковому гачку достатньо значне і може збивати приціл при стрільбі. У конструкції передбачений ручний запобіжник, важелі якого виведені на обидві сторони ствольної коробки. У бойовому варіанті рушниця оснащується пластиковою цівкою і пістолетною рукояткою, а також сталевим складним угору і вперед плечовим упором.

РМФ має сталевий складний приклад і пластмасову пістолетну рукоятку. Його довжина зі складеним прикладом близько 800 мм. «Рись» має постійний дерев'яний приклад і дерев'яну цівку.

У рушниці немає затвора як окремої деталі. Перезарядка всіх трьох моделей здійснюється за рахунок цівки, сполученої з рухомим стволом, за принципом «ствол уперед». При русі ствола вперед з набійника витягується стріляна гільза, а черговий набій з магазина подається на лінію ствола. При русі ствола назад він насувається на черговий набій і за допомогою спеціального замикача здійснюється замикання ствола. Трубчастий магазин на 7 набоїв розташований над стволом. Використовуються мисливські набойі 12-го калібру. Для наповнення магазина набоями верхню кришку відкидають угору-вперед.

До бойових рушниць додатково розроблені спеціальні боєприпаси з бронебійною, гумовою або пластмасовою кулею. Створений також набій для вибивання будь-яких замків.

Ударно-спусковий механізм самозвідний. Запобіжник прапорцевого типу, блокує спусковий механізм. Приціл відкритого типу (цілик і мушка). Приклад складається поверх магазина.

Таким чином, карабін РМФ є різновидом бойової шротової рушниці. Тому його можливості в плані самооборони достатньо великі.

Самозвідний ударно-спусковий механізм забезпечує постійну готовність зброї до пострілу і виключає можливість випадкового пострілу при його падінні. Низьке розташування каналу ствола зменшує «підскок» ствола при пострілі.

Велика ємкість магазина, простота заряджання, викид гільз вниз роблять користування рушницею зручним. Відсутність отворів у ствольній коробці виключає попадання бруду всередину.

Передбачена можливість установки оптичного прицілу на карабіні РМФ і «Рись».

Як недоліки слід зазначити те, що приклад, який складається, є незручним для прицілювання і щільного утримання карабіна. Спусковий механізм має довгий хід, що ускладнює стрільбу навскидку. Спускове зусилля більше, ніж у більшості мисливських рушниць. Виступаючий додатковий магазин незручний для ведення стрільби в чагарнику і в густому лісі.

ХАРАКТЕРИСТИКИ РМБ

Тип: ручна перезарядка ковзаючою цівкою (помпове з рухомим уперед стволом).

Калібр: 12 (довжина набійника 76 мм).

Набій: 12/76 мм

Габаритні розміри зі складеним прикладом, мм: 657x46x162.

Довжина з розкладеним прикладом, мм: 914.

Довжина ствола: 528 мм.

Вага без набоїв: 2.6 кг

Магазин: 7 набоїв у трубчастому надствольному магазині.

5.2.15. Тульський збройний завод, модель «ТОЗ-187М»

Тульська самозарядна рушниця ТОЗ-187 призначена для самооборони, охорони господарських об'єктів, домашніх тварин, лісових угідь і любительського полювання. Рушниця була розроблена на базі рушниці ТОЗ-87, від якої відрізняється більшою універсальністю і ємкістю магазину, меншими габаритами і вагою.

Самозарядна рушниця ТОЗ-187М і ТОЗ-187-01.

Рушниця ТОЗ-187 самозарядна, канал ствола при пострілі закривається перекосом затвора. Затвор – ковзаючий, замикання набою в набійнику ствола здійснюється затвором за допомогою бойового упору, що входить у вікно хвостовика ствола. Рукоятка затвора розташована на правій стороні зброї.

Автоматика рушниці заснована на принципі використання енергії порохових газів, що відводяться з каналу ствола через отвори в газову камеру. У процесі стрільби подача набоїв у набійник здійснюється автоматично при русі затвора в переднє положення.

Ствол рушниці – нерухомий, жорстко сполучений з кришкою коробки. Канал ствола хромований. З'єднання кришки з коробкою здійснюється за допомогою спеціальних виступів коробки і кліпу.

Ударно-спусковий механізм змонтований на окремій основі і дозволяє проводити тільки одиночні постріли.

Трубчастий магазин на 7 набоїв розташований під стволом. У рушниці для виключення вірогідності випадкових пострілів є запобіжник кнопкового типу, що замикає спусковий гачок; блокування бойок бойовим упором від інерційного наколювання капсуля. Кнопковий запобіжник розташований на спусковій скобі перед спусковим гачком. Приціл механічний, не регульований. Зброя забезпечена цівкою, що знімається.

Модифікації:

ТОЗ-187-01 має відкидний приклад і випускається з різними дульними звуженнями стволів.

ТОЗ-187-02 має відкидний приклад, комплект дульних насадок і магазин змінної ємкості.

	Калібр ствола	Дульне звуження		Довжи на ствола, мм	Довжи на рушни ці, мм	з складеним прикладом	Маса кг	Ємкість магазину, набоїв
		ствола	насадок					
ТОЗ-187М	12/70	0,0		540	1060	830	3,0	7
ТОЗ-187-01М	12/70	0,0	0,0; 0,5; 1,0	540	1060	830	3,0	4; 7
ТОЗ-187-02М	12/70	0,0		540	1060	830	3,2	7

5.2.16. Тульський збрійний завод, модель «ТОЗ-194М»

Рушниці малогабаритні ТОЗ-194М різних модифікацій

Разом із самозарядними гладкоствольними рушницями ТОЗ-МЦ-21-12 і ТОЗ-87 Тульський збрійний завод з 1994 р. випускає також гладкоствольну рушницю ТОЗ-94, перезарядження якої здійснюється вручну за допомогою рухомої цівки.

Рушниця призначена для промислового і любительського полювання, проте завдяки тому, що один постріл шротом з рушниці такого типу на малих відстанях за ефективністю не поступається черзі з пістолета-кулемета, можливе використання ТОЗ-94 підрозділами різних силових міністерств і відомств.

Компактні модифікації цієї рушниці – ТОЗ-194 і ТОЗ-194-01 – можуть використовуватися екіпажами патрульних міліційних машин і вертольотів.

Рушниця спроектована за класичною компоновальною схемою. У її конструкції реалізована схема перезарядження рухомою цівкою, жорстко пов'язаною з рамою затвора. При цьому в цілях скорочення термінів розробки й організації серійного виробництва рушниці, а також для зниження її собівартості, за основу було прийнято самозарядну рушницю ТОЗ-87.

Вузли і механізми базового зразка (за винятком механізмів перезарядження) практично залишилися без зміни.

Рушниця має поздовжньо-ковзаючий затвор. Замикання каналу ствола здійснюється затвором за допомогою бойового упору, що входить у вікно хвостовика ствола. Ударно-спусковий механізм змонтований на окремій основі. Зусилля спуску складає 3,2 кг

У процесі стрільби перезарядка рушниці здійснюється рухом цівки в крайнє заднє і переднє положення. При зведеному курку цівка фіксується в крайньому передньому положенні.

Рушниця ТОЗ-194М має ствол завдовжки 540 мм. З'єднання ствола з кришкою ствольної коробки і з магазином забезпечується за допомогою хвостовика і муфти ствола.

Канал ствола, набійник і деталі затвора хромовані, решта деталей піддана воронінню.

Стрільба з рушниці ведеться набоями 12-го калібру з неметалічною гільзою завдовжки 70 мм.

Живлення набоями здійснюється з підствольного трубчастого магазину ємністю 7 набоїв.

Для запобігання випадковим пострілам рушниця забезпечена запобіжником кнопкового типу, що замикає спусковий гачок. Передбачено також блокування бійки бойовим упором від інерційного наколювання капсуля при падінні рушниці.

Рушниці поставляються, як правило, з відкритими прицільними пристроями, що включають мушку, а також у деяких модифікацій – прицільну планку.

ТОЗ-194М відрізняється від ТОЗ-94 укороченим стволом, конфігурацією цівки, подовженим підствольним магазином і відсутністю прикладу, заміненого пістолетною рукояткою;

ТОЗ-194-01М – відрізняється наявністю змінного прикладу, комплектом змінних ствольних насадок (чоків) і магазином змінної ємності (7 або 9 набоїв);

ТОЗ-194-02М – відрізняється наявністю відкидного прикладу;

ТОЗ-194-03М – відрізняється наявністю відкидного прикладу, комплектом змінних ствольних насадок і магазином змінної ємності.

	Калібр ствола	Дульне звуження		Довжи на ствола, мм	Довжина рушниці, мм	зі складен им приклад ом	Маса кг	Ємність магазину, набоїв
		ствола	насадок					
ТОЗ-194М	12/70	0,0		540	805		3,0	7
ТОЗ-194-01М	12/70	0,0	0,0; 0,5; 1,0	540	1250*/ 805		3,0	4; 7
ТОЗ-194-02М	12/70	0,0		540	1060	815	3,2	7
ТОЗ-194-03М	12/70	0,0	0,0; 0,5; 1,0	540	1060	815	3,2	4; 7

* - довжина з прикладом, що додається

5.3. Пістолети та револьвери

5.3.1. Завод "Молот", модель «Дог-1»

Гладкоствольний револьвер Дог - 1

Гладкоствольний револьвер Дог - 1 є службовою зброєю призначеною для озброєння різного роду приватних охоронних структур і детективних агентств. Виготовлявся цей револьвер на Вятсько-Полянському машинобудівному заводі "Молот", де і був розроблений.

Відмінністю даного револьвера є гладкий ствол. Для стрільби застосовуються спеціальні набої, зібрані в укороченій сталевій гільзі 32го мисливського калібру. Оболонкова куля зі свинцевим сердечником утримується в ній поліетиленовим пижем. Крім того, є набої споряджені гумовою кулею, шротом тощо. Усередині каналу ствола, біля дульного його зрізу є спеціальний виступ, який маркує кулю для подальшої її ідентифікації в разі необхідності проведення судово-балістичної експертизи. Ударно-спусковий механізм двох типів, самозвідний або одиночної дії, з попереднім зведенням курка. Для перезарядки револьвера барабан повністю відділяється від рамки, для чого потрібно просто відтягнути вперед підпружинену центральну вісь барабана. На замовлення револьвер можна вкомплектувати ще декількома барабанами, що підвищує швидкість його перезарядки. Револьвери перших випусків мали незручні дерев'яні накладки рукоятки (див. мал.), у револьверах останніх випусків рукоятка отримала зручнішу форму і тепер виготовляється з пластмаси. Приціл відкритого типу, не регульований.

Характеристики:

Калібр 12,5х35 мм

Довжина 212 мм

Довжина ствола 90 мм

Висота 157 мм

Ширина 46 мм

Маса без набоїв 850 гр
 Ємкість магазину 5 набоїв
 Прицільна дальність стрільби 25 метрів

5.3.2. Тульське КБ «Приладобудування», модель ОЦ-20 «Гном»

Револьвер ОЦ-20 «Гном».

Гладкоствольний револьвер ОЦ - 20 "Гном" призначений для озброєння міліційних підрозділів і приватних охоронних агентств з особливими статутними завданнями. Револьвер розроблений у середині 1990х років у Тульському КБ «Приладобудування».

Для стрільби з револьвера ОЦ - 20 "Гном" застосовуються спеціальні набої 12,5х40 мм, зібрані в укороченій гільзі 32го мисливського калібру. Зважаючи на специфіку застосування револьвера, розроблені набої трьох видів:

Набій зі сталеву кулею – на дальності 25 метрів пробиває броню завтовшки 4,5 мм.

Набій зі свинцевою кулею – має підвищену зупиняючу дію.

Набій із зарядом шроту – застосовується за відсутності точних даних про місцезнаходження злочинця (кущі, сутінки, дим і тому подібне)

Револьвер має самовзвідний ударно-спусковий механізм куркового типу, курок відкритий. Для видалення стріляних гільз барабан відкидається на ліву сторону, і при натисненні на екстрактор, розташований на центральній осі барабана, відбувається видалення відразу всіх стріляних гільз. Кнопка фіксатора барабана розташована над рукояткою, за барабаном. Спускова скоба має виступ для пальця другої руки при стрільбі з двох рук. У рукоятці револьвера розташований запобіжник, який вимикається при обхваті рукоятки рукою. Приціл відкритий, не регульований. Можлива також установка лазерного цілепоказника. Щічки рукоятки виконані з чорного пластика.

Основні характеристики:

Тип набою СЦ110, СЦ110-04, СЦ110-02

Калібр, мм 12,5х40.
 Маса без набоїв, кг 1,1
 Ударно-спусковий механізм подвійної дії
 Ємкість барабана, набоїв 5
 Габаритні розміри, мм 250х132х45
 Прицільна дальність стрільби 25 метрів

5.3.3. Тульський збройний завод, модель «ТП-82»

Триствольний пістолет ТП-82

Триствольний пістолет ТП-82 випускається з 1986 року. Його призначення – захист від хижих звірів, добування їжі і подача сигналів екіпажами літаків та інших літальних апаратів після вимушеного приземлення в безлюдній місцевості. Пістолет має два горизонтально розташованих гладких ствола 32 калібру і нижній нарізний ствол – калібр 5,45 мм. Гладкі стволи призначені для стрільби шротом і сигнальними набоями. Нарізний ствол призначений для стрільби набоями 5,45х39 мм.

Ударно-спусковий механізм пістолета має два відкриті курки і один спусковий гачок. Перевідник, розташований з лівого боку ствольної коробки, перемикає дію лівого курка на лівий (шротовий) ствол або нижній (кульовий). Можлива стрільба зі всіх стволів у будь-якій послідовності. Конструкція пістолета виключає випадкові постріли при його падінні і незачинених стволах.

Пістолет у комплекті має приставний приклад, що складається з мачете і чохла із затильником для упору в плече. Приклад для підвищення точності стрільби пристиковується до рукоятки пістолета, а за допомогою мачете можна заготовлювати дрова, прокладати дорогу в чагарниках, рити яму.

Головною перевагою пістолета є комплексність його конструкції, можливість застосовувати для стрільби декілька варіантів набоїв.

Використання для підвищення стійкості зброї при стрільбі мачете виключає з комплекту пістолета приклад як окрему деталь, що зменшує загальну вагу приладдя пістолета.

Відкрите розташування курків забезпечує швидку постановку їх на бойовий звід і «м'який» спуск, якщо потреба в пострілі відпала.

Пістолет стійкий до забруднення, дуже надійний, простий в обслуговуванні й експлуатації. Велика спускова скоба дозволяє стріляти в теплих рукавичках.

Проте великі габарити і маса ускладнюють умови носіння пістолета з приладдям. Невисока дальність дійсної стрільби обумовлена малим калібром і короткими стволами, малим зарядом шроту.

Спрощені прицільні пристрої ускладнюють влучну стрільбу особливо з нарізного ствола. Приставний приклад не забезпечує зручності прицілювання. При стрільбі з ним осі каналів стволів далеко віддаляються від точки упору затильника прикладу в плече, що збільшує «підскок» зброї при пострілі і знижує влучність стрільби.

ХАРАКТЕРИСТИКИ

Калібр гладких стволів – 12,5 мм (32 мисливський)

нарізного ствола – 5,45 мм

Довжина зброї – 360 мм

Довжина блоку стволів – 300 мм

Ширина – 42 мм

Висота – 150 мм

Вага з прикладом-мачете – 2,4 кг

без прикладу – 1,6 кг

Дальність стрільби з прикладом:

шротом – до 35 м

кулею – до 200 м

Початкова швидкість:

кулі – 840 м/с

шроту – 300 м/с

Висота запуску сигнальних ракет – 165 м

Час горіння сигнальної ракети – близько 10 сек

5.3.4. ЦНДІТОЧМАШ, модель «СПП 1» та «СПП 1М»

Автомат АПС і пістолет СПП 1 (СПП 1М), створені для підрозділів боротьби з підводними диверсійними силами і засобами, стали важливим етапом у розвитку зброї спеціального призначення.

4,5 мм набій і пістолет були створені в ЦНДІТОЧМАШ у співпраці з ТОЗ і прийняті в 1971 р. Розробкою зброї займався В.В. Симонов, набою СПС - П.Ф. Сазонов і О.П. Кравченко. Пістолет отримав позначення СПП 1 («спеціальний підводний пістолет, перший»).

Куля підводного набою – це «голка» великого подовження з притупленою носовою частиною, вставлена в спеціальну гільзу. Стійкість руху кулі під водою забезпечується утворенням навколо неї майже по всій її довжині каверни, яка і служить своєрідним «стабілізатором». Ефективна

стрільба ведеться фактично на дальності видимості під водою. Постріл робиться з гладкого ствола, по якому куля йде із зазором, а проникнення води в зазор між кулею і стінками каналу ствола запобігає його розриву.

Пістолет СПП 1 має відкидний блок з чотирьох стволів. Заряджання здійснюється обоймою з чотирма набоями.

Самозвідний ударно-спусковий механізм забезпечує послідовну стрільбу зі стволів.

СПП 1М, що з'явився в 1979 р., має додаткову пружину, яка полегшує спуск, збільшена спускова скоба допускає стрільбу в рукавичках плавця. Прапорець запобіжника управляє так само замиканням блоку стволів.

Виробництво пістолетів СПП 1 освоїв ТОЗ.

Пістолет СПП 1М

Тактико технічні характеристики

Калібр.....4,5мм

Набій.....СПС(4,5х39)

Вага без набойів.....0,95кг

Довжина зброї.....244мм

Довжина ствола.....203мм

Початкова швидкість кулі в повітрі 250 м/с

Прицільна дальність:

на глибині 5м.....17м

на глибині 20м.....11м

на глибині 40м.....6м

Ємність магазину.....4 набойі

5.3.5. ЦНДІТОЧМАШ, модель «Удар»

Револьверний комплекс "Удар"

Револьверний комплекс "Удар" розробки ЦНДІТочмаша призначений для озброєння міліції, співробітників охоронних і детективних структур.

Розробка була розпочата на початку 1991 року ЦНДІТочмаш м. Клімовська. За технічним завданням МВС зброя повинна була поєднувати риси поліцейської і бойової зброї. Тому в комплекс "Удар", окрім револьвера, входять спеціальні набойі, зібрані в укороченій гільзі 32 мисливського калібру з пістолетним капсулем. Для револьвера "Удар" були створені наступні набойі: зі звичайною свинцевою кулею, з пластиковою кулею, газовий, шумовий, сигнальний, освітлювальний, маркуючий.

Ударно - спусковий механізм револьвера подвійної дії, дозволяє вести стрільбу як з попереднім зведенням курка, так і самовзводом. Барабан револьвера фіксується підпружиненим фіксатором і легко знімається для заміни боєкомплекту. Для полегшення екстракції стріляних гільз усередині барабана є підпружинена зірочка, яка при натисненні на екстрактор висуває відразу всі гільзи. Прапорець запобіжника виконаний у вигляді горизонтального движка, запобіжник при включенні блокує курок і барабан. Спускова скоба має виступ під палець другої руки при стрільбі з двох рук. Рукоятка виготовлена з литної пластмаси. Прицільні пристрої не регульовані, складаються з мушки і цілику.

Калібр 12,5x35 мм

Довжина 210 мм

Маса без набойів 950 гр

Ємкість бараба на 5 набойів

Потужність звуку при стрільбі шумовим набоем 150 Дб

Ефективна стрільба газовим набоем 5 метрів

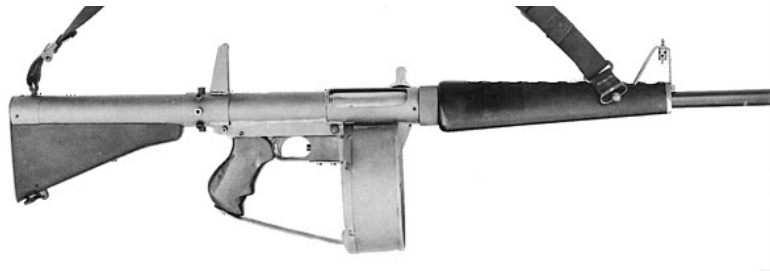
Прицільна дальність стрільби свинцевою кулею 25 метрів

Прицільна дальність стрільби пластиковою кулею 15 метрів

6. США

Упродовж століття США накопичили чи не найбільший досвід застосування шротовиків у бойових умовах. Проте до цього часу основним типом «бойового шротовика» в США залишаються магазинні зразки так званої «помпової» схеми.

6.1. Atchisson assault shotgun / AA-12

Рушниця Atchisson assault shotgun (прототип 1972 року), з 20-зарядним барабанним магазином

Бойова рушниця AA-12 сучасного випуску

Американський шротовик AA-12 (Auto Assault 12) Automatic Shotgun призначений тільки для армійських і поліцейських підрозділів, у відкритий комерційний продаж він не надходить. На збройному ринку AA-12 продається компанією Mid America Recreation Inc. з 2003 року. Також кілька років тому американська компанія Military Police System придбала права на конструкцію рушниці AA-12 і анонсувала його виробництво.

Американець Максвелл Атчиссон (Maxwell Atchisson) розробив свою першу автоматичну бойову рушницю в 1972 році. Ця розробка була викликана досвідом війни у В'єтнамі, де американські солдати успішно застосовували різні шротові рушниці в боях у джунглях. У цей період у США велася розробка відразу декількох систем автоматичних шротовиків, що забезпечували підвищену вогневу потужність у ближньому швидкоплинному бою.

Для того, щоб зробити свою рушницю недорогою, простою у виробництві й обслуговуванні, і в той же час достатньо комфортною при стрільбі потужними набоями 12 калібру, Атчиссон застосував у своїй рушниці традиційну для пістолетів-кулеметів систему автоматики з вільним затвором, у поєднанні зі стрільбою з відкритого затвора і наколюванням капсуля на викочуванні затвора (для зниження віддачі), ця система практично не використовується в рушницях.

Ствольна коробка рушниці Атчиссона мала вид сталевій труби, усередині якої розміщувався важкий циліндричний затвор (маса затвора

приблизно 1.4кг). Ствольна коробка мала велику довжину і доходила практично до затильника прикладу, забезпечуючи дуже велику довжину відкату затвора, що забезпечувало як зниження віддачі, так і зменшення темпу стрільби в автоматичному режимі.

Для забезпечення стрільби з відкритого затвора Атчиссон використовував ударно-спусковий механізм від ручного кулемета Browning BAR-1918. Цівка рушниці була запозичена від гвинтівки M16A1. Живлення набоями забезпечувалося з відокремлених магазинів, коробчатих ємкістю 5 набоїв або барабанних ємкістю 20 набоїв. Маса спорядженого барабанного магазину досягала 2.1кг, і щоб під час стрільби магазин не вирвало віддачею з кріплень, його ззаду підпирала спеціальна металева скоба, сполучена з пістолетною рукояткою.

На початку 1980х років Атчиссон переконструював свою рушницю під використання більш традиційної газовідвідної автоматики у поєднанні з жорстким замиканням ствола. Причиною для цієї модернізації стала перспектива використання в гладкоствольній бойовій зброї потужніших спеціальних набоїв, у тому числі і зі стрілоподібними вражаючими елементами. Окрім застосування нової автоматики, Атчиссон змінив конструкцію УСМ і ствольної коробки. Нова рушниця, позначена як AA-12, мала розташований над стволом газовий поршень, що приводив у дію затвор.

Замикання здійснювалося рухомим у вертикальній площині клином, розташованим у передній частині затвора. Для замикання клин піднімався вгору і входив у паз у хвостовику ствола, тим самим розвантажуючи ствольну коробку. Ствольна коробка була виконана у взаємодії з цівкою і прикладом і складалася з двох половин, лівої і правої, що з'єднувалися штифтами. Приклад був порожнистий, оскільки в нього після пострілу відбувався відкіт затвора. УСМ забезпечував можливість ведення вогню одиночними пострілами і чергами, стрільба, як і раніш, велася з відкритого затвора. Живлення набоями здійснювалося з відокремлених магазинів, аналогічних магазинам від ранніх рушниць Атчиссона.

У сучасному AA-12 механізм перезарядки працює за рахунок відведення частини порохових газів з каналу ствола.

Особливістю даної зброї є наявність "накопичення імпульсу віддачі". Суть її полягає в тому, що дві зворотні пружини взаємодіють між собою і розтягують імпульс віддачі в часі, пом'якшуючи його. Подібна схема застосовується в кулеметі Ultimax 100. Постріл відбувається при незамкненому каналі ствола.

Рукоятка перезарядки зброї розташована нагорі ствольної коробки.

Живлення боєприпасами здійснюється з відокремлених прямих магазинів на 8 набоїв, або з круглих на 20, або 32 набої.

Ударно-спусковий механізм дозволяє ведення одиночного або повністю автоматичного вогню. Перемикач режимів вогню розташований біля спускового гачка.

Усі механізми зброї зібрані в міцному пластиковому корпусі, який захищає від попадання всередину механізмів бруду, піску і пилу.

Приціл зброї – регульований, зібраний на високій стійці.

	Atchisson assault shotgun, 1972	AA-12
Тип автоматичний	автоматика з вільним затвором	газовідвідна автоматика із замиканням ствола
Калібр	12 (2 3/4" Magnum)	12
Довжина	991 мм	965 мм
Довжина ствола	457 мм	457 мм
Вага	5.2 кг без магазина 7.3 кг зі спорядженим 20-набійним магазином	4.76 кг без магазина 5,09 з прямим магазином на 8 набоїв 5,88 кг з круглим магазином на 20 набоїв
Магазин	5 набоїв у коробчатому або 20 у барабанному магазині	8 набоїв в коробчатому або 20 в барабанному магазині
Темп стрільби	360 пострілів на хвилину	360 пострілів на хвилину

6.2. Charles Daly, модель Field Tactical (США/ІТАЛІЯ)

Італійська фірма Fabarm за замовленням американської фірми KBI Inc. з 1997 р. виготовляє магазинні гладкоствольні рушниці з перезарядкою рухомою цівкою моделі Field Grade Hunter. Рушниці поставляються в основному в США, де мають високий попит завдяки оптимальному поєднанню ціни і якості.

Field Tactical одна з модифікацій, а саме – помпова рушниця «подвійного» призначення, може використовуватися як мисливська або поліцейська, а також для захисту житла.

Charles Daly Tactical

Для перезарядження рушниці використовується мускульна енергія стрільця, що переміщає рухома цівку спочатку назад, а потім уперед. При цьому відбувається весь цикл перезарядження: затвор відмикає канал ствола, витягується і викидається стріляна гільза, зводиться курок, подається і досилається в набійник новий набій і закривається канал ствола.

Як і інші рушниці з перезарядкою рухомою цівкою, рушниці Field Tactical здатні стріляти практично будь-якими шротовими набоями 12-го калібру, а також набоями, спорядженими кулею або картеччю. Живлення набоями здійснюється з підствольного трубчастого магазину, що споряджається через вікно в нижній частині ствольної коробки. Магазин вміщає 5 набоїв з гільзою завдовжки 70 мм або 4 набой з 76-мм гільзою.

Стволи рушниць виготовляються з хромомолібденової сталі з використанням методу свердлення. Це дозволяє зменшити напругу, що виникає в металі при їх виготовленні. Довжина ствола складає 470 мм.

Довжина набійника складає 76 мм. Ствольна коробка фрезерується з масивної алюмінієвої заготовки. Ствольна коробка і ствол забезпечений захисним покриттям чорного кольору.

Ложа виконана з удароміцної пластмаси чорного кольору. Шийці прикладу додана форма пістолетної рукоятки, на торці прикладу кріпиться гумовий амортизатор.

Для надійнішого утримання зброї при стрільбі на шийці прикладу і цівці є виступи, причому на шийці вони направлені паралельно стволу, а на цівці – під кутом 90 градусів до нього.

Рушниці мають неавтоматичний запобіжник, кнопка перемикача якого вбудована в задню частину спускової скоби.

Прицільні пристрої складаються тільки з мушки, закріпленої біля дульного зрізу ствола.

Калібр.....	12
Набій.....	12/76 ним
Довжина, мм.....	1022
Довжина ствола, мм.....	470
Маса, кг.....	2,7
Ємкість магазину, набоїв....	4+1

6.3. High Standard, модель HS-10

Бойова гладкоствольна рушниця HS model 10B зі встановленим ліхтарем і рукояткою для перенесення в піднятому положенні

Бойовий шротувик HS-10 (High Standard) призначений для озброєння поліції і сил спеціального призначення.

Ідея створення бойового шротувика (гладкоствольної рушниці) в конфігурації буллпап належить американцеві, сержантові поліції Альфреду Кроучу, що запатентував у 1957-1961 роках "пристрій для стрільби з рушниці з однієї руки". Цей пристрій був виконаний з алюмінію ложею типу "буллпап" з пістолетною рукояткою і затильником прикладу, що обертався навколо поздовжньої осі, це дозволяло стріляти з рушниці не тільки від плеча, але і з однієї руки, уперши повернений горизонтально затильник в біцепс стріляючої руки. За основу для своєї рушниці Кроуч обрав самозарядний шротувик Remington 11-48, що був у нього.

Після неодноразових звернень у різні збройові фірми Кроуч урешті-решт продав у 1965 році свій винахід американській компанії High Standard Manufacturing Co, що виготовляла різні гладкоствольні рушниці і самозарядні пістолети. Інженери High Standard переробили концепцію Кроуча, замінивши цілісну алюмінієву ложу пластиковою, зібраною з трьох основних частин, а також додали до конструкції такі корисні з погляду бойової зброї деталі, як інтегральна рукоятка для перенесення і бойовий ліхтар, розташований над стволом у передній частині рукоятки. Основою нової зброї став газовідвідний самозарядний шротувик компанії High Standard моделі Flite King 12 калібру.

Виробництво бойової гладкоствольної рушниці, що отримала позначення High Standard model 10A (HS-10A), розпочалося в 1967 році, її продавали тільки поліцейським департаментам та іншим державним структурам. У 1970 році конструкція моделі 10 була дещо покращена – інтегральна рукоятка для перенесення була замінена на складну вбік, мушка з рукоятки перемістилася на ствол і стала складною, з'явилася друга рукоятка для заряджання зброї на лівій стороні зброї. Ця модель була позначена High Standard model 10B (HS-10B). Вона вже продавалася не тільки поліції, але і приватним особам.

Спочатку шротувика моделі 10 отримали серед поліцейських досить широку популярність, проте вже через декілька років поліцейські департаменти почали позбавлятися від рушниць – модель 10 виявилася дуже ненадійною, особливо при використанні набоїв середньої або невеликої потужності. Ємкість магазину всього 4 набої також здавалася недостатньою для бойової зброї. У результаті виробництво моделі 10 було припинено, а велика частина цих рушниць опинилася в руках цивільних осіб, що купили їх дешево на розпродажах списаного поліцейського майна.

«Серцем» рушниць серії High Standard model 10 є самозарядний шротувик Flite King цієї ж фірми, що має підствольний трубчастий магазин на 4 набої і газовідвідний механізм з кільцевим поршнем, розташований навколо труби магазину. Замикання ствола – перекосом затвора, викид гільз – на праву сторону, заряджання – через вікно в нижній частині ствольної

коробки. Зворотня пружина розташована під стволом, навколо магазина, що і дозволило без особливих складнощів конвертувати базовий шротовик у конфігурацію буллпап.

Корпус моделі 10 виконаний з пластика і складається з трьох основних частин – задньої, верхньої і нижньої. Частини з'єднуються між собою підковоподібною металевою деталлю-фіксатором у центрі і кріпляться до зброї гвинтовою кришкою магазина спереду і гвинтом, що фіксує на ствольній коробці затильник прикладу, – ззаду.

На моделі 10А рукоятка для перенесення – інтегральна, у неї вбудовані прицільні пристрої і в передній частині – тактичний ліхтар. На моделі 10В – рукоятка така, що складається, на її нерухомій основі виконаний цілик, а складна назад мушка встановлена на стволі. Ліхтар знімний, розташовується перед рукояткою. Спусковий гачок пов'язаний з ударно-спусковим механізмом подвійною дротяною тягою. Запобіжник розташований у передній частині спускової скоби і має вид поперечної кнопки. Запобіжник при включенні блокує спускову тягу.

Тип:	газовідвідний напівавтомат
Калібр:	12 (довжина набійника 70мм)
Довжина:	686 мм
Довжина ствола:	457 мм
Вага	3,63 кг (без ліхтаря)
Магазин:	4 набої в трубчастому підстволному магазині

6.4. Ithaca, модель 37

Рушниця Ithaca model 37 є однією з найстаріших помпових рушниць, що знаходяться у виробництві до цих пір. Спочатку ця конструкція була розроблена Джоном М. Браунінгом у 1913 і запатентована в 1915 році, продана фірмі Remington Arms. На початку 1930х років компанія Ithaca Gun Co перекупила у фірми Ремінгтон права на Браунінговську конструкцію, і після внесення деяких змін в 1937 році розпочала випуск рушниці Модель 37.

Ithaca 37 'Homeland Security'

Рушниця Ithaca 37 випускалася і випускається в різних калібрах і модифікаціях, проте як бойова зброя найчастіше використовуються варіанти 12 калібру. У даний час до таких, наприклад, відноситься модель Ithaca 37 'Homeland security'. Різні варіанти цієї рушниці перебували, а місцями перебувають до цих пір на озброєнні багатьох поліцейських департаментів і служб безпеки в США, зокрема, спеціально для поліції був розроблений

варіант Stakeout з укороченим стволом і пістолетною рукояткою замість прикладу.

Ithaca 37 'Stakeout'

Рушниця Ithaca 37 являє собою традиційну помпову зброю з ручною перезарядкою за допомогою рухомої цівки. Ствольна коробка невеликого розміру, виконана зі сталі. Замикання ствола – перекосом затвора вгору, за виріз у даху ствольної коробки. Живлення – з підствольного трубчастого магазину. Заряджання магазину – по одному набою, через вікно в нижній частині ствольної коробки. Викид стріляних гільз – через це ж вікно, вниз, за допомогою спеціального довгого важеля. Запобіжник кнопковий, розташований у спусковій скобі позаду спускового гачка. Цівка і приклад як правило дерев'яні, прицільні пристрої – прості, у вигляді невеликої мушки на стволі.

У цілому, рушниця Ithaca model 37, не дивлячись на солідний вік, є надійною, потужною і легкою зброєю, у різних варіантах придатною як для полювання, так і як бойова зброя (хіба що ємкість магазину невелика).

Головними позитивними якостями всіх рушниць цієї серії завжди вважалися невелика маса і "двосторонність" конструкції, викликана розробленою Браунінгом схемою викиду стріляних гільз вниз.

Не рахуючи мисливські модифікації і модифікації 12-го калібру з нарізним стволом випускаються моделі:

Ithaca 37 Homeland Security – багатоцільова рушниця з гладким стволом завдовжки 470 мм. Може використовуватися для полювання і охорони житла;

Ithaca 37 Stakeout – штурмова рушниця для спецпідрозділів поліції. Замість постійного прикладу використана пістолетна рукоятка управління вогнем.

Дані для рушниці Ithaca mod. 37 " Homeland Security" сучасного випуску:

Тип: ручна перезарядка ковзаючою цівкою (помпове).

Калібр: 12 (довжина набійника 76 мм)

Довжина: 1003 мм

Довжина ствола: 470 мм

Вага: 3,06 кг без набоїв

Магазин: 4 набої в трубчастому підствольному магазині

6.5. KBI/Armcor, модель M30 (США/Філіппіни)

Магазинні гладкоствольні рушниці серії M30 імпортує в США і Канаду американська фірма KBI Inc. Виробництво цих рушниць за замовленням фірми KBI Inc. здійснює філіппінська фірма Armscor.

У зв'язку з тим, що виробництво рушниць здійснюється на сучасному технологічному устаткуванні, а вартість робочої сили на Філіппінах порівняно невисока, вироби фірми Armscor відрізняються оптимальним співвідношенням ціни і якості, що забезпечує їм високий попит на північноамериканському ринку озброєнь.

За своєю конструкцією рушниці серії M30 аналогічні рушниці моделі 870 фірм Remington. Вони також виконані за класичною компоновальною схемою з поздовжньо-ковзаючим затвором, керованим тягою рухомої цівки.

Рушниця Armscor Model M30SAS

Замикання каналу ствола здійснюється личинкою затвора, що коливається, входить у зачеплення з хвостовиком ствола.

Ударно-спусковий механізм допускає ведення стрільби тільки одиночними пострілами.

Бойові рушниці поставляються зі стволом завдовжки 470 або 508 мм. Канали стволів хромуються. Стволи виготовляються з циліндричним свердлінням. Ствольна коробка виконана з високоякісної сталі, що сприяє забезпеченню високої міцності рушниці в цілому.

Для захисту від корозії зовнішні поверхні ствола, ствольної коробки, трубки магазину і багатьох металевих деталей мають оксидне покриття чорного кольору.

Ложу роблять з удароміцної пластмаси. Шийка прикладу має форму пістолетної рукоятки. Виконана у вигляді окремої деталі рухома цівка має поперечні виступи, що дозволяють надійніше утримувати її при перезарядженні і стрільбі.

Як боєприпаси використовуються набої 12-го калібру з гільзою завдовжки 76 мм.

Розташований під стволом трубчастий магазин вміщає 5-7 набоїв. Спорядження магазину здійснюється по одному набоям через вікно в нижній частині ствольної коробки. Для викиду стріляних гільз в правій стінці ствольної коробки є вікно, що закривається алюмінієвою шторкою.

Захист від випадкових пострілів забезпечується неавтоматичним запобіжником, кнопка перемикача якого вбудована в передню частину спускової скоби.

Рушниці поставляються зі спрощеними прицільними пристроями у вигляді невеликої мушки, закріпленої на дульній частині ствола. Можливе

постачання з відкритими механічними прицільними пристроями гвинтівочного типу (мушка і цілик).

Окрім мисливської модифікації, рушниця випускається в наступних основних модифікаціях:

Special Purpose Model M30DG – бойова гладкоствольна рушниця поліцейського типу зі стволом 508 мм. Довжина рушниці 997 мм, ємкість магазину 7 набоїв. Прицільні пристрої регульовані, включають мушку і цілик;

Riotgun Model M30R6 – бойова гладкоствольна рушниця поліцейського типу. Довжина ствола складає 470 мм, довжина рушниці 959 мм, ємкість магазину 5 набоїв. Прицільні пристрої – невелика мушка;

Riotgun Model M30R8 – аналог моделі R6, довжина ствола складає 508 мм, довжина рушниці 997 мм, ємкість магазину 7 набоїв;

Special Purpose Model M30 SAS – аналог бойової гладкоствольної рушниці, що використовувалася британською спеціальною авіадесантною службою SAS. Довжина ствола складає 508 мм, довжина рушниці 997 мм, ємкість магазину складає 7 набоїв, ще 4 набої можуть бути закріплені на прикладі.

Існують також модифікації M30BG і M30FS, що відрізняються від M30R6 наявністю пістолетної рукоятки і прикладу, що складається, відповідно.

Технічні характеристики

	M30R6	M30SAS
Калибр.....	12.....	12
Набій.....	12/76 мм.....	12/76 мм
Довжина, мм.....	959.....	997
Довжина ствола, мм.....	470	508
Маса кг.....	3,2.....	3,4
Ємкість магазину, набоїв.....	5.....	7

6.6. Mitchell, модель High Standard 9108

High Standard 9108

Гладкоствольні магазинні рушниці, що перезаряджаються рухом цівки, американська фірма Mitchell Arms Inc. почала виготовляти у 1994 р.

Значна частина випущених рушниць поставляється департаментам поліції багатьох штатів США. Ці рушниці мають укорочені стволи і підствольні трубчасті магазини великої ємкості. Мисливські помпові рушниці, що надходять у комерційний продаж, відрізняються від поліцейських в основному більшою довжиною ствола і обмеженою 2-4 набоями ємкістю магазину. Усі рушниці фірми Mitchell є високоякісною

зброєю з хорошою точністю бою. Утім, їх маса (близько 3,4 кг) оцінюється як завищена.

Рушниця High Standard 9108 має надійну систему перезарядження позовжнім рухом цівки силою руки стрільця. Відмикання каналу ствола, витягання і викидання стріляної гільзи, зведення ударного механізму і звільнення набою з магазину відбувається при русі цівки назад (у бік прикладу), а досилання набою в набійник і замикання каналу ствола – при русі цівки вперед. Цікаво, що після замикання каналу ствола відбувається автоматична установка запобіжника в положення «запобігання». Для відключення запобіжника потрібно натиснути на кнопку, вбудовану в задню частину спускової скоби.

Рушниця поставляється з виготовленими з високоякісної легованої сталі стволами завдовжки 480, 510 або 610 мм.

Канал ствола має тверде хромове покриття. Ствол пристосований для установка змінних чоків системи FITS.

Сталева ствольна коробка відрізняється підвищеною міцністю, хоча в її правій стінці виконано вікно для викиду стріляних гільз, а в нижній частині – вікно для спорядження магазину.

Зовнішні поверхні ствола, ствольної коробки, підствольного магазину і багатьох металевих деталей мають антикорозійне покриття чорного кольору.

Ложу роблять з деревини твердих порід або удароміцної пластмаси. Пістолетна шийка прикладу забезпечена насічкою, а на поверхнях цівки є поперечні виступи, що забезпечують надійніше утримання зброї при стрільбі.

Рушниця випускається тільки під набій 12-го калібру з гільзою завдовжки 70 або 76 мм.

Максимальна ємкість підствольного трубчастого магазину складає 7 набоїв. Ще один набій може бути введений безпосередньо в набійник.

Для прицілювання використовується малорозмірна мушка, закріплена біля дульного зрізу ствола.

Технічні характеристики:

Калібр – 12.

Набій – 12x76.

Маса зброї – 3,4 кг

Довжина зброї – 1100 мм.

Довжина ствола – 610 мм.

Ємкість магазину – 7 набоїв.

6.7. Mossberg, модель 88 Maverick

Під торговою маркою Maverick фірма Mossberg випускає гладкоствольну рушницю моделі 88, придатну як для використання в ближньому бою при проведенні поліцейських і армійських спецоперацій, так і для полювання, самооборони й охорони житла.

Рушниця поставляється на експорт силовим структурам деяких країн світу, а також надходять у комерційний продаж у США і в країнах Латинської Америки, Європи й Азії.

Гладкоствольна рушниця Mossberg 88 Maverick з коліматорним прицілом

Рушниця 88-ої моделі спроектована за класичною компоновальною схемою. Вона є магазинною гладкоствольною рушницею з перезарядкою за допомогою рухомої цівки.

Замикання каналу ствола здійснюється перекосом затвора за казенну частину ствола.

Ударно-спусковий механізм допускає ведення стрільби тільки одиночними пострілами.

Ствол з циліндричним свердлінням може мати довжину 510, 610, 710 і 460 мм. Це дозволяє підібрати рушницю, яка буде відповідати вирішенню поставлених завдань.

Ствол пристосований для кріплення змінних чоків або дульного пристрою, що виконує функції полум'ягасника і компенсатора.

Ствольна коробка виготовлена з легкого алюмінієвого сплаву. У її правій частині є вікно для викиду стріляних гільз, забезпечене відкидною кришкою. Вікно в нижній частині коробки призначене для спорядження підствольного магазину.

Для захисту від корозії всі металеві деталі рушниці піддаються воронінню.

Приклад і цівка виготовляються з удароміцної пластмаси. На цівці виконана кільцева насічка, що перешкоджає зісковзуванню руки стрільця при перезарядженні рушниці.

Набійник завдовжки 76 мм дозволяє використовувати як боєприпаси набої 12-го калібру з гільзою завдовжки 70 або 76 мм. При цьому допускається використання також потужніших набоїв 12/76 мм Magnum.

Живлення набоями здійснюється з підствольного трубчастого магазину, ємкість якого залежно від модифікації складає 5-7 набоїв.

Рушниця має запобіжник, повзунок перемикача якого розташований на тильній частині ствольної коробки.

Залежно від призначення рушниці прицільні пристрої можуть бути різних типів: діоптричні типу Ghost Ring, механічні у вигляді кулястої мушки, а також оптичні або коліматори, для кріплення яких на ствольній коробці вмонтовується універсальна приєднувальна планка.

Можлива установка лазерного цілепоказчика і бойового ліхтаря.

На базі стандартної рушниці Maverick розроблена його модифікація, виконана за компоновальною схемою «булл-пап».

Технічні характеристики:

Калібр.....	12/76 мм
Набій.....	12
Довжина мм.....	около 1100
Довжина ствола мм.....	457 або 508
Маса кг.....	2,7
Ємкість магазина, набоїв.....	6-8

6.8. Mossberg, модель 500

Гладкоствольні рушниці серії Mossberg 500, разом з рушницями Remington 870 і Winchester 1300, займають провідне місце на американському ринку помпових шротовиків. Рушниці цієї серії випускаються з 1962 року американською компанією O.F.Mossberg & Sons у широкому спектрі варіантів і калібрів. З 1979 року рушниці серії Mossberg 500 перебувають на озброєнні ВС США, вони також широко використовуються поліцією й іншими правоохоронними силами в США й інших країнах. При цьому загальна схема «Моссберг»-500 залишається незмінною. Щорічний випуск складає більше 300000 одиниць, а загальна кількість випущених з 1962 р. руниць обчислюється мільйонами.

Гладкоствольна рушниця Mossberg 500 Persuader з 8-зарядним магазином, сучасний випуск

У цілому, рушниці серії Mossberg 500 є достатньо надійними і недорогими. З недоліків можна відзначити головним чином наявність деяких люфтів у конструкції, що приводять до виникнення дуже характерного брязкаючого звуку при швидкому переміщованні цівки (перезарядженні); з іншого боку, ці люфти дозволяють забезпечити високу надійність функціонування зброї в умовах сильного забруднення.

Рушниця моделі 500 спроектована за класичною компоновальною схемою і є типовою помповою рушницею. Її перезарядження здійснюється вручну за рахунок зсуву рухомої цівки назад, а потім уперед. При цьому виконується весь цикл перезарядження: відмикання затвора, витягання і викидання стріляної гільзи, зведення курка, подача на лінію заряджання і досилання в набійник чергового набою і замикання каналу ствола.

Замикання каналу ствола здійснюється за допомогою бойового виступу затвора, що переміщається у вертикальній площині.

У конструкції рушниці застосований ударний механізм куркового типу із закритим курком. Спусковий механізм допускає ведення стрільби тільки одиночними пострілами.

Як і в більшості зразків «помпової» схеми, у «Моссберг» 500 є підствольний трубчастий магазин з послідовним розташуванням набоїв. Спорядження магазину здійснюється по одному набою через нижнє вікно ствольної коробки, а викид стріляної гільзи – через вікно в правій стінці коробки.

Mossberg 500 випускається у великій кількості варіантів, як мисливських, так і призначених для поліції і самооборони. Рушниця може комплектуватися стволами різної довжини і свердління, зі змінними чоками або без, дерев'яними або полімерними ложами традиційної форми, ложами з пістолетною рукояткою і складним прикладом або тільки із задньою пістолетною рукояткою. Рухома цівка може замінюватися на вертикальну рукоятку або спеціальну цівку – утримувач тактичного ліхтаря. Прицільні пристрої можуть бути різних типів: діоптричні типу Ghost sight, звичайні, можлива установка кріплень для оптичних і коліматорних прицілів.

Рушниці 12-го калібру виконані відповідно до військового стандарту США M1L-S-34443E. Рушниці з постійним прикладом носять позначення Persuader, а рушниці без прикладу з пістолетною рукояткою – Cruiser.

«Бойові» моделі (Special Purpose) мають два основні варіанти: АТР6 з довжиною ствола 470 мм і ємкістю магазину 6 набоїв і АТР8 зі стволом у 508 мм і магазином на 8 набоїв. У них використовуються стволи циліндричного свердління під набої 12-го калібру з довжиною гільзи 70 або 76 мм («магнум»), на дульну частину ствола можуть кріпитися змінні концентратори шроту (чоки). Використовуються різні варіанти прицілів – звичайні для шротових рушниць низька мушка і постійний приціл у вигляді щитка з трикутним прорізом, мушка і регульований приціл «гвинтівочного» типу, діоптричний приціл типу «хост ринг».

Гладкоствольна рушниця Mossberg 500 Tactical

Стандартно шротовики мають пластиковий приклад з гумовим амортизатором на затильнику і пістолетним виступом шийки і пластикову цівку циліндрової форми. На АТР8 приклад може мати справа порожнину для запасних набоїв. Може використовуватися також приклад і пістолетна рукоятка за типом штурмових гвинтівок, а також складний приклад. Моделі з пістолетною рукояткою не мають прикладу, призначені для дій на машинах і вертольотах і носять загальну назву «Крузер», можуть носитися на зразок кобури.

Модифікації АТР6 і АТР8 схожі за конструктивними рішеннями: моделі з індексом «С» – без прикладу, типу «Крузер»; «N» – покриті нікелюванням, «S» – мають приціл гвинтівочного типу. Модель АТР8 SP відрізняється наявністю кріплення для багнета.

Дерев'яні приклади і цівки мають зазвичай цивільні мисливські моделі – наприклад «Супер Грейд» або «Піджін Грейд». Для самооборони громадян і «захисту будинку» призначені легкі моделі HS410 (калібр .410) і HS20 (20-1 калібр) з дульною насадкою – компенсатором і вертикальною рукояткою на рухомій цівці.

Ствол «Моссберг»-500 виконується зі сталі, ствольна коробка – з алюмінієвого сплаву. Від більшості «помпових» рушниць «Моссберг»-500 відрізняється декількома рішеннями. Замикання каналу ствола здійснюється за рахунок зчеплення личинки затвора, що коливається, з приливом казенної частини ствола. Для надійнішої екстракції стріляної гільзи затвор забезпечений двома викидачами. З рухомою цівкою затвор зв'язаний двома тягами. У затворі змонтований підпружинений інерційний ударник.

Ударно-спусковий механізм з курком зібраний у пластиковому корпусі і витягується зі ствольної коробки цілком. Для запобігання пострілу при ненависнутому спусковому гачку служить перехоплювач курка. Неавтоматичний запобіжник виконаний у вигляді ковзаючого важеля зверху ствольної коробки й управляється великим пальцем. При виключенні запобіжника важіль зміщується вперед і відкриває добре видиму червону крапку, що полегшує візуальний контроль за станом зброї.

Набої подаються з магазина до казенного зрізу ствола подавателем з гвинтовою пружиною. Від випадіння набої утримуються в трубці магазина зупинювачем.

При русі цівки назад тяги забезпечують підйом личинки, що коливається, і відмикання каналу ствола, рух затвора назад і викидання стріляної гільзи. Затвор зводить курок, віджимає зупинювач, що утримує набої в магазині, і набої звільняються. Важіль відсікача, що коливається, забезпечує вихід з магазина тільки одного набою, який потрапляє на лоток подавача і піднімається ним на лінію досилання. При русі цівки вперед набій захоплюється затвором і досилається в набійник. При упорі затвора в казенний зріз ствола личинка, що коливається, опускається і зчіплює затвор зі стволом. Наступне перезарядження можливе після натиснення на спусковий гачок і проведення пострілу.

Зліва, трохи позаду спускової скоби, є кнопка відокремлювача, що дозволяє перезаряджати зброю без спуску курка. Цим користуються при необхідності розрядити магазин без пострілів або швидкої заміни набою в набійнику (наприклад – потрібний кульовий або картечний набій при магазині, спорядженому шротом): стрілець вставляє потрібний набій у магазин через нижнє вікно, натискає кнопку відокремлювача і перекручує цівку. При цьому з набійника видаляється набій і подається потрібний стрільцеві. Кнопка відокремлювача відпускається, при натисненні на спуск відбувається постріл.

Шротовики сімейства «Моссберг»-500 відрізняються надійністю при порівняно невеликій ціні. Це забезпечило їх широке розповсюдження, хоча по точності стрільби і зручності вони поступаються деяким своїм

побратимам. «Моссберг»-500 використовуються в правоохоронних органах і збройних силах США, Таїланду і деяких інших країн.

Характеристики моделі АТР6 АТР8 АТР6 С (без прикладу)

Калібр 12 (мисливський)

Набій 12х70 або 12х76

Маса зброї, кг

2,95 3,06 2,6

Довжина зброї, мм

958 1009 711

Довжина ствола, мм

470 508 470

Ємкість магазину, набоїв

6 8 6

6.9. Mossberg, модель 500 bullpup

Бажаючи надати своєму дітищу «військового» вигляду і задовольнити формулу «вогнева потужність при мінімальних розмірах», фірма «Моссберг» випустила в 1980 р. на основі АТР8 модель «Буллпап» з винесенням уперед пістолетної рукоятки і розташуванням прикладу на лінії осі каналу ствола. При цьому малося на увазі, що така зброя стала б в нагоді і поліцейським при розміщенні в салонах патрульних автомобілів і в кабінах вертольотів.

Гладкоствольна рушниця Mossberg 500 bullpup

Для зменшення довжини рушниці була використана компоновальна схема «булл-пап», а як прототип послужила помпова рушниця Mossberg, модель 500 зі стволом завдовжки 510 мм.

Відповідно до обраної компоновальної схеми, для рушниці була спроектована нова пластмасова ложа, у прикладі якої були розміщені механізми групи затвора. Ложу забезпечили високою інтегральною ручкою для перенесення і пістолетною рукояткою управління вогнем, а на рухомій цівці закріпили ще одну рукоятку пістолетного типу, що значно підвищила зручність перезарядження і надійність утримання зброї при стрільбі. Використання цієї ложі дозволило зменшити довжину зброї до 784 мм у порівнянні з 1009 мм у стандартної рушниці 500-ої моделі.

Основні механізми рушниці моделі 500 bull-pup аналогічні таким у прототипа. Замикання каналу ствола здійснюється за допомогою переміщення у вертикальній площині бойового виступу затвора. Також

використаний механізм куркового типу із закритим курком. Спусковий механізм допускає ведення стрільби тільки одиночними пострілами.

Ствол виготовляється з високолегованої сталі, канал ствола хромується. Можливе постачання рушниці зі стволом з циліндричним свердлінням, з постійним дульним звуженням або зі стволом, пристосованим для установки змінних чоків.

Для зручності користування він забезпечений ложею з міцного термопластика і вентиляованою металевою ствольною накладкою, рухома цівка має прилив для захисту руки стрільця від дульного полум'я і забезпечується вертикальною рукояткою. Може кріпитися полум'ягасник. Вікно для викиду гільзи має відкидну кришку.

Металеві деталі рушниці мають зносостійке покриття матового чорного кольору. Такий же колір обраний для пластмаси ложі.

Цікаво, що разом з комплектними рушницями моделі 500 bull-pup, фірма Mossberg поставляє також набори деталей, що дозволяють користувачеві самостійно переробити цю модель у звичайну рушницю 500-ої моделі.

Стрільба з рушниці ведеться набоями 12-го калібру з гільзою завдовжки 70 або 76 мм. Підствольний трубчастий магазин вміщає 7 або 6 набоїв відповідно.

Замість звичайного запобіжника встановлений прапорець на передній частині спускової скоби, керований без відриву руки від пістолетної рукоятки. На тильній стороні рукоятки змонтований автоматичний запобіжник, що вимикається при повному обхваті рукоятки долонею.

Прицільні пристрої виконуються у двох варіантах – відкидні мушка і стієчний приціл або приціл на рукоятці для перенесення. Є кріплення для багнета-ножа.

Характеристики:

Калібр – 12 (мисливський)

Набій – 12x70 або 12x76.

Маса зброї – 3,85 кг

Довжина зброї – 784 мм.

Довжина ствола – 510 мм.

Ємкість магазину – 6 або 8 набоїв.

6.10. Mossberg, модель 590

Модель 590 розроблена в 1987 р. відповідно до стандарту США MILSPEC 3443E для бойової і спеціальної зброї. Основні зміни дизайну в порівнянні зі звичайними шротовиками серії 500 відповідають схемі «мілітаризації» шротовиків, відпрацьованої ще в Першу світову війну.

Мілітаризація включала зміцнення ряду деталей зброї, установку ствольної накладки-кожуха для захисту рук від опіків, установку кріплення для стандартного штик-ножа M9, стійкіше матове покриття зовнішніх

поверхонь для захисту від зносу і корозії, металеву спускову скобу – основу блоку УСМ.

Гладкоствольна рушниця Mossberg 590 військового виконання, із захисним кожухом на стволі і кріпленням для багнета

Уперше в бойових діях рушниці 590-ої моделі використовувалися американською морською піхотою в зоні Персидської затоки в 1991 р. Є інформація про постачання рушниць цього зразка збройним силам деяких інших країн світу.

Рушниця моделі 590 спроектована за класичною компоновальною схемою. Як база використана вдала конструкція бойової гладкоствольної рушниці 500-ої моделі.

Як і базовий зразок, рушниця моделі 590 має підствольний трубчастий магазин з послідовним розташуванням набоїв, а перезарядження здійснюється за рахунок руху цівки назад-уперед.

При русі цівки назад тяги забезпечують підйом личинки, що коливається, і відмикання каналу ствола, рух затвора назад і викидання стріляної гільзи. При русі затвора назад зводиться курок, віджимається деталь, що утримує набій в магазині, і набой звільняється. Важіль відсікача, що коливається, забезпечує вихід з магазину тільки одного набою, який потрапляє на лоток подавача і піднімається їм на лінію досилання. При русі цівки вперед набій захоплюється затвором і досилається в набійник. При упорі затвора в казенний зріз ствола личинка, що коливається, опускається і зчіплює затвор зі стволом. Наступне перезарядження можливе після натиснення на спусковий гачок і проведення пострілу.

Замикання ствола – встановленою на затворі личинкою, що коливається, за казенну частину ствола.

Стрільба ведеться набоями 12-го калібру з гільзою завдовжки 76 мм. Ці набой можуть бути споряджені шротом, кулею, стрілоподібними вражаючими елементами, бронебійними або димовими (газовими) зарядами.

Подача набоїв здійснюється з підствольного трубчастого магазину, ємкість якого збільшена до 8 набоїв. Його конструкція дещо змінена в порівнянні з магазином моделі 500: гвинтова заглушка замінена ковпачком, який знімається, що спростило чищення магазину.

Ствольна коробка виконана з алюмінієвого сплаву. Рушниця має неавтоматичний запобіжник, перемикач якого виконаний у вигляді ковзаючого важеля на задній частині ствольної коробки. Він управляється великим пальцем руки стрільця.

Для зручності користування рушницею пластмасовий приклад має пістолетний виступ шийки і гумовий амортизатор на торці, а циліндрична цівка – кільцеву насічку. Змонтована над стволом перфорована металева

накладка сприяє інтенсивнішому охолодженню ствола під час стрільби. Є пристрій для кріплення клинкового багнета М7.

До рушниці розроблені полум'ягасник і глушник звуку пострілу, а також приклад типу Speedfeed з гніздами для чотирьох додаткових набоїв.

Крім того, Модель 590 забезпечена діоптричним прицілом типу «хост ринг» і мушкою гвинтівочного типу з огорожею. Приціл має гвинт регулювання за напрямом і маховичок установки по вертикалі. Тильна сторона мушки помічена чітко видимою оранжевою смугою.

Гладкоствольна рушниця Mossberg 590 в поліцейському виконанні, з прицільними пристроями для стрільби кулею

Важливою особливістю рушниць моделі 590 є їх висока експлуатаційна надійність, у тому числі і в украй несприятливих кліматичних умовах.

Для забезпечення зручності чищення зброї в польових умовах порядок розбирання істотно спрощений.

Бойові рушниці 590-ої моделі, призначені для лінійної і морської піхоти, випускаються в модифікаціях Mariner і Persuader. Вони мають магазин ємністю 8 набоїв і відрізняються в основному типом покриття металевих деталей. У рушниць Mariner – металеві деталі захищені спеціальним антикорозійним покриттям Marinecote замість звичайного вороніння, використововуваного для захисту металевих деталей рушниць Persuader.

Випускаються також наступні модифікації рушниці:

- 590 Compact Cruiser – рушниця з укороченим до 360 мм стволом. Ємкість магазину складає 5 набоїв (плюс 1 набій у набійнику). Постійний приклад може бути замінений пістолетною рукояткою управління вогнем;

- 590 Intimidator – варіант попередньої модифікації, розробленої спеціально для штурмових спецпідрозділів поліції. Цівка рушниці виконана з приливом, у якому може бути встановлений бойовий ліхтар. Цей варіант поставляється також з лазерним цілепоказчиком;

- 590 DA – одна з новітніх розробок фірми Mossberg. Рушниця забезпечена ударно-спусковим механізмом подвійної дії. Прицільні пристрої – діоптричний приціл Ghost Ring. Ложа з пластмаси чорного кольору. Запобіжник відсутній.

Характеристики:	590 Mariner	590 Persuader
Тип – помпова гладкоствольна рушниця.		
Калібр – 12 (мисливський).		
Набій – 12x76 мм.		
Маса зброї –	3,2 кг	3,3 кг
Довжина зброї –	1020 мм	1140 мм

Довжина ствола –
Ємкість магазину – 8 набоїв.

510 мм

450 мм.

6.11. Mossberg, модель 9200 Persuader

Самозарядна гладкоствольна рушниця моделі 9200 випускається фірмою Mossberg протягом достатнього тривалого періоду часу. Хоча вона призначається для полювання і спортивної цільової стрільби, проте серед численних модифікацій, створених на базі цієї рушниці, є і системи, придатні для використання як поліцейська зброя, а також для захисту житла. Наприклад, вказана модель – 9200 Persuader.

Рушниця надходить у комерційний продаж у США і країнах Європи.

Mossberg 9200

В основу конструкції рушниці моделі 9200 покладена газовідвідна система автоматичного перезарядження, механізми якої працюють за рахунок використання енергії порохових газів, що відводяться при пострілі з каналу ствола. За окремими деталями і вузлами рушниця уніфікована з помповими рушницями моделей 500 і 590.

Замикання каналу ствола здійснюється бойовим упором затвора, що входить у відповідний паз у хвостовику ствола.

Ударно-спусковий механізм допускає ведення стрільби тільки одиночними пострілами.

Канал ствола завдовжки 470 мм, має тверде хромове покриття. Довжина набійника складає 76 мм.

Ствольну коробку виготовляють зі сталі. Для захисту від корозії на поверхні коробки, ствола і багатьох металевих деталей наносять зносостійке оксидне покриття чорного кольору.

Ложе може бути виконане з удароміцної пластмаси чорного кольору. Шийка прикладу має форму пістолетної рукоятки, на торці прикладу закріплений гумовий амортизатор.

Рушниці призначені для стрільби набоями тільки 12-го калібру з гільзою завдовжки 70 або 76 мм.

Підствольний трубчастий магазин вміщає 5 набоїв.

Захист від випадкових пострілів забезпечується запобіжником, повзунком перемикача якого розташований на тильній частині ствольної коробки.

Прицільні пристрої – прицільна планка і мушка.

Характеристики:

Тип – газовідвідний напівавтомат.

Калібр – 12 (мисливський).
 Набій – 12x76 мм.
 Маса зброї – 3,2 кг
 Довжина зброї – 1120 мм.
 Довжина ствола – 470 мм.
 Ємкість магазину – 5 набоїв.

6.12. Mossberg, модель 930 Special Purpose

Mossberg model 930 TACTICAL із захисним кожухом на стволі

6.13. Remington, модель 11

Перша у світі самозарядна гладкоствольна рушниця була розроблена американським конструктором Джоном Мозесом Браунінгом у 1898 р. Через різні обставини рушниця випускалася не на батьківщині її розробки в США, а бельгійською фірмою Fabrique Nationale під позначенням Browning Auto 5. Хоча до того, як продати розробку бельгійцям, Д.Браунінг відвідував у США місто Ілліон, де розташовувалася відома збройова компанія Remington, проте тут конструктора чекала невдача – президент компанії Ремінгтон помер від серцевого нападу на своєму робочому місці за декілька хвилин до призначеної зустрічі з Браунінгом.

Випуск рушниць у Бельгії йшов швидкими темпами, проте незабаром у США були підвищені імпорتنі тарифи, і ввезення бельгійських рушниць для продажу в США стало економічно не вигідним. Тоді в 1906 році Браунінг звернувся до бельгійців з проханням передати частину прав на випуск і продаж нової рушниці на території США компанії Ремінгтон, що і було зроблено, і в тому ж році на ринок США вийшла самозарядна рушниця Remington Model 11, що мала мінімальні відмінності від бельгійського прототипу.

Рушниця системи Браунінга, що отримала назву Browning Auto-5 (іноді назва скорочувалася до А-5) виявилася однією з найуспішніших і наймасовіших рушниць не тільки свого часу, але і всього 20 століття. Компанія Remington до 1947 року випустила більше 800 000 рушниць моделі 11, а з 1949 по 1967 роки багатотисячними тиражами випускала дещо полегшену модель 11-48, що мала більш "обтічну" форму ствольної коробки.

Якщо говорити про використання рушниць Browning Auto-5 і Remington model 11 як зброї бойової, а не мисливської, то тут першість належить, напевно, американцям (вони в принципі набагато частіше

використовували гладкоствольні рушниці як бойову зброю, ніж європейці). Рушниці Remington model 11 масово випускалися у варіантах для поліції і служб охорони з порівняно короткими стволами з циліндричним свердлінням. Крім того, у роки Другої світової війни рушниці Remington model 11 використовувалися для навчання бортстрільків бомбардувальників стрільбі по швидкорухомих мішенях. Для цього вони стріляли на стенді по тарілочках як з більш-менш звичайних рушниць, так і з рушниць, встановлених у верстати, що імітують турельні кулемети бомбардувальників.

Гладкоствольна самозарядна рушниця Remington model 11 "Riot" – варіант для поліції і служб охорони та безпеки

Рушниця Remington model 11 з дульним компенсатором системи Каттса (Cutts), що використовувалась у навчанні бортстрільків ВВС США в роки Другої світової війни

Гладкоствольна самозарядна рушниця Browning Auto-5 і її американський аналог рушниця Remington model 11 використовує для роботи автоматики енергію віддачі при довгому ході ствола. Після пострілу ствол, жорстко зчеплений із затвором, відкатується назад на повну довжину ходу, потім затвор зупиняється в задньому положенні, розташована в ньому замикаюча личинка звільняє ствол, і той під впливом своєї зворотної пружини (розташована під стволом, навколо трубки магазина) починає рух уперед. Стріляна гільза залишається на дзеркалі затвора, і після того, як ствол піде вперед на достатню відстань, вона викидається назовні через вікно в ствольній коробці. Після приходу ствола в переднє положення він впливає на затримку затвора, звільняючи її. Під дією розташованої в шийці ложі зворотної пружини затвор починає рух уперед, підхоплюючи з подавача черговий набій і досилаючи його у ствол. У кінці накату затвора розташована в ньому замикаюча личинка гойдається вгору, так що розташований на ній зверху бойовий упор входить у зачеплення з вирізом у хвостовику ствола, жорстко замикаючи набійник.

Ударно-спусковий механізм рушниці курковий, запобіжник має вид кнопки і розташований в основі спускової скоби. Живлення набоями здійснюється з підствольного трубчастого магазина, що споряджається через вікно в дні ствольної коробки. Ємкість магазина – 4 набойі, п'ятий може бути заряджений у ствол. У рушницях бельгійського випуску на лівій стороні ствольної коробки розташований важіль відсічення магазина, при включенні якої припиняється подача набойів з магазина на лоток подавача. Це дозволяє

швидко змінити набій у стволі на іншій, скажімо з снарядом шроту замість кульового або навпаки. У рушницях компанії Ремінгтон такого механізму не передбачалося. Залежно від часу випуску і модифікації рушниці Браунінга і Ремінгтон могли оснащуватися стволами з прицільною планкою або без неї, з фіксованими або змінними дульними звуженнями (чоками), різної довжини. Дерев'яна ложа також могла відрізнятися формою шийки прикладу (пряма, з "англійською" або напівпістолетною), якістю й обробкою дерева і тому подібне.

Характеристики:

Калібр, мм	12
	16
	20
Вага без набоїв, кг	2.9 - 4.0
Довжина, мм	1055 - 1302
Довжина ствола, мм	560 - 760
Набійник, мм	70
	76

Ємкість магазину, кількість набоїв 2 - 8

6.14. Remington, модель 870

Шротовик (гладкоствольна рушниця) Remington 870 "Wingmaster" був представлений фірмою Remington у 1950 році, і з тих пір є помповою рушницею, що найбільше продається в США. Спочатку створений як універсальна мисливська зброя, Remington 870 випускався і випускається в десятках модифікацій у різних калібрах. Довжина ствола моделей цього сімейства коливається від 355 до 508 мм (у комерційних варіантів – до 813 мм), ємкість магазину – від 3 до 7 набоїв.

Спочатку модель 870 випускалася під набої 12х70, у 1955 р. з'явилися варіанти під 12х76 (типу «магнум»), у 1959 р. – під 20х76, у 1969 р. – моделі 28-го калібру і калібру .410, з 1971 р., окрім основних, випускалися варіанти для стрільців-лівшів. Нині випускається 15 базових моделей «Ремінгтон»-870 12, 16 і 20-го калібрів. Широко варіюються прицільні пристрої і обробка.

У 1966 р. на озброєння морської піхоти США була прийнята модель М870 Mk1, що поступово замінила традиційну модель 12 «Вінчестер». Шротовик М870 Mk1 відрізнявся магазином на 7 набоїв, кріпленням для багнета-ножа М7, регульованим прицілом, окрім постійного міг мати висувний приклад з гумовим затильником, ствольну накладку для захисту рук від опіків і спеціальне матове захисне покриття металевих деталей. Штатні набої – картечні М162 і М257. Той же шротовик застосовується підрозділами британської SAS.

Remington 870 досить популярний як поліцейська зброя, а також зброя для охоронців і для захисту будинку. Поліцейські модифікації зазвичай

мають ствол завдовжки 355 або 457 міліметрів зі свердлінням "циліндр" або "покращений циліндр", що дозволяє стріляти як картечню, так і кулею, а також різними спеціальними боеприпасами, типу газових гранат або гумових травматичних куль. Такі рушніці можуть оснащуватися дерев'яною або пластиковою ложею зі звичайним прикладом, пластиковою ложею зі складним прикладом або пістолетною рукояткою замість прикладу; на місце рухомої цівки також може встановлюватися рукоятка подібна до пістолетної. Можлива установка тактичних ліхтарів, лазерних прицілів, різних варіантів прицільних пристосувань (відкритий приціл гвинтівочного типу з мушкою і ціликом, діоптричний приціл, приціл зі вставками, що світяться, для стрільби у сутінках тощо).

«Ремінгтон»-870 з постійним прикладом і довжиною ствола 355 мм став штатним озброєнням ФБР США і одним з найпопулярніших «помпових» бойових шротовиків. На озброєнні поліції США перебуває модель М870Р. На малих дальностях застосовуються шротові набої (картечні). Один постріл шротом за ефективністю може перевершити чергу з пістолета-кулемета. Ще більшу забійну дію має «снаряд» з плоских стрижнів або тонких стрілок. «Стрижні» придатні на дальності не більше 15 м, стрілки – до 100 м. З куль до гладкоствольної зброї найбільш популярні кулі типу Бреннеке і Макелвіна, здатні «проломити» бронежилет 2-3 класу, нанісши важке поранення, що майже миттєво виводить супротивника з ладу.

Рушниця Remington 870 Police "Entry Gun" із стволом 14 дюймів

Конструкція «Ремінгтон»-870 включає поздовжньо-ковзаючий затвор, керований тягою рухомої цівки (напівкруглого перетину). Замикання каналу ствола здійснюється за рахунок масивної личинки затвора, що коливається. Підствольний трубчастий магазин споряджається через нижнє вікно ствольної коробки, викид стріляної гільзи – через праве вікно. Особливістю конструкції є підпружинений відбивач.

Ударно-спусковий механізм зібраний як окремий вузол на основі спускової скоби всередині ствольної коробки. Ударний механізм – курок з гвинтовою бойовою пружиною. Ударник змонтований у каналі затвора й утримується поперечним штифтом. На задній частині спускової скоби знаходиться кнопковий запобіжник, що замикає спуск. Попереду спускової скоби справа знаходиться важіль замка цівки, що віджимається пальцем правої руки без її відриву від пістолетної рукоятки або шийки прикладу.

«Ремінгтон»-870 має швидкознімний ствол – для його заміни досить видвинути кришку магазину, витягти ствол уперед і встановити новий.

Стволи можуть мати кріплення для змінних чоків (концентраторів шроту), вентильовану планку (комерційні моделі).

На чисто шротових варіантах використовується низька «рушнична» мушка. Висока «гвинтівочна» мушка на довгій основі використовується для стрільби кулею. Модифікації «Ремінгтон»-870 відрізняються і конструкцією органів управління – так, наприклад, приклад моделі 870SPS має гребінь, що дає опору щоді стрільця.

Модель «Марін Магнум» під набій з довжиною гільзи 76 мм відрізняється магазином на 6 набоїв, пластиковою цівкою і прикладом, нікелюванням металевих поверхонь, простими прицільними пристроїми «мисливського» типу. На ствол завдовжки 457 мм може кріпитися спеціальний кронштейн для установки оптичного або нічного прицілу. Модель HD для «захисту будинку» має посилену сталеву ствольну коробку і вдвоєну тягу цівки.

«Поліцейська» модель 870R має довжину ствола 508 мм, магазин на 4 набої, пістолетну рукоятку і металевий приклад, що складається вперед-угору, зі складним плечовим упором. Така модель ще в кінці 50-х рр. ХХ ст. застосовувалася британськими військами спеціального призначення в Малайї. Набір пристосувань для перетворення стандартного шротовика на «тактичну зброю» включає: металеву перфоровану ствольну накладку; «подовжувач» магазину у вигляді трубки з пружиною і подавачем, що збільшує ємкість магазину; «прискорювач заряджання» у вигляді накладної пластини на лівій стороні ствольної коробки з 6 запасними набоями в пружинних захопленнях; точок, що світяться, на прицільних пристроях; приклад зі збільшеним пістолетним виступом або його заміна на пістолетну рукоятку і складаний приклад, цівка з вбудованим ліхтарем у приливі; кріплення для лазерного цілепоказчика; спеціальний нейлоновий ремінь з регулюванням довжини ремня і величини допоміжної петлі. Рухома цівка може замінюватися трубкою з передньою рукояткою утримання. Складний приклад виконується так, щоб в складеному положенні він не перекривав вікна ствольної коробки і не заважав стрільбі з рук.

Однією з останніх бойових модифікацій рушниці моделі 870, випущеною фірмою Remington для армійських і поліцейських потреб, є "модульний бойовий шротовик" Remington 870MCS (Modular Combat Shotgun). Система 870MCS складається з єдиної ствольної коробки зі стандартним магазином ємкістю в 3 набої і набору змінних стволів, лож, подовжувачів магазину і тому подібне. Повний комплект системи 870MCS включає три стволи (завдовжки 10, 14 і 18 дюймів), два подовжувачі магазину (що збільшують його ємкість до 5 або 7 набоїв), три варіанти швидкозмінної пластикової ложі (з прикладом і пістолетною рукояткою, з прикладом і напівпістолетною рукояткою, з пістолетною рукояткою без прикладу). Крім того, до комплекту входить спеціальне кріплення, що дозволяє встановлювати рушницю Remington 870MCS у мінімальній конфігурації (без ложі та зі стволом у 10 дюймів) під ствол гвинтівки M16

або карабіна М4А1. Вага системи Remington 870MCS коливається від 2,5 кг у варіанті "підствольного" шротовика до 3,6 кг у варіанті бойової рушниці з тактичною ложею, магазином на 7 набоїв і стволом завдовжки 18 дюймів. На ствольній коробці розташована інтегральна планка типу Picatinny rail, що дозволяє встановлювати різні прицільні пристрої.

Рушниця Remington 870MCS (Modular Combat Shotgun) з пістолетною рукояткою і стволом завдовжки 18 дюймів

Рушниця Remington 870MCS у варіанті допоміжної зброї, встановлений під стволом карабіна М4А1. Таку комбіновану зброю в США називають Masterkey (універсальний ключ).

Найбільш вдалою переробкою серійних «Ремінгтон» М870Р вважається надійний «тактичний» шротовик «Бодер Петрол» фірми «Скаттерган Текнолоджі». Модель М870Р SGT може мати довжину ствола 457 або 355 мм, ємкість магазину – 5 або 7 набоїв. Приклад і цівка виконані з поліпропілену і посилені скловолокном, відрізняються зручною, злегка шорсткою поверхнею, металеві поверхні «наркеризовані», ряд деталей замінені на аналогічні з хромомолібденової сталі. Встановлена мушка гвинтівочного типу з міткою, що світиться, і приціл типу «хост ринг» з огорожею, регульований за напрямом і дальністю. Подавач магазину забезпечений добре видимим показчиком з міткою, яка світиться, що дозволяє швидко оцінити наявний боєкомплект. На трубці магазину закріплена широка передня антабка для нейлонового ремня.

Характеристики

Калібр, мм 12

Вага без набоїв, кг 3 - 3.6

Довжина, мм варіюється залежно від моделі

Довжина ствола, мм 254 - 508 (бойові моделі)

460 - 760 (мисливські моделі)

Ємкість магазину, кільк. набоїв 3 - 8

Набійник, мм 76, 89

6.15. Remington, модель 887

Model 887 Nitro Mag Tactical

6.16. Remington, модель 1100 Police / Tactical

Remington 1100 Tactical Shotgun

Самозарядна рушниця моделі 1100 була випущена американською фірмою Remington у 1963 році і замінила у виробництві більш ранні моделі самозарядних шротовиків цієї ж фірми, такі як модель 11-48 і Sportsman 58.

Випуск рушниці Remington 1100 продовжується до цих пір і загальне число виготовлених рушниць цієї моделі давно перейшло за мільйон штук. Загальна кількість варіацій базової моделі складає декілька десятків, на сьогоднішній день у каталозі фірми числяться дев'ять різних модифікацій базової моделі 1100.

Окрім мисливських моделей різних калібрів і призначення, Remington 1100 випускався і в бойовому варіанті для поліції, різних служб охорони і військових. Такі модифікації відрізняються відносно коротким стволом (18 або 20 дюймів), магазином стандартної або збільшеної ємкості, модифікованими прицільними пристроями (як правило, гвинтівочного типу).

У даний час бойові модифікації моделі Remington 1100 вже не випускаються, їх у каталогах фірми змінили новіші бойові рушниці Remington 11-87 Police / Tactical. У цілому рушниці серії 1100 – популярна і якісна зброя, що має заслужено високу репутацію і до цих пір широко використовується не тільки цивільними особами, але і різними поліцейськими і навіть військовими формуваннями по всьому світу.

В основі конструкції рушниці моделі 1100 покладена конструкція помпової рушниці моделі Remington 870 з поправкою на заміну ковзаючої цівки газовідвідним механізмом. Газова камера розташована під стволом, навколо труби магазину. Газовий поршень кільця двома тягами пов'язаний із затвором. Замикання здійснюється бойовою личинкою, що коливається у вертикальній площині, встановлена у верхній частині затвора та зчіплює його

з хвостовиком ствола. Таким чином, ствольна коробка розвантажена і може бути виготовлена з алюмінієвих сплавів.

Система перезарядження працює таким чином. Після пострілу частина порохових газів через газовідвідний отвір, розташований позаду набійника, відводиться в циліндр і штовхає поршень, що знаходиться в ньому, назад, тим самим приводячи в дію процес відмикання. Бойовий упор виходить з паза, і рама затвора переміщається назад, приводячи в дію механізм перезарядки. Використана гільза вилучається з набійника і викидається. При цьому відбувається стиснення зворотної пружини, яка штовхає раму затвора знову вперед, вона на своєму шляху захоплює новий набій, поданий з трубчастого магазина, і досилає його в набійник. У передньому положенні бойовий упор рами затвора знову входить у паз і зводить ударник. Зброя готова до пострілу. Замикання здійснюється вертикально ковзаючим затвором. Під дією затвора бойовий упор переміщається по направляючих ствольної коробки і входить у паз рами затвора.

Ударно-спусковий механізм допускає ведення стрільби тільки одиночними пострілами.

Магазин трубчастий, підствольний, споряджається по одному набою через вікно в дні ствольної коробки. Стандартна ємкість магазина – 5 набоїв, вона може бути збільшена до 7 набоїв шляхом установки подовжувача магазина на його передню частину.

Механізм рушниці включає затримку затвора, що зупиняє затвор у відкритому положенні після витрачання всіх набоїв з магазина. Зворотня пружина розташована в прикладі, що виключає можливість установки прикладів, що складаються. Рукоятка заряджання встановлена справа на затворі.

Запобіжник – кнопковий, у задній частині спускової скоби, позаду спускового гачка. Рушниця може комплектуватися пластиковою або дерев'яною ложею, що складається з цівки і прикладу, з напівпістолетною або пістолетною рукояткою. Прицільні пристрої, як правило, включають велику мушку і звичайний цілик на стволі або діоптричний цілик з широкою апертурою (ghost ring) на ствольній коробці. Широкий вибір аксесуарів включає різні тактичні ліхтарі, лазерні цілепоказчики, коліматорні приціли або голографічні тощо.

Характеристики Remington 1100 Tactical:

Тип:	самозарядна рушниця з газовідвідним механізмом
Калібр:	12 (довжина набійника 70мм)
Довжина:	1078 мм.
Довжина ствола:	558 мм.
Магазин:	8 набоїв у трубчастому підствольному магазині

6.17. Remington, модель 11-87 Police / Tactical

Remington 11-87 Tactical із стволом 20 дюймів, ложе з пістолетною рукояткою, прицілом Bushnell HoloSight і тактичним ліхтарем на цівці під стволом

Remington 11-87 Police "Entry gun" зі стволом завдовжки 14 дюймів

Гладкоствольна рушниця моделі 11-87 була розроблена до 1987 року американською фірмою Remington як модифікація рушниці моделі Remington 1100, випущеної раніше. Мета створення моделі 11-87 – випуск рушниці, спеціально призначеної для стрільби потужними набоями "магнум" з гільзою завдовжки 76 мм. Таким чином, будучи конструктивно схожею з рушницею моделі 1100 рушниця моделі 11-87 забезпечує велику ефективну дальність стрільби і велику вогневу потужність, ціною деякого збільшення маси зброї і збільшеної віддачі.

Окрім бойових, каталог фірми Ремінгтон налічує більше півтора десятки різних мисливських варіантів цієї моделі. Рушниці моделі 11-87 Police / Tactical широко використовуються різними поліцейськими департаментами в США і поставляються на експорт.

Конструкція рушниці моделі 11-87 багато в чому аналогічна конструкції рушниці 1100-ої моделі. Вона спроектована за класичною компоновальною схемою з механізмами автоматичного перезарядження, що діють за рахунок використання енергії порохових газів, що відводяться при пострілі з каналу ствола. Газова камера розташована під стволом, навколо труби магазину. Газовий поршень у вигляді кільця, двома тягами пов'язаний із затвором. Замикання здійснюється бойовою личинкою, що коливається у вертикальній площині, встановленій у верхній частині затвора і зчіплює його з хвостовиком ствола.

З метою підвищення довговічності і збільшення надійності роботи автоматики деякі деталі рушниці моделі 11-87 були зміцнені. У результаті рушниця отримала потужнішу раму затвора і муфту цівки. Був встановлений викидач великого розміру. Для поліпшення роботи автоматики змінено місце розташування ущільнення газової камери. Стінки ствола стали товщими, у порівнянні з моделлю 1100. У результаті цих і інших змін маса зброї збільшилася приблизно на 170 грам. Окрім того, підствольний трубчастий магазин почали виготовляти з неіржавіючої сталі. Газовий поршень і його ущільнення покриті нікелем. І, нарешті, рукоятка перезарядження стала дещо

більшою за товщиною. З метою економії засобів багато деталей моделі 11-87 уніфіковані з рушницею моделі 870, що перезаряджається рухомою цівкою, особливо це стосується деталей механізму замикаання і ударно-спускового механізму.

Ударно-спусковий механізм дозволяє вести стрільбу тільки одиночними пострілами.

Рушниці моделі 11-87 мають стволи з циліндричним свердлінням. Довжина ствола залежить від призначення рушниці: поліцейські модифікації оснащуються стволами завдовжки 457, 508 або 533 мм, спеціально для дій у тісних приміщеннях випускається варіант зі стволом завдовжки 14 дюймів (355 мм) під назвою "Police entry gun".

Як боєприпаси використовуються набої 12-го калібру з довжиною гільзи 70 і 76 мм. Можливе застосування набоїв підвищеної потужності 12/76 мм Magnum.

Магазин трубчастий, підствольний, споряджається по одному набою через вікно в дні ствольної коробки. Стандартна ємкість магазину – 5 набоїв, вона може бути збільшена до 7 набоїв шляхом установки подовжувача магазину на його передню частину. Спорядження магазину виконується по одному набою через вікно в нижній частині ствольної коробки.

Механізм рушниці включає затримку затвора, що зупиняє затвор у відкритому положенні після витрачення всіх набоїв з магазину. Зворотня пружина розташована в прикладі, що виключає можливість установки прикладів, що складаються.

Рукоятка заряджання встановлена справа на затворі. Запобіжник – кнопковий, у задній частині спускової скоби, позаду спускового гачка. Рушниця зазвичай комплектується пластиковою ложею, що складається з окремої цівки і прикладу з напівпістолетною або пістолетною рукояткою. Приклад практично завжди комплектується гумовим амортизуючим затильником. Прицільні пристрої зазвичай включають велику мушку і звичайний цілик на стволі або діоптричний цілик з широкою апертурою (ghost ring) на ствольній коробці. Рушниця допускає установку великого спектру аксесуарів і прицільних пристосувань, включаючи тактичні ліхтарі, лазерні цілепоказники, коліматорні приціли.

Тип:	самозарядна рушниця з газовідвідним механізмом
Калібр:	12 (довжина набійника 76 мм)
Довжина:	приблизно 965 мм (зі стволом 457 мм)
Довжина ствола:	14 дюймів (355 мм), 18 дюймів (457 мм) або 20 дюймів (508 мм)
Вага:	приблизно 3.6 кг без набоїв при стволі 18 дюймів (457 мм)
Магазин:	5 або 7 набоїв у трубчастому підствольному магазині

6.18. Jackhammer Mk3-a2

Бойова гладкоствольна автоматична рушниця Jackhammer розроблялася американцем Джоном Андерсеном (John Andersen) з початку 1980х років спеціально як військовий зразок. У 1984 році Андерсен запатентував базову конструкцію, на основі якої і йшли всі подальші розробки цієї зброї.

Усього було випущено лише декілька прототипів, які випробовувалися в 1990х роках, проте так і не викликали хоч якимось істотного інтересу в потенційних покупців, – військових і поліції. До теперішнього часу статус проекту Jackhammer, згідно даних видавництва Джейнс – "розробка завершена", проте про виробництво цієї зброї мова не йде і, мабуть, так ніколи і не піде – Jackhammer назавжди залишиться лише у вигляді декількох прототипів (що, зрозуміло, і не дивно, враховуючи деякі особливості її конструкції, описані нижче).

Рушниця спочатку рекламувалася під вивіскою фірми Pancor Corporation (прототип був представлений у 1978 г), а пізніше – Mark Three Corporation (перший зразок (Mk3 A1) – у 1985 р.), що мала у своєму арсеналі ще ряд не менш оригінальних і таких же малоуспішних розробок в області стрілецької зброї.

Рушниця Jackhammer – гладкоствольна, побудована на основі газовідвідного механізму з рухомим уперед стволом і живленням з відокремлених магазинів – барабанів на зразок револьверних. Газовий двигун автоматики складається з газового циліндра, сформованого навколо ствола, і кільцевого газового поршня, жорстко встановленого на стволі. Після пострілу гарячі порохові гази потрапляють через отвір у стволі в газовий циліндр і, впливаючи на газовий поршень, штовхають рухомий ствол уперед, стискаючи зворотню пружину. При цьому ствол спершу виходить із зачеплення з каморою барабана, з якої був проведений постріл, а потім через розташований над стволом поздовжньо ковзаючий важіль (приводний стрижень автоматики) приводить у дію механізм перезарядки і зведення УСМ.

На зовнішній поверхні магазину – барабана виконані спеціальні фігурні пази. З цими пазами взаємодіють два виступи в задній частині приводного стрижня, викликаючи поворот барабана на півкроку за годинниковою стрілкою спершу при русі стрижня (і ствола) вперед, а потім назад. Таким чином, перед приходом ствола під дією зворотної пружини в крайнє заднє положення барабан повертається до ствола наступною зарядженою каморою. У кінці свого зворотного ходу ствол входить своїм хвостовиком у передню частину камори барабана, забезпечуючи герметичне з'єднання, що виключає прорив назовні порохових газів. Одночасно з цим задній кінець приводного стрижня зводить ударниковий ударно-спусковий механізм.

Рушниця має тільки автоматичний режим вогню, здійснення одиночних пострілів можливе при короткочасному натисненні на спусковий гачок завдяки відносно низькому темпу стрільби. Ручне перезарядження для першого пострілу або у разі осічки здійснюється рухомою цівкою, рухом

вперед - назад, при цьому спеціальні зачепи всередині цівки підхоплюють ствол і рухають його вперед і назад, здійснюючи повний цикл перезарядки.

Рушниця Jackhammer – самозарядний револьверний шротовик 12-го калібру, виконаний за схемою «буллпап». Набої поміщаються в камері «касети»-барабана, що замінюється. Зигзагоподібний кільцевий паз на зовнішній поверхні «касети» робить її схожою на барабан британського автоматичного револьвера «Веблей-фоссбері». При перенесенні «касети» вкрита тонкою плівкою, що знімається при заряджанні. Заміна «касети» займає не більше часу, ніж зміна магазину в штурмовій гвинтівці.

Зміна магазинів виконана незвично. Для відділення магазину від зброї потрібно до половини вижати спусковий гачок і потім подати рухому цівку вперед до упору. При цьому ствол піде вперед, відокремившись з барабаном, трубчаста вісь магазину також піде вперед з барабана, дозволивши тому вільно випасти із зброї.

У передньому положенні цівка і ствол будуть автоматично зафіксовані спеціальною клямкою, розташованою в передній частині спускової скоби. Таким чином, утримуючи зброю однією рукою за пістолетну рукоятку, стрілець другою вільною рукою може вставити на місце новий магазин і потім звільнити цівку, натиснувши на клямку. При цьому вісь магазину встане на місце, приводний важіль автоматично виставить одну з камери барабана напроти ствола і потім ствол своєю задньою частиною увійде до цієї камери. УСМ також буде зведений автоматично і зброя буде готова до бою. В отворі прикладу позаду магазину знаходиться рукоятка, що пов'язана з ударником і дозволяє при необхідності вручну звести ударник або зняти його з бойового взводу.

Ще одна особливість рушниці Jackhammer – можливість швидкої зміни ствола. Для цього треба зняти надульник, повернути ствол на 90 градусів навколо його осі і витягувати його вперед разом з поворотною пружиною. Потім вставити новий ствол, повернути його на 90 градусів, щоб він зчепився з приводним стрижнем, потім надіти на ствол зворотню пружину і встановити на місце надульник.

Для живлення Jackhammer передбачалися магазини двох типів. Перший тип мав звичайну камеру, розраховану на спеціальні посилені набої 12 калібру. Після витягання зі зброї такий магазин можна було звільнити від порожніх гільз і спорядити набоями наново.

Другий тип магазинів повинен споряджатися в заводських умовах, при цьому порох, снаряд (картеч, куля і т. п.) і капсуль споряджались безпосередньо в барабан, без гільз. Повністю споряджений барабан ("Ammo Cassette") герметично упаковувався в пластикову плівку і у такому вигляді повинен був поставлятися користувачам. Перед заряджанням стрілець повинен був зірвати з барабана пластикову обгортку і зарядити його в зброю, а після витрачення всіх зарядів – викинути (або, якщо дозволяє ситуація, зберегти для подальшого повернення на завод для перезарядки).

На основі таких магазинів Андерсен також розробив спеціальну протипіхотну міну Bear Trap (ведмедяча пастка), що являла собою детонатор, що приєднується до магазину. При його спрацьовуванні заряди зі всієї камори вистрілювалися одночасно, створюючи ефект осколкової міни направленої дії.

Jackhammer Mk3A1 - вигляд ззаду - збоку

Основними є два типи набоїв: з пижем-контейнером на 10 дробин і шокуєчий «блек джек», і такий, що дає гучний, – до 130 дБ – звук і спалах.

Конструкція зброї включає 7 основних частин: корпус з механізмом зведення; ствол; зворотню пружину; надульник; корпус ударно-спускового механізму з цівкою; приклад; «касету». Широко використаний литий поліетилен, армований скловолокном, – з нього виготовлені корпус, корпус ударно-спускового механізму, приклад, цівка і «касета». Ствол, зворотня пружина і шток виготовлені зі сталі. Вісь обертання «касети» укріплена на корпусі ударно-спускового механізму.

Прицільні пристрої знаходяться на рукоятці для перенесення і включають мушку на її передньому кінці і постійний приціл з трикутним прорізом на задньому. Зброї надані максимально обтічні форми.

Автоматика «Джекхаммер» Mk3 працює за рахунок руху ствола вперед під тиском газів на особливий надульник. При русі ствола вперед пов'язаний з ним шток входить своїм заднім виступом у взаємодію з пазом «касети» і повертає її на 1/10 обороту. При зворотньому русі ствола під дією зворотньої пружини шток зводить ударний механізм. Дійшовши до крайнього заднього положення, ствол зчіплюється з «касетою» так, щоб забезпечити співвісність каналу ствола і камори і запобігти прориву порохових газів між ними. Час роботи спускового механізму дозволяє стрілку зробити до 4 пострілів на хвилину. Перезарядження вручну здійснюється рухом цівки. Коротким рухом цівки назад також відкидається порожня «касета».

Надульник з скошеним переднім зрізом грає також роль компенсатора.

До моделі Mk3 A2 внесли ряд змін: корпусу і прикладу надані обводи для надання округлості моделі, зменшена вага, покращено охолодження, понижена гучність роботи механізмів. Дещо змінений контур пазів «касети» пом'якшив роботу автоматики. У виїмці прикладу поміщена рукоятка для зведення ударного механізму вручну. На прикладі зверху і знизу поміщені

дві антабки так, що ремінь може займати найбільш зручне для стрільця положення.

Для використання в частинах спеціального призначення розроблені глушник одноразової дії і герметичний чохол, що забезпечує зброї плавучість при подоланні водних перешкод або висадці на воду.

«Касета» може використовуватися й окремо як протипіхотна міна «Ведмедяча Пастка» з готовими вражаючими елементами – у «касету» вставляється детонатор і вона накривається нажимною кришкою.

Характеристики:

Тип – газовідвідний напівавтомат.

Калібр – 12 (мисливський).

Маса зброї – 4,57 кг

Довжина зброї – 787 мм.

Довжина ствола – 525 мм.

Темп стрільби – 240 постр./хв.

Ефективна дальність стрільби – 150 м.

Прицільна дальність стрільби – 40 метрів.

Ємкість барабана – 10 набоїв.

6.19. Winchester, модель M1912

У 1912 році компанія «Winchester» випустила помпову рушницю Winchester M 1912, також відому як Winchester Model 1912, Winchester Model 12, Winchester M12.

Шротовик Winchester M1912 був розроблений конструктором фірми Winchester – Томасом Крослі Джонсоном (Thomas Crosley Johnson) і є подальшим розвитком помпової рушниці, створеної Джоном М. Браунінгом в 1897 році (Winchester M1897).

Відштовхуючись від попередньої моделі M1897, конструктор істотно переробив усю конструкцію рушниці, змінив принцип замикання, ствольна коробка стала закритою, а відкритий курок зник. Від попередньої рушниці залишилися тільки небагато елементів.

Випуск нового шротовика моделі 12 компанією Winchester був налагоджений спочатку в 20-му калібрі, який отримав назву «Perfect Repeater». У 1914 році були створені моделі 12-го і 16-го калібру, а в 1934 році – 28-го калібру. Крім того, була запропонована модель калібру .410. Ємкість магазину всіх моделей була 5 набоїв.

Перше бойове хрещення модель Winchester M1912 пройшла в роки Першої світової війни, коли, разом з помповиком M97, допомогла виконати армійське замовлення на 20000 так званих «траншейних (окопних) рушниць» – Winchester M1912 «Trench». Під час Другої світової війни Winchester M1912 «Trench» знов надійшов на озброєння. Вважається, що було поставлено 80000 цих рушниць за урядовим замовленням і ще 6000 понад.

Також бойовий прототип M12 опинився в числі фаворитів під час війни в Кореї і у В'єтнамі, де він користувався великою популярністю.

Модель військового виконання Winchester M1912 «Trench» була тільки 12-го калібру, мала ствол 510 мм, магазин на 5 набоїв, встановлений на заводі вентильований запобіжний кожух від опіків на стволі і кріплення для штик-ножа. Вага з неспорядженим магазином 2,8 кг. Загальна довжина рушниці 1190 мм.

Winchester M1912 «Trench»

Після Першої світової війни на базі Winchester M1912 «Trench» був створений «поліцейський» варіант Winchester M1912 «Riot» без кожуха на стволі і без кронштейна для багнета.

Winchester M1912 «Riot»

Конструктивно прототип Winchester M1912 досить оригінальний і помітно відрізняється в деталях від помпових рушниць, розроблених пізніше.

Замикання каналу ствола здійснюється перекосом затвора, у його задній частині, яка входить у зачеплення з пазом у верхній частині ствольної коробки, тобто коробка є силовим елементом.

Набійник рушниці є складеним – основна частина набійника, як їй і належить, знаходиться в казеннику ствола, а 5-мм ділянка – казенна втулка на різьбленні – вкручена у ствольну коробку. Затвор упирається в цю втулку в крайньому передньому положенні, з іншого кінця до неї щільно примикає ствол. Втулка зафіксована двома гвинтами по краях, які вкручені в різьбовий стик і фіксують її від відгортання.

Запобіжник кнопковий, розташований у передньої частини основи скоби включається тільки, якщо зведений курок. Біля задньої основи скоби зліва важіль деблокування затвора для витягання набою зі ствола без пострілу. Відсікача магазина немає.

Коробка затвора цільнофрезерована, сталева, масивна і товстостінна, угорі зсередини трикутний виступ – упор під затвор.

Ударно-спусковий механізм зібраний на рамі разом зі скобою, і витягується з коробки затвора без зусиль – тримає один гвинт, що заходить у паз з боку магазина. Рушниця не має відокремлювача УСМ. Тому можна сказати, що у рушниці два режими стрільби. Один звичайний: після пересмикування цівки – натиснення як завжди на спуск (спусковий гачок відпускається відразу після пострілу). Другий режим: якщо натиснути на спусковий гачок і не відпускати його, а тільки пересмикувати цівку, то на

кожен цикл слідує постріл. Ця особливість УСМ Вінчестерів M12 і M97. Причому як для мисливських, так і для бойових модифікацій.

Для перезарядження Winchester M12, як і M97, після пострілу необхідно спочатку цівку трохи подати вперед (у бік мушки) на декілька міліметрів, а вже після цього вона подається назад, при цьому викидається стріляна гільза і досилається черговий набій. Без цього руху цівки – трохи вперед – затвор відкрити неможливо, оскільки цим ліквідовується перекіс затвора, зуб опускається і виходить з гнізда – затвор опускається до горизонталі, звільняється і вільно виїжджає назад. Зачепів екстрактора за борт гільзи два, справа і зліва, обидва підпружинені.

Цівка у довоєнному виконанні Winchester M1912 дещо зрушена вперед, а в крайньому задньому положенні не доходить до ствольної коробки близько 50 мм. Подовжена назад цівка, як це не дивно, з'явилася тільки на післявоєнних M12 й інших моделях помпових рушниць, таких як Remington 870 або Winchester 1200. Зусилля ходу цівки – 4 кг, при цьому вона не розділяється на дві складові (розчіплення зі стволом і звід курка). Рушниця при перевероті стволом вниз і утриманні за цівку не відкривається.

Прицільні пристрої у Winchester M1912 включали тільки мушку і паз, що фрезерувався по всій верхній поверхні ствольної коробки. Паз має насічку.

Прицільної планки основна маса рушниць не мала. Лише в останні роки випуску з'являється модифікація з прицільною планкою, причому початок планки встановлений на ствольній коробці. На моделях без прицільної планки її відсутність помітно позначається на якості прицілювання при інтенсивній стрільбі. Достатньо швидко ствол розігрівається, і від нього починає підніматися «марево», цілитися через висхідні повітряні потоки некомфортно, ціль коливається і розпливається. Для полювання, звичайно, це не дуже актуально, але при стрільбі по мішенях іноді заважає.

Ємкість підствольного магазину штатно розрахована на 5 набоїв, але якщо споряджені набої не довші за 61 мм (це є звичайним спорядженням при застосуванні паперового стаканчика), то в магазин їх поміщається 6 штук. Набої з пластмасовим концентратором по довжині сягають 61–62 мм. З набоями розміром точно 61 мм у магазин входить 6 штук упритул, вільного ходу пружини немає зовсім, але механіка працює.

Розмір набійника 70 мм, тим часом довжина його іноді буває 65 мм. Сам набійник має дещо конусну форму у своїй основі.

Усі деталі Winchester M1912 виконані зі сталі і загартовані. Ствольна коробка, затвор, деталі УСМ виконані фрезеруванням. Не дивлячись на те, що всі деталі рушниці виконані зі сталі, вона має хороший баланс. Точка балансування зброї не виходить за межі ствольної коробки. Стрільцем різниця в балансі по мірі витрати набоїв у магазині практично не відчувається. Рушниця нормально функціонує з паперовими (теками) і пластиковими гільзами.

Упродовж п'яти десятиліть це був один з наймасовіших протовиків на Американському континенті. Лише нові технології і застосування нових матеріалів з метою здешевлення технологічного циклу, і, як наслідок, зменшення вартості виробу, змогли витіснити цю модель зі споживчого ринку.

Не дивлячись на добротність, надійність і довговічність конструкції Winchester M12 у 1963 році був знятий з виробництва (проте під замовлення випускався до 2006 року).

За весь час виробництва Winchester M1912 було випущене близько двох мільйонів цих рушниць.

Характеристики Trench Gun:

Калібр, мм 12

Довжина, мм 1190

Довжина ствола, мм 510

Вага, кг 2.8

Набійник, мм 70

Магазин, кільк. набоїв 5+1

Ефективна дальність стрільби, м 20

6.20. Winchester, модель M1897

Свою першу магазинну помпову рушницю під маркою Вінчестер знаменитий винахідник зброї Джон Мозес Браунінг випустив у 1893 р. (Winchester Model 1893). Проте цей зразок виявився невдалим і не набув поширення.

Браунінг допрацьовує Winchester M1893 і в 1897 р. з'являється протовик Winchester M1897, що став згодом знаменитим (також відомий з позначеннями Winchester Model 1897, Winchester Model 97 і Winchester M97).

Виробництво нової рушниці Браунінга було налагоджене компанією Winchester, яка в 1897 році запропонувала його на збройовому ринку.

Цей протовик зіграв величезну роль в історії зброї, у тому числі і безпосередньо для Сполучених Штатів, оскільки це було практично єдина рушниця, яка ознаменувала нову еру в розвитку гладкоствольної зброї, поява і широке розповсюдження багатозарядних систем. Winchester M1897 став першою по-справжньому успішною помповою рушницею. З часом він став найпопулярнішою рушницею на американському ринку і встановив стандарт продуктивності. Ця рушниця користувалася популярністю, оскільки якість виготовлення була високою, експлуатаційні характеристики хорошими, а бій рушниці чудовим. Дійсно, на ринку з'явився принципово новий продукт, який захопив розум і серця населення Сполучених Штатів і визначив переваги в зброї, ставши на багато років улюбленим типом зброї американців. Багатозарядні системи на американському континенті сильно потіснили двостволки, що з'явилися дещо пізніше за самозарядки, це тільки укріпило їх домінуюче положення, що стало національною особливістю американців.

Гладкоствольна рушниця Winchester M1897 використовує ручну перезарядку за допомогою рухомої цівки. Для перезарядки цівку необхідно подати спочатку трохи вперед, а потім вже проводити рух назад-уперед. Викид гільзи здійснюється вбік-управо.

Магазин зброї – трубчастий, підствольний, ємкістю на 5 набоїв. Споряджається через вікно в нижній частині ствольної коробки.

Рушниця має відкритий курок, що виключає необхідність додаткових запобіжників. Замикання здійснюється личинкою, що коливається, блокуючи рух затвора назад.

Ударно-спусковий механізм не має відокремлювача, тому допускається стрільба при натиснутому спусковому гачку і пересуванні цівки.

Прицільні пристрої включали тільки мушку, прицільної планки не було.

Первинний варіант рушниці мав невідокремлений ствол.

Пізніше з'явилася модифікація з відокремленим стволом, яка поступово витіснила нерозбірну. Ствол з'єднувався з коробкою секторним різьбленням і відділявся разом з магазином (треба відзначити, набагато зручніше для транспортування, ніж пізніший варіант зі зняттям одного тільки ствола).

Шротовик Winchester M1897 виготовлявся 12-го і 16-го калібрів. Мисливська модифікація мала ствол завдовжки 711 або 760 мм, маса для 12-го калібру 3,53 кг, для 16-го – 3,41 кг (зі стволом 760 мм). Рушниці 16-го калібру випускалися тільки з набійником 65 мм. Для стрільби картечню і кулями випускалася модель з циліндричним стволом завдовжки 510 мм, її маса складала 3,40 кг. Ємкість магазину для всіх модифікацій складала 5 набоїв.

Під час Першої світової війни модифікований варіант Winchester M1897 був офіційно прийнятий на озброєння під найменуванням «Trench Gun Model 1917». Військова модифікація відрізнялася від базової моделі стволом 510 мм циліндричного свердлення, встановленим вентильованим запобіжним кожухом від опіків на стволі і кріпленням для багнета. Рушниця як і раніше вміщала 5+1 набій. Стандартним військовим набоем для шротовика став набій з картечню 00 (за американською класифікацією), тобто по три в ряд, усього 9 картечин діаметром 8,38 мм.

Winchester M1897 «Trench» з багнетом, що при необхідності причеплявся

В американських військових бойовий шротовик отримав назву «Trench sweeper» («траншейна мітла» або «траншейна щітка»).

Появою цієї рушниці на фронті послужила надзвичайно збільшена щільність вогню артилерії і кулеметів, яка загнала світову війну в траншеї. Штурм цих незліченних щілин і нір показав слабкості довгих гвинтівок Спрінгфілда і Енфілда в траншейній боротьбі. До того ж з'ясувалася неприємна річ, союзників, що наступали, у німецьких траншеях зустрічав вогонь першого у світі вдалого автомата Бергманна. Ось тут себе і показала Модель 97.

Штурмові загони союзників стали масово використовувати «траншейну мітлу». Головним достоїнством Winchester M1897 стала велика зупиняюча сила при стрільбі впритул в обмеженому просторі. Зброя виявилася досить невибагливою для бойових умов – при осічці новий набій досилався швидким і простим рухом руки. Маючи майже однаковий боєкомплект, практично порівнявшись у скорострільності, рушниці почали істотно перевершувати револьвер за уражаючим ефектом. Окрім того, у американців народилася ідея розставляння в передніх траншеях хороших стрільців з шротовиками, зарядженими дрібним шротом, на предмет збиття (точніше - відбиття вбік) ворожих гранат.

Психологічний вплив на німців виявився таким великим, що 19 вересня 1918 року німецький уряд випустив дипломатичний протест проти американського використання шротовиків, стверджуючи, що шротовик був заборонений згідно закону війни. Після розгляду застосованого закону головним військовим прокурором армії, держсекретар Р. Лансінг відхилив німецький протест у формальній примітці.

Бойовий шротовик Winchester M1897 заробив своє місце як вторинна армійська зброя, а до кінця війни армія США мала на озброєнні понад 19000 «траншейних рушниць», дві третини з яких складали Winchester M1897.

Після Першої світової війни короткі модифікації в «поліцейському» варіанті «Riot gun» («рушниця безладу»), без кожуха на стволі і без кронштейна для багнета, використовувалися для охорони ув'язнених і пошти, а також для розгону натовпу, як менш летальна зброя.

Winchester M1897 досить ефективно застосовувався армією США і в ході Другої світової війни. Шротовик використовувався в обмеженій кількості в армії США і в Корпусі морської піхоти разом з аналогічною версією 1912 року (Winchester M1912). Наявність ємкого трубчастого магазину разом з швидшою, ніж у гвинтівок з позовжньо ковзаючим затвором, швидкістю перезарядки, а також високий вражаючий ефект на коротких дистанціях робило цю зброю незамінною при боях в окопах і приміщеннях.

Шротовик Winchester M1897 випускався до середини 1950-х років. У цілому з 1897 по 1957 роки було виготовлено більш ніж один мільйон рушниць цієї моделі.

У кінці XX століття китайською компанією «Norinco» було налагоджено виробництво шротовика Norinco 97, що є точною копією рушниці Winchester M1897 у варіантах «Trench» і «Riot».

Trench Gun

Калібр, мм 12

Довжина, мм 1000

Довжина ствола, мм 510

Вага, кг 2.8

Набійник, мм 65

Магазин, кільк. набоїв 5+1

Ефективна дальність стрільби, м 20

6.21. Winchester, модель 1300

Гладкоствольна рушниця Winchester 1300 Defender сучасного випуску

Гладкоствольна магазинна рушниця моделі 1300, що перезаряджається рухом цівки, фірма Winchester (в даний час – US Repeating Arms Company Inc.) почала випускати в 1978 р. В основу нової рушниці лягла конструкція гладкоствольної рушниці Winchester 1200, що випускалася корпорацією Olin/Winchester з 1964 по 1980 роки.

Бойові модифікації рушниці складають основу озброєння поліцейських і армійських спецпідрозділів багатьох країн світу.

В основу конструкції рушниці моделі 1300 покладена класична компоновальна схема з перезарядженням за допомогою рухомої цівки. Хоча скорострільність рушниць з такою системою перезарядження і так вище, ніж у гвинтівок з поворотним затвором, інженерам фірми Winchester вдалося таким чином удосконалити систему перезарядження, що оснащена нею рушниця моделі 1300 по скорострільності істотно наблизилася до самозарядних рушниць.

Особливістю системи перезарядження рушниці моделі 1300 є те, що вже через секунди після пострілу цівка звільняється і починає рух назад під впливом сили віддачі. При цьому важелі цівки провертають затвор, звільняючи бойові виступи, гільза викидається і стрільцеві залишається лише дослати черговий набій рухом цівки вперед.

Наявність такої системи перезарядження у рушниці моделі 1300 дало привід деяким фахівцям класифікувати її як «напівсамозарядну» рушницю.

Стволи виготовляються з циліндричним свердлінням. Можлива установка змінних чоків. Деякі модифікації рушниць моделі 1300 мають нарізні стволи.

Ствольна коробка – сталева. У нижній її частині є вікно для спорядження магазина, а на правій стінці – вікно для викиду стріляних гільз.

Для захисту від корозії ствол піддається воронінню, ствольна коробка має матове захисне покриття чорного кольору.

Матеріалом для виготовлення ложі бойових модифікацій є удароміцна пластмаса чорного кольору.

Як основний боєприпас до рушниць моделі 1300 використовується мисливський набій 12-го калібру з гільзою завдовжки 76 мм. Набійники рушниць розраховані на використання посилених набоїв цього калібру (типу Magnum).

Бойовим різновидом рушниці Winchester 1300 є його модифікація 1300 Defender.

1300 Defender – бойова рушниця зі стволом завдовжки 457 мм, на його базі розроблена серія бойових рушниць для поліцейських і армійських спецпідрозділів. Наприклад Winchester 1300 Coastal Marine, у якого металеві деталі захищені спеціальним антикорозійним покриттям замість звичайного вороніння.

Рушниці серії WINCHESTER 1300 STAINLESS MARINE призначені для використання на судні або поблизу води і виконуються зі спеціальних синтетичних матеріалів і сплавів, що не бояться дії бризк, солі і перепадів температур, властивих морському клімату. Зміна тепла холодом при вологому морському повітрі викликає постійну появу конденсату на всіх поверхнях, включаючи важкодоступні внутрішні, і непомітне оком руйнування.

Характеристики 1300 Defender:

Тип: помпова гладкоствольна рушниця з автоматичним викиданням гільзи.

Калібр: 12

Набій: 12/76 мм

Вага: 2,8 кг

Довжина ствола: від 457 мм

Довжина, мм: 980

Магазин: 7 набоїв

6.22. Winchester, модель Super X2 Practical

Гладкоствольна рушниця моделі Winchester Super X2 Practical MK II

Самозарядна гладкоствольна рушниця моделі Super X2 входить до числа новітніх розробок фірми Winchester. Серійне виробництво рушниць цієї моделі було розпочато в 1999 рр. За наявними даними, збірка рушниць у даний час здійснюється в Португалії, що дозволяє заощадити на заробітній платі виробничого персоналу і знизити собівартість рушниць.

Super X2 поставляється перш за все на збройові ринки США, представлено її і на ринках країн Європи.

Як прототип при розробці рушниці Super X2 було використано самозарядну гладкоствольну рушницю Super X, що випускалася з 1974 по 1982 рр. Обидві рушници спроектовано за класичною компоновальною схемою і забезпечені системою автоматичного перезарядження, що діє за рахунок використання енергії порохових газів, що відводяться при пострілі з каналу ствола. У рушниці Super X2 ця система доповнена газовим регулятором, що забезпечує надійне перезарядження при використанні набоїв різної потужності. При цьому конструктори врахували особливу любов американців до потужних боєприпасів: рушницю виготовляють не тільки з набійником завдовжки 76 мм, але і з 89-мм набійником, що дозволяє вести стрільбу потужними набоями 12/89 мм типу Magnum. Ємкість підствольного магазину в цьому випадку складає тільки 3 набої, проте ще один набій можна вставити безпосередньо в набійник. При використанні набоїв з гільзою завдовжки 76 мм магазин X2 Practical вміщає 8 набоїв.

Ствол виготовляється з високоякісної легованої сталі. Канал ствола хромований. Довжина ствола складає 558 мм.

Коробка сталева, з вікнами для викиду стріляних гільз і спорядження підствольного трубчастого магазину.

Зовнішні поверхні ствола, ствольної коробки і багатьох металевих деталей забезпечені оксидним покриттям чорного кольору, що захищає від корозії.

Новітні модифікації рушниці поставляються з пластмасовою ложею, яка в порівнянні з дерев'яною має підвищену міцність і менш схильна до атмосферних впливів. Окрім того, такі ложі набагато простіші і дешевші у виробництві. Ложі мають приклад з пістолетною шийкою, на торці прикладу кріпиться вентильований затильник-амортизатор. На бічних поверхнях шийки і прикладу є насічка типу «риб'яча луска».

Безпека поводження з рушницею забезпечується запобіжником, кнопка якого вбудована в спускову скобу.

Рушниця Winchester Super X2 Practical забезпечена прицілом з підйомним щитком, мушкою зі скловолокна і спеціальним кріпленням для установки оптичного прицілу.

У 2002 р. випущений варіант рушниці Super X2 Practical – Super X2 Practical Mk2, відрізняється вдосконаленим регульованим прицілом і мушкою нової конструкції на високій основі.

Характеристики Super X2 Practical:

Тип: самозарядна рушниця використовує енергію порохових газів, що відводяться з каналу ствола

Калібр: 12

Набій: 12/76 мм

Вага: 3,6 кг

Довжина ствола: від 558 мм

Довжина, мм: 1092

Магазин: 8 набоїв

6.23. XM-26 LSS

Сучасний варіант рушниці XM-26 LSS, встановлений під стволом карабіна M4A1

Гладкоствольна рушниця XM-26 LSS у варіанті окремої (самостійної) зброї, з приєднаним магазином

Роботи зі створення для збройних сил США нової моделі легкої бойової гладкоствольної рушниці (LSS – Lightweight Shotgun System – легка гладкоствольна рушниця), що отримала позначення XM-26 LSS, були розпочаті компанією «Кольт» у 1999 році, а продовжені фірмою «C-More Systems» (Манассас, штат Вірджинія) спільно з лабораторією СВ «Dismounted Battlespace».

Рушниця XM-26 розроблялася в цілях розширення бойових можливостей окремих солдатів в умовах ближнього бою і при веденні бойових дій у населених пунктах, при цьому вона має те ж призначення, що й інші гладкоствольні рушниці в американській армії.

Зокрема, при використанні відповідних типів боєприпасів XM-26 може застосовуватися для вирішення наступних завдань:

- проникнення в приміщення (вибивання дверей – door-breaching), для чого використовуються кулі спеціальних типів;
- стрільба боєприпасами не смертельної дії (гумові кулі і картеч, боєприпаси з не смертельними ОВ і т. п.);

– стрільба шротом і картечню в ближньому бою (один постріл картечню з гладкоствольної рушниці 12 калібру за ефективністю можна порівняти з чергою з пістолета-кулемета).

Використання окремої рушниці підвищує навантаження на піхотинця, озброєного рушницею, оскільки йому доводиться носити ще і свій штатний автомат. Тому ще в 1980-ті роки в США була розроблена система Masterkey ("універсальний ключ"), що складалася з укороченого шротовика Remington 870, укріпленого під стволом гвинтівки M16. Система XM-26 є розвитком ідеї Masterkey, при цьому за рахунок використання коробчатих магазинів розробникам вдалося підвищити швидкість перезарядки зброї, особливо при зміні типу боєприпасу, а також зменшити масу зброї.

Разом з тим XM-26 має ряд істотних конструктивних відмінностей від більшості гладкоствольних рушниць з ручним перезарядженням, що традиційно використовуються у ВС США, таких як військові моделі даної зброї «Ремінгтон» 870 або «Моссберг» серії 500.

Так, у XM-26 передбачений змінний п'ятизарядний коробчатий магазин замість постійного підствольного, а також застосований інший спосіб перезарядження – замість так званого помпового принципу (pump-action – перезарядка рухомою цівкою) використаний подовжньо-ковзаючий затвор (bolt-action) з бічною рукояткою, яка може бути змонтована з будь-якого боку зброї. Ствольна коробка виготовлена з легкого авіаційного алюмінієвого сплаву (aircraft-grade aluminum).

XM-26 є модульною системою зброї, яка залежно від вирішуваних завдань може трансформуватися в різні модифікації.

Основною бойовою конфігурацією цієї зброї є підствольний варіант без прикладу і пістолетної рукоятки, призначений для установки на карабіни M4/M4A1 або гвинтівки M16 (у зарубіжних джерелах ця модифікація XM-26 позначається як *under-barrel version*, або *rifle attached version*, тобто «підствольна», або «приєднана до гвинтівки» версія).

У результаті рушниця XM-26 і карабін (гвинтівка) утворюють багатоцільовий комплекс зброї, що забезпечує застосування боєприпасів різних типів для ведення вогню на середні дальності і в ближньому бою. Довжина XM-26 у цій конфігурації складає 419 мм (16,5 дюймів).

При використанні XM-26 у підствольному варіанті для наведення зброї застосовуються штатні прицільні пристрої карабіна або гвинтівки.

Ще одна модифікація – окрема бойова рушниця (*stand-alone version*) без установки на карабін або гвинтівку.

У даному випадку на рушниці встановлюється невелика цівка і складний телескопічний приклад з пістолетною рукояткою, аналогічний тому, що використовується в карабінах M4/M4A1.

У такій конфігурації довжина рушниці (зі складеним прикладом) складає 610 мм (24 дюйми). Прицільні пристрої встановлюються на стандартну направляючу рейкового типу (*Picatinny rail*), змонтовану на ствольній

коробці рушниці, що дозволяє оснащувати її різними прицілами – механічними й оптичними, коліматорними і нічними.

Третя конфігурація ХМ-26 є компактною зброєю без прикладу і цівки, тільки з пістолетною рукояткою.

У сукупності всі три основні варіанти конфігурації ХМ-26 дозволяють достатньо гнучко й оперативно пристосовувати базову конструкцію рушниці для вирішення різних бойових завдань, що дає можливість скоротити номенклатуру стрілецького озброєння, що використовується, без зниження його бойової ефективності.

Гладкоствольна бойова рушниця ХМ-26 LSS має ствольну коробку з легкого сплаву, замикання ствола здійснюється поворотним затвором, перезарядка – ручна, за допомогою поздовжньої ковзаючої рукоятки, встановленої на рамі затвора. Живлення набоєм – з відокремлених коробчатих магазинів ємкістю в 5 набоїв.

У 2003 році біля 200 руниць ХМ-26 були направлені в американські війська, що діють в Афганістані. Передбачається, що система ХМ-26 зможе застосовуватися і на новітній американській гвинтівці ХМ8.

Характеристики:

Тип: ручна перезарядка, за допомогою рукоятки на поздовжньо ковзаючому затворі.

Калібр: 12.

Набійник, мм 70, 76.

Довжина: 420 мм (у підствольному варіанті); 610 мм в окремому варіанті.

Довжина ствола, мм 197

Вага: 1,02 кг у підствольному варіанті; 1,9 кг в окремому варіанті.

Магазин: 5 набоїв, коробчатий, відокремлений.

7. Туреччина

7.1. Akdal, модель МКА 1919

На початку 2009 року турецька компанія Akdal Arms почала випуск нової гладкоствольної рушниці МКА 1919.

Зброя отримала назву МКА 1919 на честь першого президента Турецької Республіки – Мустафи Кемаля Ататюрка, який у 1919 році став ініціатором «національно-визвольної війни турецького народу».

Akdal МКА 1919 призначена для використання поліцейськими структурами, службами безпеки і цивільними особами.

Зовні МКА 1919 схожа на відому американську штурмову гвинтівку М16.

Akdał MKA 1919

Гладкоствольна самозарядна рушниця Akdał MKA 1919 використовує газовідвідну автоматику, успадковану від мисливської рушниці традиційної конструкції. Газовий поршень має вид кільця, розташованого навколо трубки, що проходить під стволом, навколо цієї ж трубки розташована пружина зворотнього механізму. Замикання каналу ствола здійснюється за допомогою розташованої в тілі затвора личинки, що коливається, зчіплюючи затвор з хвостовиком ствола.

У конструкції Akdał MKA 1919 передбачена затримка затвора, виконана за типом гвинтівки M16.

Запобіжник розташований з лівого боку зброї над пістолетною рукояткою і виконаний також за типом штурмової гвинтівки M16.

Ствольна коробка виконана з двох половин – верхньої і нижньої, що сполучаються поперечними штифтами. Верхня половина ствольної коробки, до якої кріпиться ствол, виконана з алюмінієвого сплаву. Нижня частина ствольної коробки разом з шахтою магазину, пістолетною рукояткою і прикладом виконані у вигляді єдиного модуля з високоміцного пластика.

На верхній частині ствольної коробки виконана направляюча типу Picatinny rail, на яку встановлюється ручка для перенесення, коліматорний приціл або оптичний на відповідному кронштейні.

Прицільні пристрої – гвинтівочного типу, включають мушку в намушнику, виконану на високій основі, і діоптричний цілик, вбудований у знімну рукоятку для перенесення зброї.

Живлення зброї здійснюється з відокремлених коробчатих магазинів ємністю на 5 набоїв.

Завдяки широкому використанню в конструкції рушниці Akdał MKA 1919 сучасних полімерів зброя відрізняється порівняно невеликою масою.

Калібр, мм	12
Довжина набійника, мм	76
Довжина, мм	964
Довжина ствола, мм	470
Вага без магазину, кг	3.25
Магазин, кількість набоїв	5

7.2. Hatsan, модель Escort AimGuard / MarineGuard

Гладкоствольна рушниця Hatsan Escort AimGuard з фіксованим прикладом

Гладкоствольна рушниця Hatsan Escort AimGuard прикладом, що складається вгору

Гладкоствольна рушниця Hatsan Escort AimGuard з прикладом, що складається набік

Магазинні гладкоствольні рушниці серії Escort з перезарядженням рухомою цівкою фірма Hatsan Arms Company виготовляє для використання як мисливської і спортивної зброї. Деякі модифікації можуть застосовуватися підрозділами поліцейського і армійського спецназу як потужна зброя ближнього бою. Ці модифікації надходять у комерційний продаж нарівні з мисливськими і спортивними, що робить їх доступними і для цивільного населення, стурбованого питаннями забезпечення особистої безпеки.

Як аналог при створенні рушниці Escort було використано рушницю Imperator SDASS італійської фірми Fabarm.

Рушниця виконана за класичною компоновальною схемою з виключно надійним механізмом перезарядження рухомою цівкою, що приводиться в рух рукою стрільця.

Основними частинами рушниці є ствол, ствольна коробка, затвор, ударно-спусковий механізм, магазин ложа і прицільні пристрої.

Ствол виготовляють з хромомолібденової сталі. Канал ствола хромується. Довжина ствола рушниці Hatsan Escort AimGuard може складати 460 і 510 мм. Довжина набійника дорівнює 76 мм.

Замикання ствола здійснюється розташованою у верхній частині затвора бойовою личинкою, що коливається та замикає упор, який зчіплюється з хвостовиком ствола. Рухома цівка пов'язана із затворною групою двома симетричними тягами.

Ствольну коробку роблять з високоміцного алюмінієвого сплаву. Вона має вікна для викиду стріляних гільз і спорядження підствольного трубчастого магазину, на верхній частині коробки може бути встановлений оптичний приціл.

Ствольна коробка, ствол і трубка підствольного трубчастого магазина мають зносостійке покриття матового чорного кольору. У модифікації Marine Guard на ці деталі нанесено матове нікелеве покриття.

Приклад і цівка виконані у вигляді окремих деталей з удароміцної пластмаси чорного кольору. Приклад має пістолетну шийку і амортизатор. Цівка забезпечена поперечними пазами для надійнішого її утримування при перезарядженні.

У модифікації Escort Aim Guard-folding stock замість постійного прикладу використані пістолетна рукоятка управління вогнем і пластмасовий приклад, що складається вперед-угору або насторону-вправо. На цьому прикладі передбачено кріплення до п'яти додаткових набоїв, а на трубці магазина може бути встановлений бойовий ліхтар.

Як боєприпаси використовуються набої 12 або 20-го калібру з гільзою завдовжки 70 або 76 мм.

Підствольний трубчастий магазин вміщає 7 набоїв. Ще один набій може бути вставлений безпосередньо в набійник.

Захист від випадкових пострілів забезпечується неавтоматичним запобіжником.

Прицільні пристрої прості, включають мушку на стволі.

	AimGuard	AimGuard 20	AimGuard Pistol Grip	Escort AimGuard-Top Folding Stock
Тип:	ручна перезарядка ковзаючою цівкою (помпова)			
Калібр, мм	12	20	12	
Довжина, мм	960, 1000	960, 1000	710, 760	710/970, 760/1020
Довжина ствола, мм	460, 510			
Вага без набоїв, кг	2,9	2,5	2,5	3,35
Ємкість магазина, кіл. набоїв	5, 7			
Набійник, мм	76			

7.3. Safir arms, модель T-14

Гладкоствольна самозарядна рушниця T-14 розроблена турецькою компанією Safir arms на базі відомої американської гвинтівки Ar-15 (цивільного варіанту автомата M16). Зберігши значну зовнішню і конструктивну схожість з прототипом, рушниця T-14 проте отримала декілька істотних конструктивних відмінностей, що забезпечують надійне функціонування зброї з набоями для гладкоствольної зброї.

Рушниця T-14 випускається в досить широкому спектрі варіантів, що відрізняється обробкою, типом прикладу, наявністю фіксованої або знімної рукоятки для перенесення зброї (за типом M16A2 або M16A3 відповідно). Для варіанту зі стволом завдовжки 510мм виробник заявляє початкову швидкість кулі 36 калібру (діаметр кулі приблизно 10мм) вагою 7.5 грам в 700 метрів на секунду, що забезпечує дульну енергію порядку 1800 Джоулів

– дещо меншу, ніж у 7.62мм кулі автомата АКМ, і практично в 6 разів більше, ніж у кулі пістолета Макарова. Зрозуміло, набої .410 / 36 калібру значно поступаються за дульною енергією, масі снаряда і кількості шротин / картечин потужнішим і масовішим набоєм калібру 20 або 12, проте в даному випадку порівняно малий калібр забезпечує невелику віддачу і пристойну ємкість магазину при порівняно невеликій масі боекомплекту.

Рушниця T-14 Classic

Гладкоствольна самозарядна рушниця T-14 використовує газовідвідну автоматику з розташованим навколо ствола і прихованим під цівкою кільцевим газовим поршнем з коротким робочим ходом (це принципова відмінність від американської гвинтівки-прототипу). З рамою затвора поршень зв'язаний за допомогою спеціального штовхача. Поворотний затвор також модифікований щодо оригінального дизайну Стоунеровського, і має тільки три радіальні бойові упори.

Ствольна коробка виконана з алюмінієвого сплаву і складається з двох половин, верхньої і нижньої, сполучених двома поперечними штифтами. У конструкції рушниці передбачений ручний примусовий досилач набою в набійник. Надійна система запобігання гарантовано захищає від випадкових пострілів, наприклад, при падінні рушниці.

Органи управління зброєю (запобіжник, затримка затвора, рукоятка зведення затвора) повторюють такі для гвинтівки Ar-15. Рушниця T-14 може комплектуватися фіксованим або регульованим телескопічним прикладом, короткою або довгою цівкою.

Прицільні пристрої відкритого типу, складаються з мушки і цілику, цілик має два фіксовані положення дистанції і регулюється по горизонталі і вертикалі. Живлення набоями здійснюється з відокремлених коробчатих магазинів ємкістю 10 набоїв.

Конструкційні матеріали T-14 повністю повторюють аналогічні матеріали свого нарізного прообразу, і міцнісні характеристики T-14 теж повністю аналогічні таким характеристикам американської штурмової гвинтівки M16. Рушниця T-14 складається з 240 деталей.

Ствол, усі деталі УСМ, затвор, магазин, механізм газовідводу, всі пружини, осі, клямки і кріпильні елементи – виконані зі сталей різних марок, а ствольна коробка і нижній ресівер виконані з високоміцного алюмінієвого сплаву методом прецизійного лиття під тиском.

Приклад, цівка і пістолетна рукоятка T-14 виконані з пластика.

Така конструкція хоч і дещо програє в міцності суцільносталевим зразкам, але дозволяє значно виграти у вазі.

Для стрільби з T-14 використовуються набої .410 (36) калібру, довжина набою близько 60 мм., довжина гільзи - 65 мм. Можливе використання пластикових, сталевих або латунних гільз.

Конструкція рушниці дозволяє з успіхом використовувати як пластикові, так і металеві гільзи зі сталі або латуні. Циліндричне свердління ствола дозволяє використовувати каліберні кулі.

Моделі з індексом S мають регульований по довжині приклад, який дозволяє регулювати загальну довжину рушниці в діапазоні 80 мм. Це допомагає підлаштувати прикладистість рушниці під статуру стрільця. Моделі Compact забезпечені укороченою цівкою, що сприяє зниженню ваги рушниці на 250 гр.

	T-14 Classic	T-14 Classic S	T-14 Compact	T-14 Compact S
Калібр, мм	.410 / 36			
Довжина, мм	960	870 - 950	960	870 - 950
Довжина ствола, мм	510			
Вага без набоїв, кг	2.850	2.750	2.600	2.500
Ємкість магазину, кіл. набоїв	10			
Набійник, мм	65			
Швидкість кулі, м/сек	700			

7.4. Stoeger, модель 2000

Гладкоствольна рушниця Stoeger 2000 розроблена і випускається в Туреччині на заводі Stoeger Silah Sanayi A.S. (у минулому Vursan arms), що належить знаменитому італійському збройовому концерну Beretta.

У рамках програми забезпечення якості продукції, що випускається, на заводі працює постійна група фахівців "Беретти", які контролюють використання наданих технологій і сучасного устаткування. Завдяки цьому "Беретта" гарантує високу якість і надійність зброї з маркою Stoeger.

Stoeger 2000 в цивільному виконанні виготовляється тільки 12-го калібру зі стволами різної довжини (550, 660, 710 і 760 мм) з 76 мм. набійником у виконань Standard, Synthetic (з пластиковою ложею), Camo (з патентованим камуфлюючим забарвленням Timber HD або Max-4) і Deluxe (з гравіюванням). Існує варіант рушниці Slugger зі стволом-циліндром і "кульовими" прицільними пристроїми "цілик-мушка".

Гладкоствольна самозарядна рушниця Stoeger 2000 використовує інерційну автоматику із замиканням ствола поворотом затвора, запозичену в італійських рушницях Benelli M1 Super 90. Зворотня пружина розташована в цівці, навколо трубчастого магазину і сполучена із затворною групою двома тягами.

Ствол зброї легкознімний; набійник, канал ствола і затвора група хромовані. У мисливських варіантах стволи мають змінні чоки, у варіанті Stoeger 2000 Defense ствол має свердління типу циліндр.

Живлення набоями здійснюється з підствольного трубчастого магазину ємкістю 4 набойі, п'ятий набій може бути заряджений безпосередньо в набійник через вікно для викиду гільз. Рушниця може мати пластикову або дерев'яну ложу. Затильник прикладу гумовий для пом'якшення віддачі.

Звичайні прицільні пристрої включають вентилявану прицільну планку з насічкою проти відблиску і круглу мушку. У варіанті Stoeger 2000 Defense ствол не має планки, мушка звичайна.

Гладкоствольна рушниця Stoeger 2000 Defense варіант бойового використання

Характеристики:

Тип:	самозарядна рушниця, інерційна автоматика
Калібр:	12 (довжина набійника 76 мм)
Довжина:	від 915 до 1300 мм залежно від довжини ствола
Довжина ствола:	від 470 до 762 мм
Вага:	від 3 до 3.27 кг
Магазин:	4 набойі в трубчастому підствольному магазині

7.5. Stoeger, модель SP 312

Гладкоствольна рушниця Stoeger SP 312 з 4-зарядним магазином

Гладкоствольна рушниця Stoeger SP 312 розроблена і випускається в Туреччині на заводі Stoeger Silah Sanayi A.S. (у минулому Vursan arms), що належить знаменитому італійському збройовому концерну Beretta. Рушниця спеціально орієнтована на використання для захисту будинку, у службах безпеки та для тренувальної стрільби.

Гладкоствольна рушниця Stoeger SP 312 використовує так звану "помпову" схему перезарядки з рухомою назад-уперед цівкою. Замикання

ствола здійснюється поворотним затвором, що має три бойові упори, що зчіплюються з хвостовиком ствола.

Цівка пов'язана з затворною групою двома симетричними тягами затворів. Ствольна коробка виконана з алюмінієвого сплаву і має матове чорне покриття. Ствол має свердління циліндр, канал ствола і набійник хромовані. Ложа пластикова, з напівпістолетною шийкою і гумовим амортизуючим затильником прикладу.

Також випускаються варіанти з прикладом і пістолетною рукояткою або тільки з пістолетною рукояткою і без прикладу. Магазин трубчастий, випускається у варіантах ємкістю 4 або 6 набоїв, ще один набій може бути заряджений безпосередньо в ствол при відкритому затворі, через вікно для викиду гільз. Прицільні пристрої прості, включають мушку на стволі і неглибокий і широкий паз-цілик на ствольній коробці.

Основним недоліком рушниці Stoeger SP 312 є недостатньо широкий вибір додаткових аксесуарів, запасних стволів і тому подібне.

Характеристики:

Тип: ручна перезарядка ковзаючою цівкою (помпова)

Калібр: 12 (довжина набійника 76 мм)

Довжина: 1080 мм

Довжина ствола: 550 мм

Вага: 3 кг

Магазин: 4 або 6 набоїв в трубчастому підствольному магазині

7.6. Stoeger, модель P 350

Гладкоствольна рушниця Stoeger P350 Defense зі стволом завдовжки 470 мм і ложею з пістолетною рукояткою

Гладкоствольна рушниця Stoeger P350 є розвитком рушниці Stoeger SP 312. Основними відмінностями стали дещо посилена і подовжена конструкція, розрахована на використання набоїв з гільзою завдовжки 89мм (Super Magnum), а також дещо покращена ергономіка ложі.

Механізм рушниці повністю ідентичний рушниці Stoeger SP 312 і має такий же вузол замикання з поворотним затвором. Цівка подовжена і має зручнішу форму, на додаток до гумового затильника прикладу в його порожнині може встановлюватися ртутний поглинач віддачі, що використовується при стрільбі важкими зарядами шроту з набоїв з гільзою 89 мм.

Рушниця випускається у ряді "мисливських" конфігурацій, що відрізняються стволами з вентиляованою планкою і змінними чоками, а також в "оборонному" варіанті Stoeger P350 Defense з коротшими стволами без планки і циліндровим свердлінням. У всіх варіантах ємкість трубчастого підствольного магазину обмежена 4 набоями (плюс один у стволі).

Характеристики:

Тип: ручна перезарядка ковзаючою цівкою (помпове).

Калібр: 12 (довжина набійника 89 мм).

Довжина: 1030 – 1264 мм залежно від довжини ствола і типу ложі.

Довжина ствола: від 470 до 711 мм.

Вага: 2.9 – 3.13 кг

Магазин: 4 набой в трубчастому підствольному магазині.

8. Україна

8.1. НВО "Форт" МВС України, модель «Форт-500»

Гладкоствольна рушниця Форт-500 була розроблена в НВО "Форт" МВС України в кінці 1990х років, і призначалася для озброєння співробітників МВС і служб безпеки України. На даний час рушниця ФОРТ-500 в обмежених кількостях перебуває на озброєнні спецпідрозділів МВС України, а також продається громадянам цієї країни в мисливському варіанті.

Гладкоствольні рушниці Форт-500 раннього випуску

Рушниця Форт-500М

На сьогодні разом з базовим варіантом рушниці Форт-500 випускається і спеціальний "поліцейський" укорочений варіант – Форт-500М, що має ствол до 355мм, телескопічний регульований приклад і комплект направляючих типу Picatinny rail для установки додаткових аксесуарів, а також модифікації А і Т.

Рушниця Форт-500Т

Рушниця Форт-500А

На цівці передбачена установка пістолетної рукоятки і ліхтаря. На стволі можливе приєднання спеціальних пристроїв (для вибивання замку в дверях, для стрільби гранатою зі сльозоточивим газом).

Рушниця може комплектуватися фіксованим або складним прикладом, випускається також і варіант без прикладу, тільки з пістолетною рукояткою.

Гладкоствольні рушниці Форт-500 використовують ручну перезарядку з цівкою, що позовжньо ковзає назад-уперед. Живлення набоями здійснюється з підствольного трубчастого магазину, що споряджається через вікно в нижній частині ствольної коробки. Стволи комплектуються змінними чоками, замість яких у "поліцейському" варіанті може встановлюватися насадка для метання гранат зі сльозоточивим газом.

Тип:	ручна перезарядка ковзаючою цівкою (помпове)
Калібр:	12 (довжина набійника 76 мм)
Довжина:	1015 мм
Довжина ствола:	510 мм
Вага:	3.8 кг
Магазин:	4 або 6 набоїв у трубчастому підствольному магазині

	Форт-500	Форт-500М	Форт-500А	Форт-500Т
Калібр, мм	12			
Довжина (приклад складений/розкладений), мм	1015	775 / 877	750 / 1010	840 / 942
Довжина ствола, мм з дульним звуженням 0,0	510	345	510	510
Вага без набоїв, кг	3,8	4,12	4,1	4,4
Ємкість магазину кіл. набоїв	4; 6	4	6	6
Набійник, мм	76			

9. ПАР

Оскільки збройні сили ПАР довгі роки ведуть в основному поліцейські і проти партизанські дії, природним є поява тут ряду власних конструкцій бойових шротовиків.

9.1. Techno Arms, модель MAG-7

Гладкоствольна рушниця MAG-7 розроблена південно-африканською компанією Techno Arms Pty спеціально як бойова зброя для умов ближнього бою, особливо для ведення операцій в обмежених просторах (прочисування дворів, приміщень). Звичайні бойові шротовики мають необхідну вогневу потужність і зупиняючу дію для ближнього бою, проте переважно дуже довгі або мають магазини дуже малої ємкості, тому дизайнери з ПАР узяли за відправну точку у створенні своєї рушниці не традиційний помповий шротовик, а відносно компактний пістолет-кулемет типу ізраїльського UZI або Парівського ВХР.

Проте в принципі вона є рушницею, що перезаряджається рухомою цівкою і єдиною, мабуть, істотною відмінністю її від інших «помповиків» є розміщення магазину в пістолетній рукоятці управління вогнем.

У своєму первинному варіанті рушниця розроблялася як бойова зброя поліцейських спецпідрозділів. У цьому варіанті вона виготовляється серійно і поставляється на експорт силовим відомствам різних країн світу.

У зв'язку з тим, що комерційний продаж поліцейського варіанту рушниці заборонений у багатьох країнах, фірма Techno Arms випускає модифікацію MAG7M1, що задовольняє вимогам найжорсткіших законів, що регламентують обіг цивільної зброї.

Рушниця отримала штамповану зі сталі ствольну коробку і відокремлений коробчатий магазин у масивній пістолетній рукоятці.

Механізми автоматичного перезарядження відсутні, перезаряджається рушниця рухомою цівкою, яка сполучена із затвором плоскою тягою, що проходить по низу ствольної коробки. Замикання каналу ствола здійснюється клином, що піднімається із затвора, входить у проточку в хвостовику ствола.

Ударно-спусковий механізм куркового типу допускає ведення стрільби тільки одиночними пострілами.

Як боєприпаси використовуються набої 12-го калібру. Унаслідок розміщення магазину в рукоятці управління вогнем довжину гільзи набою довелося обмежувати величиною 60 мм, хоча розміри набійника дозволяють використовувати і набої з довжиною гільзи 70 мм (їх можна вставляти в набійник поодиноці через вікно для викиду стріляних гільз на лівій стороні ствольної коробки). Враховуючи малу довжину ствола і тактичну нішу, набої з довжиною гільзи 60 мм забезпечують необхідну бойову ефективність на малих і дуже малих дистанціях, а на великих дистанціях вже можна застосовувати і більш традиційні рушниці.

Гладкоствольна рушниця MAG-7

Таким чином, тактична ніша MAG-7 - маневрений міський бій на малих і дуже малих дистанціях. Конструктивно MAG-7 досить простий.

Сталевий коробчатий магазин вміщає 5 набоїв. Кнопка клямки магазину (теж за типом UZI) розташована з лівого боку рукоятки, нею зручно користуватися при зміні магазину.

Для захисту від випадкових пострілів передбачений неавтоматичний запобіжник у вигляді важеля на лівій стороні ствольної коробки. Окрім того, цівка має кнопковий фіксатор, який у включеному положенні блокує її.

Прицільні пристрої – гвинтівочного типу. Вони включають мушку і цілик.

У базовій конфігурації MAG-7 розрахований на стрільбу з рук, навскидку і не має прикладу, проте за бажанням замовника може ставитися складаний вгору металевий плечовий упор. Оскільки через малі загальні габарити і короткий ствол MAG-7 законодавчо заборонений до цивільного обороту в багатьох країнах (включаючи Росію і США), спеціально для цивільного ринку випускається варіант рушниці MAG-7M1 з подовженим до 500 мм стволом і невідокремленим дерев'яним прикладом.

Ця зброя серйозно може розглядатися лише як курйоз, оскільки втрачає практично всі свої переваги (малі розміри, маневреність) при збереженні недоліків (велика маса і мала потужність набою, не дуже зручна рукоятка).

MAG-7

MAG-7m1

Тип: ручна перезарядка ковзаючою цівкою (помпове)

Калібр: 12

Набій: 12/60мм

Довжина: 550 мм 945 мм

Довжина ствола: 320 мм 500 мм

Вага: 4 кг 4,7 кг

Магазин: 5 набоїв у відокремленому коробчатому магазині

9.2. Truvelo, модель Neostead

Бойова гладкоствольна рушниця (шротовик) Neostead розроблена двома конструкторами з ПАР – Тоні Неофітом і Уїлмором Стедом (Tony Neophytou, Wilmore Stead) як суто бойова, армійська або поліцейська зброя під стандартний набій 12-го калібру з довжиною набійника 70 мм.

Розробка рушниці була розпочата приблизно в 1990-му році або навіть раніше. Перша конструкція бойової гладкоствольної рушниці з рухомим уперед стволом і ручним перезарядженням була запатентована ними в 1991 році, конструкція рушниці Neostead у цілому сформувалася до 1993 року і тоді ж була запатентована. Перші прототипи нової бойової рушниці з'явилися в 1997-98 роках, а серійне виробництво було розгорнуто в 2001 році. На даний час шротовик Neostead продається по всьому світу через іншу фірму з ПАР – Truvelo Armory.

Рушниця має своєрідну конструкцію: замість коробчатого або дискового магазину з приймальною горловиною за рукояткою управління вогнем конструктори розмістили два трубчасті магазини над стволом. Магазини закріплені таким чином, що для спорядження або розрядки вони можуть повертатися своєю задньою частиною вгору приблизно на 30 градусів навколо осі, що знаходиться в передній частині рушниці.

Вибір магазину, з якого здійснюватиметься подача наступного набою, здійснюється спеціальним перемикачем в їх задній частині, що дозволяє подавати набої в ствол тільки з лівого, тільки з правого або з обох магазинів по черзі. Перезарядка рушниці здійснюється за допомогою подовжньої ковзаючої цівки рухом уперед-назад. При русі цівки вперед ствол автоматично розчіплюється з нерухомим затвором і подається вперед, при цьому стріляна гільза утримується на дзеркалі затвора зацепом екстрактора до тих пір, поки ствол повністю не звільнить гільзу, після чого гільза викидається вниз через отвір у кожусі зброї. При русі ствола назад черговий набій з обраного магазину подається під тиском пружини назад, а потім по рампі подавача – униз, до дзеркала затвора, де його захоплює екстрактор. Ствол при своєму русі назад ніби наїжджає на новий набій і в кінці руху

автоматично зчіплюється із затвором; одночасно зводиться курок ударно-спускового механізму, і після цього можна зробити черговий постріл.

Механізми рушниці зібрані усередині пластикової ложі обтічної форми. Ствол, затвор («колодка») і зачеп затвора виконані зі сталі, корпуси магазинів й інші слабо навантажені деталі – з алюмінієвого сплаву.

Загальний вид магазинної рушниці Neostead

Рушниця має ствол порівняно великої довжини – 584 мм, при цьому довжина зброї складає всього 690 мм. (Для порівняння: виконана за класичною компоновальною схемою рушниця Imperator SDASS при довжині ствола 505 мм має загальну довжину 1020 мм).

Як боеприпаси використовуються набої 12-го калібру з гільзою завдовжки 76 мм.

На рукоятці для перенесення змонтовані приціл типу «хост ринг» і мушка. Довжина прицільної лінії 200 мм цілком достатня для шротовика, що використовується на малих дистанціях. На рукоятці можуть кріпитися оптичний або нічний приціли.

Ширина прикладу і його положення на лінії осі каналу ствола забезпечує кращу влучність стрільби, а загальна компоновка – компактність рушниці при порівняно великій загальній ємкості магазинів. Органи управління зібрані в центральній частині зброї. Балансування дозволяє при необхідності зробити постріл з однієї руки з упором прикладу в передпліччі.

Над стволом розташовано два трубчасті магазини по 6 набоїв. Задні відкриті торці магазинів прикриті сектором, що коливається в поперечній площині (засувкою). Положення сектора визначає важіль вверху зброї позаду рукоятки для перенесення. При середньому положенні сектора відкрито обидва магазини і набої подаються з них послідовно. При зсуві важеля убік сектор перекриває один з магазинів – таким чином стрілець може обрати тип боеприпасу (наприклад – кульовий або шротовий, шріт або спеціальний «газовий»). Прозорі пластини над магазинами дозволяють візуально оцінити боезапас. Для спорядження магазинів стрілок натискає на відмикаючий важіль і «переламує» рушницю.

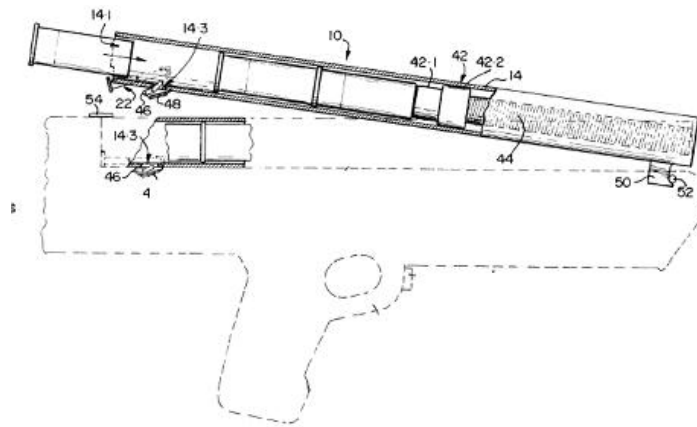

Схема з патенту 1993 року, що демонструє принцип спорядження магазинів рушниці Neostead

Захист від випадкових пострілів забезпечується неавтоматичним запобіжником, перемикач якого розташований перед спусковим гачком усередині спускової скоби.

Компоновка рушниці Neostead у конфігурації буллпап у поєднанні з великою ємкістю магазину і повністю "двостороннім" дизайном робить цю рушницю особливо зручною для дій в обмежених умовах, особливо в місті або в лісі. Наявність зведеного магазину з вибором живлення дозволяє гнучко використовувати зброю, наприклад при поліцейських операціях в одному магазині мати "несмертельні" гумові боєприпаси, а в іншому – бойові набої з картечню, або комбінувати картеч і кулі. Перемикання магазинів здійснюється практично миттєво.

У цілому, Neostead оцінюється як одна з найкращих сучасних гладкоствольних рушниць, виконаних за компоновальною схемою «булл-пап». До недоліків відносять лише сильну дію на стрільця звуку пострілу (що характерний для схеми «булл-пап») і вельми значне зусилля спуску – 6 кгс.

Характеристики:

Тип: помповий (рух цівки "вперед-назад", а не "назад - уперед", як завжди)

Калібр – 12 (мисливський).

Набій – 12x76.

Маса – 3,9 кг

Довжина – 690 мм

Довжина ствола – 572 мм

Ємкість магазину – трубчастий спарений (два поряд, над стволом, можна обирати, з якого магазину подавати набої) загальна ємкість 12+1 набій

9.3. Armsel, моделі Striker і Protecta

Це оригінальна «самозарядна» зброя 12-го калібру револьверного типу була розроблена жителем Родезії Хілтоном Уолкером на початку 1980х

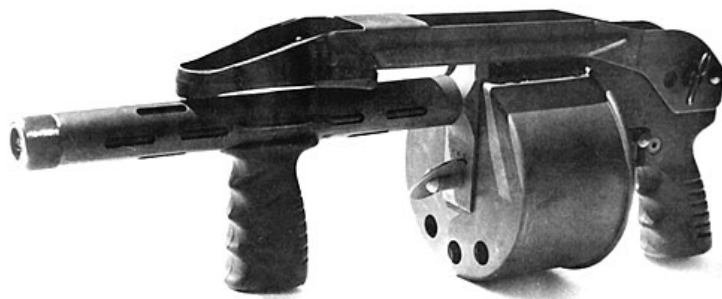
років. Після падіння Родезії Уолкер переїхав в Південно-африканську республіку, де продовжив свою роботу над зброєю.

Перші зразки бойового шротовика його конструкції були випущені в середині 1980х в ПАР компанією «Армсел», і призначалися для поліцейських і військових операцій, що вимагали великої вогневої потужності на малих дистанціях стрільби.

Зброя конструкції Уолкера відрізнялася великою ємкістю магазину (12 набоїв – у середньому в 2 рази більше, ніж у традиційних шротовиків), а також високою практичною скорострільністю. З іншого боку, барабанний магазин мав велику мертву вагу, був незручний в обігу, а механізм зброї мав ряд недоліків, тому в кінці 1980х Уолкер удосконалив свою конструкцію, назвавши нову рушницю Protecta. На даний час рушниця Protecta виготовляється в ПАР компанією Reutech Defense Industries, і використовується як в самій ПАР, так і продається на експорт.

Рушниці Protecta і Striker перебувають на озброєнні спецпідрозділів армії і поліції ПАР, поставляються правоохоронним органам багатьох країн світу, а також надходять у комерційний продаж.

В основу конструкції рушниць Striker та Protecta покладена револьверна компоновальна схема.

Оригінальна рушниця Striker, зі стволом 12 дюймів завдовжки і складеним прикладом.

Зверніть увагу на заводний ключ на передньому торці барабанного магазину

Рушниця Protecta з розкладеним прикладом. Зверніть увагу, що на барабані немає заводного ключа, а справа на кожусі ствола знаходиться ручний екстрактор для видалення стріляних гільз.

Ствол, рама, ударно-спусковий механізм, кожух барабана рушниці Striker виконані зі сталі, решта деталей – з легких сплавів і пластмаси. Довжина ствола – 190, 304 або 457 мм.

Оригінальною рисою конструкції стало обертання барабана за допомогою пружини і «анкерного» механізму за типом механічного годинника.

Рушниця Striker забезпечена невідокремленим барабаном на 12 набоїв, що обертається, який розміщений усередині необертального алюмінієвого кожуха. Для спорядження барабана набоями в кожусі є відповідні отвори. Після спорядження барабана необхідно за допомогою розташованого на передньому торці кожуха ключа звести спіральну пружину, яка забезпечує поворот барабана.

Ударно-спусковий механізм рушниці Striker – самозвідний, куркового типу. Поворот барабана пружиною здійснюється після натиснення на спусковий гачок перед пострілом. Таким чином переваги револьвера поєднуються з порівняно малим зусиллям на гачку.

Оскільки традиційне для револьверів рішення з обертанням барабана мускульною силою стрільця при натисненні на спусковий гачок привело б до непомірних зусиль на спуску для барабана такого розміру і ваги, Уолкер застосував пружинний механізм оберту барабана. Після спорядження барабана набоями стрілок повинен за допомогою розташованого на передньому торці кожуха барабана ключа звести спіральну пружину.

При натисненні на спусковий гачок пружина повертає барабан на 1/12 оберта, підводячи до ствола нову камеру з набоем. Така схема забезпечує високий темп стрільби, проте траплялося, що барабан при одному натисненні на спуск повертався більш ніж на 1 крок.

Перезарядка рушниці здійснювалася по одному набоя через вікно в задньому торці кожуха барабана. Стріляні гільзи вручну виштовхуються назад з барабана за допомогою підпружиненого стрижня екстрактора, укріпленого в кожусі справа на стволі, а потім на їх місце заряджають нові набойі.

Ствол закритий перфорованим кожухом для захисту рук від опіків. Корпус ударно-спускового механізму разом з пістолетною рукояткою виконаний з пластика. Запобіжник кнопковий, розташований позаду спускового гачка в основі спускової скоби, і замикає спусковий гачок.

Органами утримання і управління зброєю служать пістолетна рукоятка і передня рукоятка на перфорованому кожусі ствола. Стрільба ведеться з рук або з використанням металевих прикладу, що складається вперед-угору. Довгоствольний варіант може мати постійний дерев'яний приклад.

За даними виробника, спусковий механізм дозволяє тренуваному стрільцеві розстріляти боєкомплект за 3-4 секунди. При спорядженні картечними набоями це складає 192 картечини діаметром по 8 мм. Револьверна схема забезпечує постійний баланс зброї при стрільбі.

Для обслуговування зброя розбирається на п'ять частин: ствол з рамою, кожухом, прицільними пристроями і ударно-спусковим механізмом; затильник з пістолетною рукояткою і прикладом; барабан; кожух барабана; вісь барабана.

Рушниця Protecta в цілому запозичила компоновку від рушниці Striker, проте пружинний механізм обертання барабана замінений на ручний механізм, що приводиться в дію передньою рукояткою, що коливається вправо-вліво, під стволом. При повороті рукоятки вона обертає кожух ствола, а той, у свою чергу, за допомогою спеціальної собачки обертає барабан.

Схема перезарядки в цілому така ж, тільки стріляні гільзи (окрім останньої) автоматично видаляються з барабана при стрільбі назад за допомогою порохових газів, що відводяться зі ствола. Остання гільза або невикористані набої видаляються за допомогою ручного стрижня-екстрактора на стволі. В іншому рушниці Protecta аналогічні рушницям Striker.

Основними достоїнствами рушниць Striker і Protecta є велика ємкість магазинів і практична скорострільність, проте платою за це є великі габарити зброї, значна маса і повільна перезарядка магазину після витрачення всіх набоїв.

При стрільбі використовуються прості прицільні пристрої – поздовжній проріз на ствольній коробці.

У США продається аналог рушниці Striker – Streetsweeper, який має подовжений ствол для відповідності законодавству США про зброю.

Рушниця Protecta випускається в трьох модифікаціях: 1, 1с і 1к, що відрізняються довжиною ствола. Загальна довжина рушниць цих модифікацій (з розкладеним прикладом) складає 1090, 925 і 845 мм відповідно.

У рушниці Protecta, що поставляється до Росії, довжину ствола збільшено на 300 мм, а чотири камори барабана закрито заглушками. Таким чином рушниця приведена у відповідність до російського Закону «Про зброю».

На базі рушниці Protecta також розроблено і випускається компактна рушниця Protecta Bulldog зі стволом завдовжки 170 мм, при цьому загальна довжина складає 375 мм. Ця зброя не має прикладу.

Характеристики	Striker	Protecta
Калібр –	12 (мисливський) набійник 70 мм	
Маса зброї –	3,4 кг (неспоряджений), 4,0 кг (споряджена зброя)	
Довжина з складеним прикладом –	508 мм	515 мм
Довжина з прикладом	792 мм	780 мм
Довжина ствола –	304 (існують й інші варіанти)	
Ємкість барабана –	12 набоїв у невідокремленому барабанному магазині.	

10. Південна Корея

10.1. USAS-12

USAS-12 з коробчастим магазином на 12 набоїв

USAS-12 в комплекті з магазинами

Автоматична гладкоствольна рушниця USAS-12 випускається південнокорейською фірмою DAEWOO Precision Industries з 1979 р. Вона призначена перш за все для озброєння поліцейських спецпідрозділів, проте була розроблена також модифікація цієї рушниці, призначена для комерційного продажу приватним особам з метою використання як зброї охорони житла.

До середини 1990-х було випущено більше 30 тисяч цих рушниць, що розійшлися головним чином по військових і поліцейських структурах країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

Зовнішній дизайн і основні конструктивні рішення, реалізовані в рушниці USAS-12, у значній мірі запозичені в експериментальній гладкоствольній рушниці американського конструктора М. Атчиссона, який у 1972 році вперше продемонстрував свою гладкоствольну рушницю, розроблену ним на базі штурмової гвинтівки M16.

Спроба компанії Gilbert Equipment Co імпортувати в США самозарядні варіанти рушниць USAS-12 для цивільного ринку закінчилися провалом – BATF (Бюро по контролю за алкоголем, тютюном і вогнепальною зброєю уряду США) наклало заборону на продаж цих рушниць на цивільному ринку. Для продажу цих рушниць урядовим і поліцейським структурам США в кінці

1990х років компанія RAMO Defence налагодила збирання рушниць USAS-12 в США з деталей і компонентів, імпортованих з Південної Кореї.

Як прототип, USAS-12 є самозарядною зброєю, механізми автоматики якої працюють за рахунок використання енергії порохових газів, що відводяться при пострілі з каналу ствола. Газова камера і газовідвідна трубка розташовані над стволом. Замикання здійснюється обертотом затвора.

Відмінна особливість конструкції USAS-12 – дуже довгий відкат затворної групи (після кожного пострілу затворна група відкатується далеко за магазин, у порожнистий приклад). Така схема має знизити темп стрільби в автоматичному режимі, а також знизити пікову віддачу зброї, тобто зробити стрільбу зі зброї комфортнішою і керованою. Утім, як і у гвинтівки M16, це виключило можливість виконати приклад складним.

Ще одна особливість USAS-12 – повна "двосторонність". Вікна для викиду стріляних гільз виконані на обох сторонах ствольної коробки і закриваються підпружиненими кришками для запобігання попаданню пилу і бруду. Вибір сторони, на яку викидатиметься гільза, здійснюється перестановкою ежектора. Вирізи під рукоятку зведення також виконані по обох сторонах зброї на цівці, і рукоятка може переставлятися на будь-яку сторону.

Ударно-спусковий механізм USAS-12 дозволяє вести стрільбу одиночними пострілами і чергами. Темп стрільби достатньо високий – до 360 пострілів на хвилину.

Для стрільби використовуються набої 12-го калібру довжиною гільзи 70 мм.

Живлення набоями здійснюється з коробчатого магазину ємністю 12 набоїв або з дискового магазину ємністю 20 набоїв.

Рушниця має ствол з циліндричним свердлінням. Довжина ствола складає 460 мм, канал ствола хромований.

Приклад і рукоятка управління вогнем виготовляються з удароміцної пластмаси. Вісь каналу ствола проходить через точку опори (приклад), що виключає «підскок» зброї під дією сили віддачі і тим самим підвищує купчастість стрільби. Поліпшенню керованості зброї сприяє і достатньо значна маса зброї.

Прицільні пристрої включають мушку і перекидний регульований цілик. Мушка в намушнику встановлена на високій основі на газовій камері, а цілик вбудований в ручку для перенесення зброї, закріплену на ствольній коробці. Можлива установка на рушницю лазерного цілепоказника і бойового ліхтаря.

Режими вогню бойового варіанту – автоматичний (чергами) і одиночний. Запобіжник-перевідник режимів вогню виконаний за типом гвинтівки M16.

Призначена для комерційного продажу модифікація рушниці відрізняється від базової модифікації ударно-спусковим механізмом, який допускає ведення стрільби тільки одиночними пострілами.

У цілому USAS-12 – важка і масивна зброя, проте більш легка зброя з такими характеристиками була б просто некерованою при автоматичному вогні потужними набоями 12 калібру. На даний час немає ніяких відомостей про те, чи перебуває ця зброя на озброєнні поліцейських або військових формувань у світі.

Тип:	газовідвідний автомат
Калібр:	12 (довжина набійника 70 мм)
Довжина:	960 мм
Довжина ствола:	460 мм
Вага:	5.5 кг без магазина, 6.2 кг з магазином і 12 набоями
Темп стрільби:	360 пострілів на хвилину в автоматичному режимі
Магазини:	відокремлені, ріжкові на 12 набоїв або барабанні на 20 набоїв

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Armscor. Arms and ammunition: Products – Shotguns [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.armscor.com.ph/shotgun.htm>.
2. Benelli USA. Firearms: Models [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.benelliusa.com>.
3. BerettaWEB.com - Unofficial Beretta Site. PUMPGUNS ZONE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.berettaweb.com/Militari/PumpGUNS.htm>.
4. Chris's Franchi SPAS12 Shotgun Pages [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://spas12.com/>.
5. FABARM S.p.A.: Products line menu [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fabarm.com/en/products-line.htm>.
6. FNH USA. Products: FN Self-Loading Shotguns [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fnhusa.com/le/products/firearms/family.asp?fid=FNF005&gid=FNG002>.
7. HATSAN ARMS COMPANY: Escort AimGuard [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.hatsan.com.tr/escort_aimguard.asp.
8. Modestini y CIA S.R.L.: Franchi [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.modestini.com.ar/Catalogo/Catalogo/Franchi/Archivos/menu.htm>.
9. O.F. Mossberg & Sons, Inc. Firearms: Shotguns [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mossberg.com/products/default.asp?id=28§ion=products>.
10. Remington Arms Company. Products: Firearms – Shotguns [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.remington.com/product-categories/firearms.aspx>.

11. Shideler Dan. 2009 Standard Catalog Of Firearms: The Collector's Price and Reference Guide / Dan Shideler. – WI: GunDigestBooks, 2009. – 1504 p.
12. Winchester: repeating arms. Home > Products > Product Lines > Historic Product > Super X2 > Super X2™ Practical MK II [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.winchesterguns.com/products/catalog/historic-detail.asp?family=009C&mid=511015>.
13. Адам Р. Личное огнестрельное оружие / Р. Адам; [пер. с англ. В.Альтова]. – М.: Мир, 1995. – 128 с.
14. Ардашев А. Н. Оружие специальное, необычное, экзотическое: Иллюстрированный справочник / А. Н. Ардашев, С. Л. Федосеев. – М.: ООО «Издательство Астрель»: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 319 с. – (Военная техника).
15. Бабак Ф. К. Всё о пистолетах и револьверах / Ф. К. Бабак. – М.: ООО «Издательство АСТ»; СПб.: ООО «Издательство «Полигон», 2004. – 415 с.
16. Бабак Ф. К. Индивидуальное стрелковое оружие / Ф. К. Бабак. – СПб.: ООО «Издательство «Полигон», 2004. – 415 с.
17. Бертон Ж. Охотничье оружие мира / Жан Бертон. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2001. – 168 с.
18. Бишоп К. Стрелковое оружие : [50 самых извест. образцов-легенд] / Крис Бишоп; [Пер. с англ. С. В. Сумбаев]. – М.: «Омега», 2001. – 186 с.
19. Благовестов А. И. Стрелковое оружие: Револьверы, пистолеты, пистолеты-пулеметы, винтовки, автоматы, пулеметы, гранатометы (Справочник) / Александр Иванович Благовестов. – Мн.: Попурри, 1997. – 464 с.
20. Благовестов А. И. То, из чего стреляют в СНГ: Справочник стрелкового оружия / Александр Иванович Благовестов; под общ. ред. А. Е. Тараса. – Мн.: Харвест, 1999. – 656 с. – «Коммандос».
21. Блюм М. М. Охотничье ружьё: Справочник / [М. М. Блюм, И. Б. Шишкин]. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Экология, 1994. – 288 с.: ил.
22. Боевое огнестрельное оружие. Справочник эксперта-криминалиста / [Н. М. Макаров, С. И. Стройков, М. М. Фещенок и др.] ; под общ. ред. Н. В. Мартыникова. – М.: ГУ ЭКЦ МВД России, 2002. – 177 с.
23. Вятско-Полянский машиностроительный завод «Молот». Продукция [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.molot.biz/index2.php>.
24. Государственное унитарное предприятие «Конструкторское бюро приборостроения». Продукция и сервис. Стрелково-пушечное вооружение: Стрелковое оружие [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.kbptula.ru/rus/str/strelk/strelk.htm>.
25. Жук А. Б. Справочник по стрелковому оружию. Револьверы, пистолеты, винтовки, пистолеты-пулемёты, автоматы / Александр Борисович Жук. – М.: Воениздат, 1993. – 735 с.

26. Зброя підрозділів спеціального призначення / [В. М. Грицак, Ю. М. Голуб, О. В. Ильїн та ін.]; за ред. В. М. Грицака. – К.: „Імідж-Принт”, 2008. – 272 с.
27. Казённое научно-производственное объединение "Форт". Продукция: Помповые ружья [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.fort.vn.ua/produkcyu/pomprovue_ruzya/.
28. Кофанов А. В. Криміналістичне дослідження гладкоствольної вогнепальної зброї. Монографія / Андрій Віталійович Кофанов. – К.: Видавництво «КІЙ», 2005. – 192 с.
29. Кузьминский А. В. Оружие для охотника (Практическое пособие) / А. В. Кузьминский. – Мн.: Харвест, 1998. – 448 с.
30. Лидшун Р. Стрелковое оружие вчера / Р. Лидшун, Г. Воллерт; [пер. с нем. В. М. Жабцев]. – Мн. : ООО «Попурри», 2003. – 608 с.
31. Маркевич В. Е. Охотничье и спортивное стрелковое оружие. История развития за период с 1886 г. по 1941 г. / В. Е. Маркевич. – СПб/М.: Полигон, 1996. – 384 с.
32. Маркевич В. Е. Ручное огнестрельное оружие. История развития со времен возникновения до середины XX века / В. Е. Маркевич. – СПб/М.: Полигон, 1996. – 582 с.
33. Мураховский В. И. Оружие пехоты. Справочник / В. И. Мураховский, С. Л. Федосеев. – М.: Арсенал-пресс, 1992. – 390 с.
34. ОАО "Тульский оружейный завод". Продукция: Военная продукция [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.tulatoz.ru/productmilitary.html> и <http://www.tulatoz.ru/toz194.html>.
35. Огнестрельное оружие / [ред. группа: М. Аксёнова, С. Кузнецов, Е. Евлахович и др.] – М.: Мир энциклопедий Аванта+, Астрель, 2007. – 180, [4] с.: ил.- (Самые красивые и знаменитые).
36. Оружие и военная техника. Дробовики [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.vapen.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=8&Itemid=333.
37. Открытое Акционерное Общество «Концерн ИЖМАШ». Продукция [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.izhmash.ru/rus/product/weapon.shtml> или <http://www.izhmash-arms.ru/im/imp/open>.
38. Охотничье оружие мира. Энциклопедия. Огнестрельное оружие. Охотничьи боеприпасы. Клинковое оружие / [О. Л. Малов, Е. Г. Копейко, Н. В. Аксёнов, А. М. Блюм]. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2006. – 736 с.
39. Руденко Ф. А. Оружие и боеприпасы / Ф. А. Руденко, В. Ю. Семашко. – М.: ООО «Издательство Астрель»: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 255, [1] с. – (Охота в России).
40. Современное стрелковое оружие. Гладкоствольное оружие (дробовики) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://world.guns.ru/shotgun/sh00-r.htm>.

41. Стрелковое оружие: Дробовики –характеристики, фотографии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gun-s.ru/droboviki/>.
42. Трофимов В. Н. Отечественные охотничьи ружья. Гладкоствольные. Справочник / Владимир Николаевич Трофимов. – М.: «Издательский Дом Рученькиных», 2004. – 304 с.
43. ФГУП "Ижевский механический завод". Продукция: Оружие [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.baikalinc.ru/ru/company/open/weapon.html>.
44. Федосеев С. Боевое стрелковое оружие России / Семён Федосеев; за ред. А. Масловского. – М.: ООО «ИД АВАНГАРД», 2004. – 168 с.
45. Федосов С. Л. Оружие современной пехоты: иллюстрированный справочник. Часть I / Семён Леонидович Федосеев. – М.: ООО «Издательство Астрель»: ООО «Издательство АСТ», 2001. – 352 с.: ил. – (Военная техника).
46. Хартинк А. Е. Винтовки и карабины: Энциклопедия / А. Е. Хартник. – Лисе (Словения): Райсинта, 1998. – 316 с.
47. Хартинк А. Е. Охотничьи ружья: Энциклопедия / А. Е. Хартник; [пер. с англ. А. Пивовар, Е. Балакшина]. – М. : Издательство «Лабиринт-Пресс», 2004. – 320 с.
48. Хартинк А. Е. Пистолеты и револьверы: Энциклопедия / А. Е. Хартник. – Лисе: Райсинта, 1999. – 400 с.
49. Хогг Я. Огнестрельное оружие: Научно-популярное издание / Ян Хогг [пер. с англ. С. Л. Федосеева]. – М.: ООО «Издательство Астрель»: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 448 с.
50. Шунков В. Н. Вооружённые силы стран мира / В. Н. Шунков. – Мн.: ООО «Попурри», 2002. – 400 с.
51. Шунков В. Н. Самозарядные и помповые охотничьи ружья / В. Н. Шунков. – М.: «Издательский Дом Рученькиных», 2007. – 336 с.
52. Шунков В. Н. Современное стрелковое оружие: Справ. пособие / Виктор Николаевич Шунков. – Мн.: „Элайда“, 1997. – 256 с. – (В мире техники).
53. Энциклопедия оружия: дробовики [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://weapon.at.ua/load/6> или <http://weaponland.ru/load/37>.
54. "Энциклопедии Вооружений": Револьверы; Дробовики [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://gunsite.narod.ru/revolver.htm> и <http://gunsite.narod.ru/shotgun.htm>.
55. 1000 образцов стрелкового оружия / Под общ. ред. Д. Миллера. – Смоленск : Русич, 2004. – 408 с.

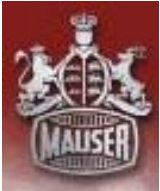
Додаток 1

**Перелік збройних фірм, що виготовляють
гладкоствольну вогнепальну зброю**

Назва та логотип	Марка та (або) модель* гладкоствольної вогнепальної зброї	Контактні дані та сайт
Antonio Zoli 	Columbus Kronos	<i>Zoli Antonio Srl - V. Zanardelli, 39</i> <i>25063 Gardone VT (Brescia)</i> <i>Italy</i> <i>Tel. 030-89.12.161 - 89.12.162</i> <i>www.zoli.it</i>
ARMSCOR 	M30R6 M30R8 M30SAS M30FS	<i>ARMS CORPORATION OF THE PHILIPPINES</i> <i>Armscor Avenue, Fortune</i> <i>Marikina City 1800 Philippines</i> <i>Tel. Nos. : (632) 941-6243</i> <i>www.armscor.com.ph</i>
Benelli Armi 	Benelli M1 Super 90. Benelli M2 Benelli M3 Super 90. Benelli M4 Super 90 Nova Tactical SuperNova Tactical	<i>Benelli Armi SpA</i> <i>via della Stazione, 50</i> <i>61029 URBINO PU</i> <i>Tel 0722 307 1</i> <i>Fax 0722 307 207</i> <i>www.benelli.it</i> <i>www.benelliusa.com</i>
Beretta S.p.A. 	Beretta 1201 FP Beretta RS202M1 Beretta RS202M2 Beretta RS202M3	<i>Fabbrica D'Armi Pietro Beretta S.p.A.</i> <i>Via Pietro Beretta, 18</i> <i>P.O. Box 160</i> <i>25063 Gardone Val Trompia (BS) – Italy</i> <i>Tel +39.030.8341.1</i> <i>Fax +39.030.8341399</i> <i>www.beretta.com</i>
Bernardelli 	Bernardelli B4 Bernardelli PA 12	<i>V. Bernardelli S.r.l. 25030</i> <i>TORBOLE CASAGLIA (Brescia)</i> <i>Italy Via Grandi 10</i> <i>Tel. +39 0302151094</i> <i>Fax. +39 0302150963</i> <i>www.bernardelli.com</i>
BREDA 	Astro Argus ERMES	<i>www.bredafucili.com</i>

BROWNING ARMS CO 	FUSION MAXUS PHOENIX	Browning One Browning Place Morgan, UT 84050 801-876-2711 Parts & Service 800-322-4626 www.browning.com www.browningint.com
CAESAR GUERINI 	ROMAN MMI ROMAN MMIII GLADIUS	<i>Caesar Guerini s.r.l</i> Via Canossi, 18 F - 25060 Marcheno (Brescia) - Italy Telefono: +39 030 8966144 www.caesarguerini.it
COMPANHIA BRASILEIRA DE CARTUCHOS 	PUMP CBC 12	www.cbc.com.br
Cosmi 	Standard	Via Flaminia n° 307 60126 Ancona (AN) ITALY P.iva: 00191480425 Tel : +39 071 888208 www.cosmi.net
Charles Daly 	Field Tactical	TGSCOM, Inc 1449 S. Broadway Street Green Bay, WI 54304 Fax: 920-569-4252 www.charles-daly.com
FABARM S.p.A. 	FABARM S.A.T. 8 FABARM SDASS FABARM MARTIAL	FABARM S.p.A. Via Averolda, 31 - 25039 Travagliato - Brescia (BS) Italy Tel: (39) 030.686.36.29 Fax: (39) 030.686.36.84 www.fabarm.com
FAIR 	LX 600 M Jubilee Premier	F.A.I.R. ® srl Fabbrica Armi Isidoro Rizzini 25060 Marcheno (Brescia) Italy Via Gitti, 41 Tel. +39.030.861162 www.fair.it

Famars 	Zeus Venus Avantis	FAMARS SRL Via Val Trompia 16-18 25063 Gardone VT Brescia (Italy) Tel. +39 0308912122 www.famars.com
Fausti Stefano Arms Factory 	Progress	Fausti Stefano s.r.l. Via Martiri dell'Indipendenza, 70 Tel. +39-030-89 60 217 25060 MARCHENO V.T. (Brescia)Italy www.faustistefanoarms.com
Franchi spa 	Franchi SPAS-11 Franchi SPAS-12 Franchi SPAS-15 Franchi PA 7	Franchi spa via della Stazione, 50 61029 Urbino (PU), Italy Tel: +39 0722 307 1 Fax: +39 0722 307 370 www.franchi.com
Frankonia 	Modell Hadar 2 Mercury Scirocco	www.frankonia.de
FN HERSTAL, S.A. FNH USA	FN SLP Mark I Rifled Barrel Shotgun SLP Tactical Shotguns FN SLP Mark I Shotgun FN Self-Loading Police Shotgun (SLP)	FN HERSTAL, S.A. Voie de Liège, 33 B-4040 Herstal, Belgium www.fnherstal.com FNH USA PO Box 896 Mc Lean, Virginia, 22101, USA www.fnhusa.com
HATSAN ARMS COMPANY 	Escort MP-A Escort PS-Guard Escort MP Escort MPS	HATSAN ARMS COMPANY Izmir - Ankara Karayolu 28. km. No. 289 Kemalpasa 35170, Izmir - TURKEY Tel: +90 (232) 878 91 00 www.hatsan.com.tr
Heckler & Koch, Inc. 	CAWS	HECKLER & KOCH GmbH Postfach 1329 D-78722 Oberndorf/Neckar Germany Tel: +49 (0) 74 23 79 -0 Fax: +49 (0) 74 23 79 -23 50 www.heckler-koch.de www.hecklerkoch-usa.com

High Standard 	HS-10	High Standard Manufacturing Company 5200 Mitchelldale, Suite E-17 Houston, Texas 77092 www.highstandard.com
Huglu 	Модель 401 Модель 101	1677 CELINA ROAD ST MARYS, OHIO 45885 www.hugluarms.com
Ithaca Gun Company 	Model 37 Defense	Ithaca Gun Company 420 N. Warpole Street Upper Sandusky, OH 43351 www.ithacagun.com
KRIEGHOFF INTERNATIONAL, INC. 	Ultra R-80	PO Box 549, Ottsville, PA 18942 Ph. 610-847-5173 www.krieghoff.com
Mauser 	Mauser Gold Mauser Model 71	Mauser Jagdwaffen GmbH Ziegelstadel 1 88316 Isny, Germany Telefon: ++49 07562 97497-0 www.mauser.com
Merkel 	Model 201 Model 213E Model 303E	PO Box 840 Trussville, AL 35173 Phone: (205) 655-8299 www.merkel-usa.com
Mitchell Arms Inc. 	Mitchell model High Standard 9108	Private Company, Headquarters Location PO Box 9295, Fountain Valley, CA 92728, United States (800)274-4124 www.mauser.org
Mossberg & Sons, Inc. 	Mossberg 500 Mossberg 590 Mossberg 930	Mossberg, O. F., & Sons, Inc. 7 Grasso Avenue North Haven, CT 06473 203-230-5300 FAX: 203-230-5420 www.mossberg.com

Perazzi 	Model MX8 Model MX2000	Armi Perazzi S.p.A. di Socio Unico via Fontanelle, 1 -25080 Botticino Mattina, (BS) ITALY Tel. +39 030 2696101 www.perazzi.com
Purdey 	Over & under gun Double rifles	James Purdey & Sons Ltd Audley House 57 - 58 South Audley Street London W1K 2ED Tel: +44 (0)20 7499 1801 www.purdey.com
Remington Arms Co., Inc 	Model 870 Model 887 Model 1100 Model 11-87	Remington Arms Co., Inc. P.O. Box 700 870 Remington Drive Madison, NC 27025-0700 800-243-9700 FAX: 336-548-7801 www.remington.com
Ruger & Co., Inc. 	Red Label	411 Sunapee Street Newport, NH 03773 200 Ruger Road Prescott, AZ 86301 www.ruger.com
Sabatti S.p.A. 	Model PG95	Via Alessandro Volta, 90 25063 GARDONE VAL TROMPIA (Brescia) ITALY Tel. +39.030.8912207 www.sabatti.com
Sauer 	Favorit Diplomat	J. P. Sauer & Sohn GmbH Ziegelstadel 20 D-88316 Isny www.sauer.de
SKB 	Model 85TSS Model GC7	GU, Inc. / SKB Shotguns 4441 S 134th St Omaha, NE 68137-1107 www.skshotguns.com
Stoeger Industries 	Model 2000 & P-350 Pump Double Defense	Stoeger Industries 17603 Indian Head Hwy Accokeek, MD 20607 P: (301) 283-6981 www.stoegerindustries.com
Techno Arms (Pty) Ltd 	Mag-7	PO Box 83848, South Hills, 2136, South Africa Telephone: +27 (11) 493 6788 www.technoarms.com

Truvelo Manufacturers Ltd 	Neostead Shotgun	Truvelo Manufacturers (Pty) Ltd Armoury Division P.O.Box 14189 Lyttelton 0140 South Africa Tel: (+27 11) 314 1405 www.truvelo.co.za
Valtro 	Valtro R05 Valtro PM-5	Valtro USA 24800 Mission Blvd Hayward California 94544 line at: (510) 489-8477 www.valtrousa.com
Verney-Carron 	Alto 6	54, Boulevard Thiers BP 80072 42002 ST-ETIENNE CEDEX 1 FRANCE tél : +33 (0) 477 79 15 00 www.verney-carron.com
WINCHESTER REPEATING ARMS COMPANY 	Winchester M1912 Winchester 1300 Winchester Super X2 Winchester Super X3	Winchester Repeating Arms 275 Winchester Avenue, Morgan, UT 84050 Phone: 32 (0)4 240 52 11 www.winchester.com www.winchesterguns.com
Weatherby, Inc. 	PA-459	Weatherby, Inc. 1605 Commerce Way Paso Robles, CA 93446 www.weatherby.com
Государственное унитарное предприятие «Конструкторское бюро приборостроения» 	«Рысь» «Удар» ОЦ-20 «Гном»	Россия, 300001, Тула, ул. Щегловская засека, 59, Факс: (4872) 42-61-39; 46-98-61 www.kbptula.ru
Казённое научно-производственное объединение "Форт" МВД Украины 	«Форт-500 М» «Форт-500 Т» «Форт - 500А»	КНПО «Форт» адрес: 21027, Украина, г. Винница, ул. 600-летия, 27 тел.: +38 (0432) 466-446 www.fort.vn.ua

ОАО «Вятско-Полянский машиностроительный завод «Молот» 	«Вепрь-12» «Дог-1»	612960, Россия, Кировская обл., Вятские Поляны, ул. Ленина, 135 Телефон: (83334)6-21-11 Факс: (83334)6-21-11 www.molot.biz
ОАО "Концерн "Ижмаш" 	18,5 мм КС-К Сайга-12 Сайга-20 Сайга-410	426006, Россия, Удмуртская Республика, г. Ижевск, проезд Дерябина, д.3 Факс: (3412) 49-56-39 Телефон: (3412) 51-22-83 www.izhmash.ru
ОАО "Тульский оружейный завод" 	ТОЗ-187М ТОЗ-194М	Россия, г. Тула, ул. Советская, 1а Факс (4872) 56-34-39 www.tulatoz.ru
ООО "ЛАТЭК" 	Алтай SAFARI	ООО «ЛАТЭК» Украина, г. Харьков, 61050 проспект Московский, 47 тел: 8 (057) 754-63-45 http://latek.com.ua
ФГУП "Ижевский механический завод" 	МР-131К МР-133 МР-153 МР-154	426063, Россия, г. Ижевск, ул. Промышленная, 8 тел.: (3412) 68-95-00 факс: (3412) 66-45-90 http://www.baikalinc.ru
Центральное конструкторское исследовательское бюро спортивно-охотничьего оружия 	«ОЦ-28» «РМБ-93»	Филиал ГУП КБП - "ЦКИБ СОО" 300041, РФ, г. Тула, Красноармейский пр-т, 17 tel./факс: +7 (4872) 31-59-59 www.tulatskib.ru
Центральный научно-исследовательский институт точного машиностроения 	Подводный автомат АПС Подводный пистолет СПП-1М	ФГУП "ЦНИИТОЧМАШ" 142181, Московская обл., г. Климовск, ул. Заводская, 2 т. (495) 580-56-06 доб.124 www.tsniitochmash.ru

* У переліку наведені далеко не всі моделі, що виготовляються вказаними фірмами-виробниками. Тут наведені або ж тільки зразки гладкоствольної вогнепальної зброї бойового та спеціального призначення, або найбільш розповсюджені зразки мисливських чи спортивних рушниць (у випадку, якщо фірма займається виготовленням тільки мисливської зброї).

Додаток 2

ГЛОСАРІЙ

АВТОМАТИЧНА ГВИНТІВКА – стрілецька довгоствольна зброя, з повною автоматизацією перезарядження, підготовки, а також проведення пострілу, і за рахунок цього дозволяє вести автоматичну стрільбу. Розрізняють автоматичні гвинтівки одиночного (самозарядні), комбінованого і серійного вогню.

АВТОМАТИЧНА ЗБРОЯ – вогнепальна зброя, у якій усі операції перезарядження і проведення чергового пострілу виконуються автоматично за рахунок енергії порохових газів або інших джерел енергії. Подача набоїв здійснюється з магазинів (магазинна) або гнучких ланцюгових стрічок (стрічкова). Стрільба з автоматичної зброї може вестись як одиничними пострілами так і чергами. Автоматична зброя поділяється на автоматичні пістолети, пістолети-кулемети, автомати, автоматичні гвинтівки і карабіни.

АНТАБКА – деталь на стрілецькій зброї для кріплення рушничного ремня; може мати вид прорізу, виконаного безпосередньо в цівку або прикладі.

БЕЗДИМНИЙ ПОРОХ – метальна вибухова речовина, що складається в основному з желатинованої нітроклетчатки. Розрізняють дві групи – піроксилінові і нітрогліцеринові бездимні порохи. В порівнянні з димним порохом бездимний надає снаряду більшу початкову швидкість і не утворює диму при стрільбі, оскільки продукти пострілу не містять твердих частинок. Перший бездимний порох, піроксиліновий, був винайдений у 1884 році французом Ж.Вьелем.

БОЙОК – конструктивний елемент курка, передня частина ударника або окрема деталь, що завдає удару по капсулю-спалахувачу. Поперечний перетин бійка круглий, квадратний, прямокутний, овальний або трапецієвидний, торцева поверхня плоска або сферична. Слід бійка на гільзі відображає його загальні ознаки.

БОЄПРИПАСИ – 1. Спеціально виготовлені вироби одноразового використання, які призначені забезпечити ураження цілей в умовах збройної боротьби, самооборони, полювання, спорту. 2. Предмети озброєння і спорядження, які можуть метати снаряди, призначені для ураження цілі. Боєприпасами визнаються набої до нарізної вогнепальної зброї різних калібрів, артилерійські снаряди, бомби, міни, гранати, бойові частини ракет і

торпед та інші вироби у зібраному вигляді, споряджені вибуховою речовиною і призначені для стрільби з вогнепальної зброї чи для вчинення вибуху. Набої до гладкоствольної мисливської зброї, а також набої, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, не є предметом злочинів, передбачених статтями 262, 263 Кримінального кодексу України (*Вісник Верховного Суду України*, № 4 (32), 2002 р.).

БОЙОВА ПРУЖИНА – пружина ударного механізму, енергія якої безпосередньо передається на ударник або курок для розбиття капсуля-спалахувача.

ВИДИ ПАТРОНІВ – 1) за призначенням (бойові, спортивні, мисливські, учбові будівельно-монтажні); 2) за зброєю в якій використовуються (до гвинтівок, автоматів, пістолетів, револьверів, мисливських карабінів, мисливських гладкоствольних рушниць, стартових безствольних стріляючих пристроїв, будівельно-монтажних пістолетів); 3) по розташуванню спалахуючого складу (центрального бою, кільцевого займання, шпилькові); 4) за кількістю елементів, що метаються, і їх розмірам (кульові, шротового снаряду).

ВИКИДАЧ – деталь викидаючого механізму стрілецької зброї, за допомогою якої гільза або патрон витягуються з патронника; точніше його треба назвати вигягувачем гільзи, оскільки самостійно викинути гільзу з середини затворної коробки він не може і для цього використовується додаткова деталь, яка називається відбивачем. Конструктивне положення відбивача на затворі (справа, зліва і т.з.) є ознакою системи, зразка, моделі стрілецької зброї.

ВИКИДАЮЧИЙ МЕХАНІЗМ – механізм стрілецької зброї, що витягує гільзу або патрон з патронника.

ВІДБИВАЧ – деталь відбиваючого механізму стрілецької зброї, що видаляє гільзу або набій за межі зброї. Може бути окремою деталлю відбиваючого механізму, або виступаючим елементом ствольної коробки, рамки стрілецької зброї.

ВІДБИВАЮЧИЙ МЕХАНІЗМ – механізм, що забезпечує видалення гільзи або патрона за межі зброї після витягання з патронника.

ВІДКАТ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ – переміщення стрілецької зброї під дією сил, що виникають при пострілі. Залежно від найменування деталі, що переміщається, або пристрою розрізняють: відкат ствола, відкат затвора, відкат рами затвора, відкіт рухомої системи.

ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ – у криміналістиці, є предмети, що мають необхідні елементи конструкції (ствол, механізм закривання ствола та ударно-спусковий механізм) і призначені для нанесення ушкоджень цілі снарядами, які приводяться у рух газами при горінні пороху (його

замінниками) і володіють достатньою кінетичною енергією та здатні здійснювати більше одного пострілу, не руйнуючись при цьому. За способом виготовлення вогнепальна зброя буває заводською, кустарною та саморобною.

Основні частини і механізми вогнепальної зброї – ствол та механізм, що його замикає, ударно-спусковий механізм. Багатозарядна вогнепальна зброя має також магазин із механізмом, що подає набої, або барабан із механізмом його обертання, механізм екстракції гільз, прицільні пристосування і ложу (рамку). Більшість моделей зброї оснащуються запобіжними механізмами і сигнальними пристосуваннями, мають оптичні (допоміжні) пристрої для стрільби по віддалених цілях для підвищення точності прицілювання.

ВУЗОЛ ЗАМИКАННЯ – сукупність деталей, що забезпечують утримання гільзи в патроннику, закривання каналу ствола і замикання затвора або ствола при пострілі.

ГАЗОВА КАМЕРА – окрема деталь або збірка, в середтні якої відбувається розширення порохових газів, що відводяться із ствола, які впливають на провідну ланку автоматики. У газовій камері вміщується газовий поршень.

ГАЗОВІДВІДНИЙ ОТВІР – отвір, що з'єднує порожнину каналу ствола з газовою камерою стрілецької зброї, служить для відведення порохових газів, що призводять в дію автоматику стрілецької зброї.

ГІЛЬЗА НАБОЮ – (від нім. „оболонка“), основний елемент (деталь) спорядження набою, яка слугує для розміщення і збереження від дії зовнішніх впливів порохового заряду, кріплення капсуля та кулі, для розміщення набою в набійнику вогнепальної зброї й обтюрації порохових газів при пострілі. Разом із порохом зарядом і закріпленим одиничним або множинним снарядом (куля, шріт) в дульці гільзи складає унітарний набій стрілецької зброї.

Гільзи за устроєм можуть бути: цілісні та комбіновані (із металевим дном і картонним корпусом, полімерні, металеві); за призначенням до зброї – револьверні, пістолетні, „проміжні“, гвинтівкові та рушничні; за устроєм фланця (наявності закраїни) – із закраїною, напівзакраїною, беззакраїни, із закраїною та додатковою проточкою (проміжні). За формою розрізняють циліндричні, конічні і гільзи пляшкоподібної форми.

Гільзи патронів є носієм слідів, що утворюються від деталей зброї при її заряджанні, пострілі і викиданні гільзи і є джерелом інформації для встановлення системи, зразка, моделі стрілецької зброї, з якої вона стріляна, а також ототожнення конкретного екземпляра.

ДИМНИЙ ПОРОХ – порох, при горінні якого виділяються у великій кількості тверді залишки (дим); є механічною сумішшю селітри (75%), вугілля (15%) і сірки (10%).

ДОВЖИНА КАНАЛУ СТВОЛА – відстань від казенного до дульного зрізу ствола зброї.

ДУЛЬНА ЧАСТИНА СТВОЛА – передня частина ствола, прилегла до дула. На дульній частині ствола знаходиться мушка, до неї можуть кріпитися багнет, полум'ягасник, глушник звуку пострілу і ін. пристосування.

ДУЛЬНИЙ КОМПЕНСАТОР – спеціальний пристрій, що закріплюється в дульній частині ствола, призначений для зміни напрямку перебігу витікаючих із ствола порохових газів з метою зменшення перекидаючого моменту, що виникає при віддачі; служить і для часткового зменшення віддачі, тобто виконує роль дульного гальма.

ЕЖЕКТОР – деталь або збірка, яка з відкриванням рушниці викидає стріляну гільзу або невистріляний набій.

ЕКСТРАКТОР – 1) Деталь або збірка, яка за відкривання рушниці витягає з набійників(ка) гільзи і набої; 2) Прилад для витягання з набійника застряглого набою або гільзи.

ЗАМИКАЮЧИЙ МЕХАНІЗМ – механізм стрілецької зброї, що замикає казенну частину ствола.

ЗАПАЛЮВАЛЬНИЙ ОТВІР – отвір в перегородці гільзи для передачі струменю вогню від капсуля-запальника до порохового заряду.

ЗАТВОР – пристрій стрілецької зброї, що безпосередньо закриває казенну частину ствола у момент пострілу; залежно від характеру руху розрізняють подовжно-ковзаючі, поперечно-рухомі, такі, що коливаються і нерухомі затвори. Передня поверхня затвора - патронний упор - утворює на зовнішній стороні дна гільзи і капсулі сліди, що індивідуалізують конкретний екземпляр зброї.

ЗАТВОРНА ЗАТРИМКА – деталь, що безпосередньо утримує рухому систему автоматики стрілецької зброї або окремі її елементи від руху вперед.

ЗАТВОРНА КОРОБКА – корпусна деталь або збірка, призначена для напрямку руху затвора або рухомої системи і що є основою для збірки зброї.

ЗАЧЕП ВИКИДАЧА – виступаюча частина викидача, якою зачеплюється стріляна гільза при витяганні з патронника після пострілу або патрон при розрядці зброї. Сліди зацепу викидача використовуються для встановлення системи, моделі стрілецької зброї і ототожнення конкретного екземпляра.

ЗВЕДЕННЯ КУРКА АБО УДАРНИКА – процес постановки названих деталей ударних механізмів на бойовий звід, тобто переміщення їх за допомогою затвора або рами затвора до зачеплення з шепталом спускового механізму.

ЗВОРОТНІЙ МЕХАНІЗМ – механізм, призначений для переміщення рухомих систем в крайнє переднє положення з досиланням набою у набійник.

ЗВОРОТНЬО-БОЙОВА ПРУЖИНА – пружина зворотнього механізму, яка крім повернення рухомих частин автоматики в переднє положення приводить в дію ударний механізм.

ЗВОРОТНЯ ПРУЖИНА – пружина зворотнього механізму, призначена для приведення ланок автоматики стрілецької автоматичної зброї в переднє положення, що забезпечує замикання каналу ствола.

КАЗЕННА ЧАСТИНА СТВОЛА – задня частина ствола, в якій знаходиться патронник або зарядна камера; назва пов'язана з тим, що на зовнішній поверхні саме цієї частини ставилися клейма державних, тобто казенних заводів-виготівників зброї.

КАЛІБР МИСЛИВСЬКОЇ ГЛАДКОСТВОЛЬНОЇ ЗБРОЇ – числова величина, рівна кількості круглих куль, які можна виготовити з одного англійського фунта свинцю. Може бути виражений в одиницях метричної системи мір, тоді він відповідає діаметру круглої кулі (наприклад, для кулі 12 калібру – 18,4 мм, 16 калібру – 16,8 мм). Фактичного діаметру каналу ствола не відображає.

КАНАЛ СТВОЛА – внутрішня частина ствола від дульного до казенного зрізу, що включає патронник, кульний вхід і гладку або нарізну його частину.

КАПСУЛЬ – металевий (частіше латунний) ковпачок, на дні якого запресований ударний склад, закріплений фольговим кружком. Є складовою частиною патрона до стрілецької зброї; діє від удару бійка і запалює пороховий заряд. Капсулі поділяються на капсулі-спалахувачі (засіб займання порохового заряду) і капсулі-детонатори (засіб виклику детонації розривних зарядів, артилерійських снарядів, мін і так далі).

КАРТЕЧ – 1. Крупний мисливський шріт діаметром від 5,25 до 10 мм; 2. Чавунні або свинцеві кулі різних розмірів і форм, що застосовувалися для спорядження артилерійських снарядів.

КЛЕЙМА – умовні знаки і написи, що наносяться на деталі зброї, і що дають уявлення про завод-виробник, рік випуску, партії і т.п.; найчастіше наносяться на казенну частину ствола.

КОМБІНОВАНА РУШНИЦЯ – мисливська рушниця двоствольна або багатоствольна, у якої крім гладкого ствола (стволів) є нарізний ствол (ствולי).

КОНТЕЙНЕР – елемент спорядження газового (іноді шротового) набою, в якому зберігається речовина дратівної дії чи шрот. Під час пострілу верхня частина контейнера розривається, від неї відокремлюються окремі фрагменти.

КУРКОВИЙ МЕХАНІЗМ – ударний механізм стрілецької зброї, в якому частина деталей, зокрема курок, з бойовою пружиною розміщена поза затвором і не супроводжує затвор і раму затвора в їх русі.

КУРОК – деталь куркового ударного механізму стрілецької зброї, що передає енергію пружини ударникові, бійку. Капсуль пістолетного патрона запалюється при енергії курка 0,02-0,03 кг/см, гвинтівочного або мисливського – 0,07-0,08 кг/см.

ЛОЖА – частина зброї (напр. гвинтівки, рушниці), призначена для зручності утримання і використання, а також забезпечення з'єднання всіх частин зброї в єдине ціле; може бути єдиною, такою, що складається з цівка, шийки і прикладу, і роздільною, коли цівко і приклад виконані окремо.

МАГАЗИН СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ – пристосування в стрілецькій зброї для розміщення патронів, їх переміщення і забезпечення напряму при досиланні в патронник; приєднується до зброї при підготовці до стрільби. Розрізняють відокремлені і невідокремлені магазини; круглі, барабанні, дискові і коробчаті магазини; прямі, гвинтові, секторні; підствольні, бічні, надствольні, серединні і прикладні магазини; однорядні, багаторядні і з шаховим розташуванням патронів.

МАРКУВАЛЬНІ ПОЗНАЧЕННЯ – букви, цифри, умовні знаки, написи на стрілецькій і мисливській зброї, патронах (товарний знак, випробувальні, контрольні або службові клейма, номер екземпляра зброї, фірма-виготівник).

МЕХАНІЗМ ВИДАЛЕННЯ ГІЛЬЗИ – механізм, що забезпечує витягання гільзи або патрона з патронника і їх виведення із зброї.

МЕХАНІЗМ ВІДМИКАННЯ – механізм, що забезпечує розчеплення затвора із стволом або ствольною коробкою після пострілу.

МЕХАНІЗМ ЗАМИКАННЯ – сукупність деталей для зчеплення затвора із стволом (ствольною коробкою) перед пострілом.

МЕХАНІЗМ ЗАТРИМКИ ЗАТВОРА – механізм стрілецької зброї, що забезпечує утримання рухомої системи або окремих її елементів від руху вперед після того, як будуть витрачені патрони в магазині.

МЕХАНІЗМ ПЕРЕЗАРЯДЖЕННЯ – механізм стрілецької зброї, що забезпечує його перезарядження без здійснення пострілу.

МИСЛИВСЬКА ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ – це зброя з гладкими, нарізними або комбінованими каналами стволів, в якій використовується кінетична енергія згоряння пороху для кидання одиничного або множинного снаряда і яка застосовується для спортивного або аматорського, а також промислового (значно рідше) полювання. У даний час в криміналістичній науці і слідчій практиці мисливська вогнепальна зброя класифікується за такими основними ознаками: а) будовою каналів стволів; б) застосовуваним снарядом; в) комплектуванням стволів в рушниці; г) кількістю стволів; д)

способом заряджання; е) розташуванням капсуля і ударника; ж) будовою механізмів; з) кількістю зарядів; е) будовою замикаючого механізму; к) розташуванням і формою магазину; л) розташуванням приводу або важеля замикаючого механізму системи; м) принципом дії перезаряджаючого механізму; н) будовою з'єднання ствола зі ствольною коробкою тощо. Найбільш повно методику дослідження мисливської вогнестрільної зброї розкрив Самсонов Г.А. в 1954 році у дисертаційному дослідженні «Судебно-баллистические исследования гладкоствольных ружей, боевых припасов к ним и следов действия этого оружия».

МУШКА – деталь прицільного пристосування стрілецької зброї у вигляді циліндрика (прядиво) або кільця. Розміщується на дульній частині ствола, служить для додання правильного положення стволу стрілецької зброї при його наведенні на ціль.

НАПІВАВТОМАТИЧНА ЗБРОЯ – вогнепальна зброя, в якій частина операцій по підготовці пострілу (напр. відкриття затвора, викидання гільзи) відбувається за рахунок енергії порохових газів, а операції (напр. заряджання патронів, закривання затвора), що залишилися, здійснюються стрільцем вручну.

НАПІВВІЛЬНИЙ ЗАТВОР – подовжньо-ковзаючий затвор, що закриває ствол за рахунок кінематичного передаточного механізму і не має жорсткого зв'язку із стволом в процесі пострілу.

НОМЕР ШРОТУ – умовне числове позначення, що повинно відповідати встановленому ДСТУ діаметру шроту. У СРСР випускався шріт п'ятнадцяти номерів. Діаметр найбільшою за розміром дробу (№ 0000) – 5,00 мм, найменшою (№ 11) – 1,50 мм. Діаметр шроту кожного номера відрізняється від сусідніх на 0,25 мм.

ОБТЮРАЦІЯ – здатність кулі (снаряда), пижа перешкоджати прориву порохових газів між поверхнями кулі, пижа і стінками каналу ствола. Ступінь обтюрації залежить від конструкції кулі, матеріалу пижа, осалки, зносу стінок каналу ствола конкретного екземпляра зброї.

ПОДАВАЧ – деталь механізму подачі патронів, що безпосередньо переміщає патрон в магазині або стрічку з патронами до приймального вікна.

ПОДАЮЧИЙ МЕХАНІЗМ – механізм стрілецької зброї, що переміщає патрони в положення, яке передує витяганню або досиланню патрона із стрічки або магазину. Розрізняють стрічковий і магазинний подаючі механізми.

ПОВІСНЬО-КОВЗАЮЧИЙ ЗАТВОР – затвор, який після відмикання в процесі відкриття і закривання зворотно-поступально рухається уздовж осі каналу ствола.

ПОРОХ – металеві вибухова речовина, при згоранні якої утворюється велика кількість газів з високою температурою і високим тиском, які,

розширюючись в каналі ствола, виштовхують елементи, що метаються, з необхідною початковою швидкістю. Розрізняють димний і бездимний порох.

ПРИЦІЛ – пристрій, що забезпечує необхідні кути прицілювання. Може бути механічним (відкритим, постійним, перекидним, секторним, стоечним, діоптричним), коліматорним і оптичним.

ПРУЖИННИЙ ЗАТВОР – затвор стрілецької зброї, в якій замикання каналу ствола здійснюється за рахунок енергії пружини (у мисливських рушниць, наприклад, у рушниці ІЖ-К).

РУКОЯТКА – окрема деталь або частина деталі, призначена для утримування зброї при стрільбі, для перенесення, зручності розбирання або збірки.

РУШНИЦЯ – індивідуальна ручна вогнепальна зброя, що утримується при стрільбі двома руками з опорою в плече; в даний час цей термін закріпився за гладкоствольною мисливською зброєю, а рушниці з нарізними стволами називаються гвинтівками.

САМОЗАРЯДНА ЗБРОЯ – автоматична зброя, у якої конструкція спускового механізму дозволяє вести стрільбу тільки одиночними пострілами.

СПОРТИВНА ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ – зброя, для основних конструктивних елементів якої правилами стрілецьких змагань встановлені певна форма і розміри, призначена для високоточної стрільби і така, що відрізняється найбільш ретельним виготовленням, високою кучністю, точністю і стабільністю стрільби.

СПУСКОВИЙ ГАЧОК – деталь спускового механізму стрілецької зброї, на яку тисне стрілець для здійснення пострілу.

СПУСКОВИЙ МЕХАНІЗМ – пристрій управління початком і закінченням стрільби, що забезпечує утримання курка або ударника в зведеному положенні і звільнення їх в потрібний момент; розрізняють спускові механізми одиночного, автоматичного, серійного і комбінованого вогню.

СТВОЛ – одна з основних деталей зброї, в якій кулі надається рух з необхідною швидкістю і яка визначає напрям цього руху. Канал ствола стрілецької (окрім мисливської гладкоствольної) зброї має гвинтоподібну нарізку правого або лівого напрямку. По напрямку нарізки, кількості, кроку і ширині нарізу можна встановити, до якої групи (системі, зразку, моделі) зброї відноситься конкретний екземпляр, а за мікрорельєфом слідоутворюючих поверхонь стінок каналу ствола – індивідуалізувати його.

У двоствольних рушницях із горизонтальним сполученням стволів канал правого ствола – може бути циліндричної форми або циліндра з напором, а лівого – з чоком різної величини. За вертикального сполучення канал нижнього

ствола може бути – циліндр або циліндр із напором, а канал верхнього має чок. У задній частині стволів (казенній) є розширення – набійник завдовжки 65 або 70 мм. У казенній частині набійника в спеціальному заглибленні знаходиться екстрактор.

УДАРНИЙ МЕХАНІЗМ – механізм стрілецької зброї, що забезпечує спрацювання ударного складу капсуля-спалахувача за допомогою удару.

УДАРНИЙ МЕХАНІЗМ КУРКОВОГО ТИПУ – ударний механізм, в якому необхідна для розбиття капсуля-спалахувача енергія передається бійку або ударникові від бойової або поворотної пружини через проміжну ланку, яка називається курком, а також в якій частина деталей, зокрема курок, з бойовою пружиною розміщені поза затвором або рамою затвора і не супроводжують затвор і раму затвора в їх русі.

УДАРНИК – основна деталь ударного механізму стрілецької зброї, що передає енергію удару бійку для розбивання капсуля патрона. Приводиться в рух бойовою пружиною або ударом курка. Передній кінець ударника, що безпосередньо діє на капсуль патрона, називається бійком.

УДАРНИКОВИЙ МЕХАНІЗМ – ударний механізм стрілецької зброї, в якому всі деталі, що передають енергію удару, розміщуються в затворі і (або) на рамі затвора та супроводжують затвор і (або) раму затвора в їх русі.

УДАРНО-СПУСКОВИЙ МЕХАНІЗМ – механізм стрілецької зброї, конструктивно об'єднуючий спусковий і ударний механізми.

УДАРНО-СПУСКОВИЙ МЕХАНІЗМ З САМОВЗВОДОМ – механізм, в якому курок зводиться натисненням на спусковий гачок.

ЦІВКА – деталь стрілецької зброї, що охоплює ствол знизу і захищає руку стрілка від опіків, а також призначена для їх з'єднання з колодкою і зведення внутрішніх курків. Кріпиться циліндр до стволів заскочкою із кнопковим приводом у передній їхній частині або спеціальним важілем у середній частині.

ЧОК – конічне або параболічне звуження у внутрішній частині гладкого каналу ствола мисливської рушниці в дульній чисті. Чок покращує кучність при стрільбі шротом або картеччю. Розрізняють повний (перепад діаметрів 1 мм), сильний (перепад діаметрів 1,25 мм) і слабкий (перепад діаметрів 0,25 мм) чоки.

